

MAI SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

ÉPÍTÉSI NAPLÓ	3. oldal
A MELLÉKES FONTOSSÁGA	5. oldal
SZEGEDI SZOBROK	6. oldal
OLVASÓNAPLÓ	7. oldal

Ünnepi gyűlés, kulturális és sportprogramok

Készül a megye augusztus 20. megünneplésére

Változatos programokkal készül az alkotmány ünnepére a Hazafias Népfront Hajdú-Bihar megyei Bizottsága, valamint a Kölcsey Ferenc Művelődési Központ és Ifjúsági Ház augusztus 18-22. között bőségesen lehet választani a különböző rendezvények között a fiatalabbknak és az idősebbeknek egyaránt.

Augusztus 18-án a nagyerdei szabadtéri színpadon a Korál együttes ad koncertet.

Az alkotmány napi ünnepi gyűlést augusztus 19-én, pénteken tartják meg a nagyerdei szabadtéri színpadon. Délután fél 5-kor a szabadtéri színpad előtt a rzeszowi fúvószenekar ad ténzenét, majd a bolgár Orpheus gyermekkórus mutatkozik be a színpadon. Ezután kerül sor az ünnepi községi ünnepi előadásra, amelyet dr. Alberth Beláné, a Hazafias Népfront Hajdú-Bihar megyei Bizottságának titkára mond el. A megjelentek folklor műsort láthatnak színpadra lép a himesházi nemzeti együttes, a Bihar táncgyűjtés, a Macedón ifjúsági lakodalmas néptáncgyűjtés és a Vingisz tánc- és népzeneegyüttes. A nagygyűlés elnökségét és a fellépő együtteseket az úttörők kenyerrel és virágcsokorral köszöntik.

Augusztus 20-án, szombaton, délelőtt 9 órakor az újkerti lakótelepen ad ténzenét a rzeszowi Salamaek női zenekar, amelynek tagjai ezután zenés sétát tesznek a Hámán Kató úton és a Bethlen utcán, majd a Kölcsey Művelődési Központ előtt fejezik be programjukat.

A sportot kedvelők délelőtt a DUSE sporttelepen nevezhetnek be a feljebbajnoklásra, míg a legkisebbek 11 órától a Kölcsey parkban Muszty Bea és Dobay András zenés gyermekműsorát tekinthetik meg.

Augusztus 20-án, délután, szintén a Kölcsey parkban zenés program várja az érdeklődőket, 16 órától. Előbb a rzeszowi Salamaek női zenekar ad ténzenét, ezután a bolgár Orpheus gyermekkórus hangversenye következik, majd a Westerlanc és a Karikás népzenei együttes műsorát hallhatja a közönség.

Este, fél 9-kor, a nagyerdei szabadtéri színpadon nemzetközi folklor gálaműsorra kerül sor. Fellép a Bihar, a Macedón néptáncgyűjtés és a Vingisz tánc- és népzeneegyüttes.

20-án egész napos, kellemes szórakozást ígérő program várja a Vekeri-tóhoz látogatókat is. Így főzőverseny lesz, a legkisebbek pónilovakon lovgolhatnak, koncertet ad a debreceni helyi néptáncgyűjtés, fellép a Vojtina bábgyűjtés, az Alföld gyermekszínpad és a Főnix diákszínpad, a Westerlanc és a Folk '81 együttes.

20-án este, a debreceni ifjúsági parkban újhullámos együttesek mutatkoznak be, 21 órakor, a Fényes udvarban szerenádest lesz az Orpheus gyermekkórus közreműködésével. A miniteatrumban 20 órától Muszty Bea és Dobay András előadóját nézhetik meg az érdeklődők Country és blues címmel.

A lovassportot kedvelők augusztus 20-án, délután 14 órától és 21-én, délelőtt 9-től lovastorna-bemutatót láthatnak Pallagon, lesz díjnyújtás, majd 21-én délután tartják meg a döntőt, Debrecen nagydíjáért.

Augusztus 21-én, a nagyerdei csónakázótávon gyermekek és felnőttek egyaránt bevezethetnek a vízbicikli-versenyre. A művelődési központ parkolójában — szintén délelőtt — sorra kerül a gördeszka-, görkorcsolya- és kérekpárversenyre viszont csak a gyermekeket várják.

Délelőtt 9 órakor a miniteatrumban Pálos Zsuzsa és Dolák-Saly Róbert lép fel. A Kölcsey parkban 18 órától a debreceni helyi néptáncgyűjtés és a Bihar táncgyűjtés, a Macedón ifjúsági lakodalmas néptáncgyűjtés és a Vingisz tánc- és népzeneegyüttes. A nagygyűlés elnökségét és a fellépő együtteseket az úttörők kenyerrel és virágcsokorral köszöntik.

Augusztus 20-21-én a hortobágyi kilenclyukú híd lábánál állítják ki portékájukat az ország minden területéről meghívott népművészek, népi iparművészek, kézművesek. Emellett folklor műsor, lovasbemutatók szórakoztatják majd a pusztára látogató magyar és külföldi turistákat.

D. K. K.

Több vízvezeték és csatorna

Koncentrált fejlesztés a vízügyi feladatok megoldására

A száraz nyár csak plasztikusabbá tette: Mindennapjaink meghatározó eleme a víz. A vízgazdálkodás munkája egyre inkább hozzájárul állampolgári közhatalmunk javulásához. A kommunális vízgazdálkodás feladatainak fontosságát jelzi, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt Hajdú-Bihar megyei Végrehajtó Bizottsága 1983. májusában hozott határozatot az itt elvégzendő feladatokról. A kommunális vízgazdálkodás legfontosabb feladatai közé tartozik a kiemelt települések víz- és csatorna alapműveinek nagyobb ütemű fejlesztése, amely a többszintes lakások építésére koncentrálódik. De miután az eredeti célok felül nővekszik a korszerű csoportos és a magánérdekből történő lakásépítés mennyisége, ide is erőteljes fejlesztés szükséges.

A tervek megvalósulása jól halad. Az ötéves terv első két évében 120 százalékkal emelkedett az aránya. Minden műszaki terv teljesült, kivéve a hajdúnánási szennyvíztelep megépítését. Az ellátottság mutatószámai a következőképpen alakultak: a közműves vízellátás megvalósult 81,3-ről 85,6 százalékra, a szennyvízcsatorna-ellátottság 30-ról 34,7 százalékra emelkedett. (Az abszolút szám persze jelzi az ellentmondást, hogy több vizet hozunk a felszínre, mint amennyit szennyvízcsatornában el tudunk vezetni.) A közben megemelkedett árak — amelyek meghaladták a számítottakat — gátolják a fejlődést. A tanácsi fejlesztési

alapok is csökkentek, így a jövőben várható a beruházások késése, átütemezése. Melyek a fejlődés eredményei? Elsősorban az, hogy Debrecen nem tartozik a víziánnyal küszködő városok közé. Az év végére átadják a Keleti-főcsatorna vízmű II. szakaszát, amely 20 ezer köbmétert ad naponta a városnak. Tavaly indult a harmadik ütem, ami 1987. csúcsidejéig újabb segítséget ad. A debreceni rétegvíz fokozottabb igénybevételére tanulmánytervet készült.

A megyeszékhelyen, Hajdúböszörményben és Nánáson jó ütemben halad a munkáslakta peremkerületek vízhálózatának kiépítése, magánérdekből történő lakásépítés bevonásával. Mivel Bősörményben és Püspökkladányban már volt vízhiány, a kapacitásbővítés munkáit minél előbb meg kell indítani.

A vízből szennyvíz lesz, amelynek a kezelése még nagyobb gondokat jelent, mint a víznyerés. (Nem is tart lépést vele, gyorsabban nő a vízvezetékbe kapcsolt lakások aránya, mint a szennyvízcsatornára kötötték.) Debrecenben tavaly helyezték üzembe a szennyvíztisztító telep mechanikai ütem első szakaszát 80 ezer köbméter napi kapacitással. A másik ütemben — amelynek a kiviteli tervezési munkálatai folynak — megindul a kiválasztott iszapkezelése is. A szennyvíz-fogyóvíz-csatorna építése Debrecenben befejeződött.

Az úgynevezett kiemelt települések közül Berettyó-

újfaluban és Püspökkladányban befejeződött a szennyvíztelep kapacitásának bővítése, a többi helyen hátrébb tartanak, főleg pénzügyi okokból.

A belterületi vízrendezés nagy feladat, amelyet a lehetőségek szűkösége nehezít. A rendelkezésre álló pénzből csak a leginkább veszélyeztetett települések mentesítését lehet javítani. Sajnos, az eddigiek mellé újabb, idáig nem belvizeknek számított községek iratkoztak fel, például Hajdúböszörmény és Hadház. Ennek részben oka a már említett jelenség, hogy a felszínre több vizet hozunk, mint amennyit biztonságosan elvezethetünk, s a többi víz a talajvíz szintjét növeli, s végső soron kedvezőtlen körülmények között belvizet okoz. Hajdúböszörmény lesz az a mintaváros, amelynek példája a talajvízszüllesztés terén irányt mutat majd. A belterületi vízrendezésnek kapcsolódnia kell a meliorációhoz is, hiszen a két terület szorosan összetartozik. A komplex belvízrendezés akkor valósulhat meg, ha a megye ilyen problémáit a vízügyi szervek kiemelten kezelik, azaz támogatják azok megoldását.

A fürdőfejlesztés és a hévízellátás a terveknek megfelelően fejlődik. Hajdúszoboszlón halad a rekonstrukciós fejlesztés. Debrecenben az év végéig átadják a 2000 ember napi igénybevételére alkalmas termálrészleget.

FÉLÉV UTÁN

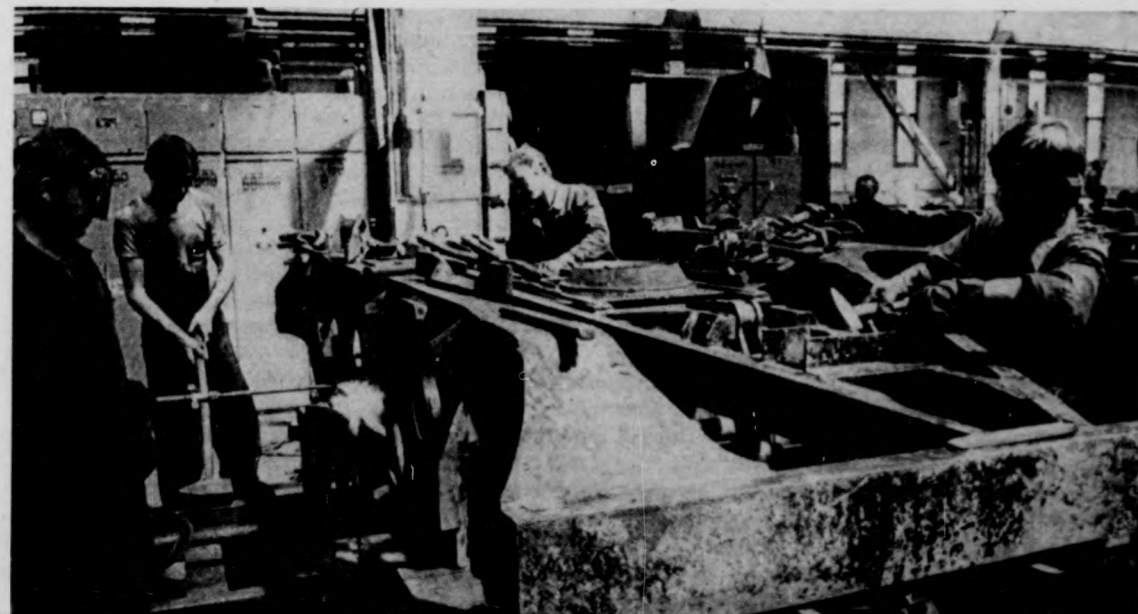
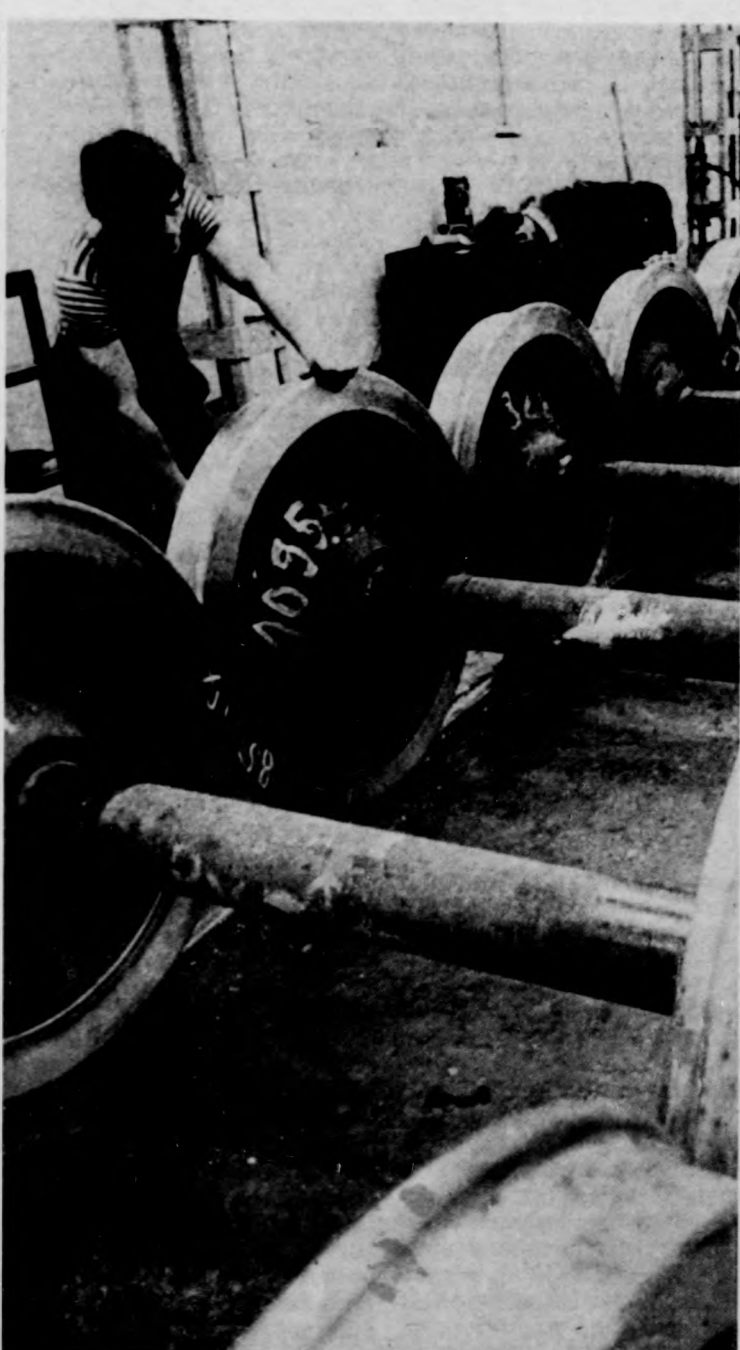
MÁV JÁRMŰJAVÍTÓ ÜZEM

Hosszú évek óta az elmúlt félv volt az első a vállalat történetében, amikor a Járműjavító üzemében nem okozott gondot a létszámihiány. Ennek is köszönhető, hogy a tervet száz százalék fölött tudták teljesíteni. Karbantartó vállalatról lévén szó, a teljesítményt legjobban az összes előállított érték érzékeltetheti: 300 milliót tett ki az első fél évben végzett munka, valamint a vagonok felújításakor, karbantartásakor felhasznált anyag.

A Járműjavítóban jórészt vasúti teherkocsi javításával, négytengelyes tartálykocsi karbantartásával foglalkoznak. Ez az ösz-

szes termelésnek több mint a 70 százaléka. Jól érzékelteti a feladat nagyságát, ha elmondjuk, hogy naponta 35 javított, karbantartott, felújított vagy fővizsgázott vasúti kocsit hagyja el az üzem. Éves szinten ez több mint 9 ezer járművet jelent.

Mindezek mellett az itt dolgozóknak még arra is jut energiájuk, hogy idegen vállalatok részére különféle javítómunkákat végezzenek és saját felhasználásra alkatrészeket gyártanak. A vállalatnál évek óta megkülönböztetett figyelmet fordítanak az anyag- és energiatakarékosságra — igen szép eredményekkel.

Tekintélyes jelenlét

A szakszervezeti mozgalom a termelőszövetkezetben

Csaknem egy évtizede már, hogy a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben megalkultak a szakszervezetek. Az új szakszervezeti szervek 1974 óta politikai rangot, tekintélyt vívtak ki maguknak. Önállóan, kezdeményezően, egyre inkább működési területük sajátosságaihoz alkalmazkodva képviselik és védik az alkalmazotti érdekeket, nevelik és mozgósítják tagságukat a közös feladatok megoldására.

Szerves részként

Nagy politikai, erkölcsi tökélet jelent, hogy munkájukkal váltak a szövetkezeti mozgalom szerves, vonzóerőt jelentő részévé.

Tevékenységükben — éves munkaprogramjaik szerint — központi helyet kap a termelés segítése, hiszen az alkalmazottak alapvető érdeke az a minél hatékonyabb, jövedelmezőbb gazdálkodást követeljük meg. Bekapcsolódnak az éves és középtávú tervek kialakításába, részt vállalnak végrehajtásukban. E céljól szolgálja többek között: a különféle verseny- és termelési mozgalmak együttes szervezése a szövetkezeti versenybizottságokkal, a társadalmi munka, a betakarítás kampánymunkáira mozgósítás, a hatékonyság, az anyag- és energiatakarékosság, az érdekeltség fokozása.

Megkülönböztetetten foglalkoznak a szakszervezeti tagság szociális ügyeivel. Nagyjából 30 és 100 ezer forint közötti összegből rendszeres és alkalmi segélyben részesítik a rászorulókat, beteg dolgozókat. A nagy családokért 300—500 forintos tanszersegély, Téli- és karácsonyi ajándécsomagot támogatják. Népszerűek a lakásépítést elősegítő kölcsönök. Kedvezményes telekvásárlást, építőanyagot, szállítójárművet és munkagépet biztosítanak. Általában javult az üdülési lehetőség.

Több helyen feszültségforrást jelentett azonban, hogy a kettős tagok egy része a szövetkezetből és a szakszervezetből egy időben részesült kedvezményben, ugyanakkor nemelnyeknek jogos igényét sem tudták kielégíteni. Ennek megszüntetésére helyi kezdeményezés született a munkahelyi és szakszervezeti lehetőségek összehangolt felhasználására a szakszervezet egítés alatt.

Sokszínű, változatos a sport- és kulturális tevékenységbe kapcsolódásuk. Ez versenyek, rendezvények szervezésétől, a múzeum- és színházlátogatáson át, szakosztályok működéséig terjed. Természetesen mindenhol

nagy gondot fordítanak a szakszervezet belső életének, munkaterv szerinti szervezésére. A szakszervezeti bizottságok általában 2—3 havonta, a főbizalmik, bizalmik évente 2—4 alkalommal, a szakszervezeti csoportok másfél—két havonta és szükség szerint tanácskoznak. Taggyűlést évente hívnak össze. Helyes gyakorlat, hogy szb-ülésekre a főbizalmiak, helyenként a bizalmiakat is meghívják.

Az általában kedvező tapasztalatok gondot is jelentenek. Különösen ott, ahol nem tudnak megfelelően alkalmazkodni a sajátos működési feltételekhez. Ez többek között indokolatlan párhuzamosságot is okoz a szakszervezet és a szövetkezeti bizottságok működésében. Nem ismerik fel a szakszervezet érdekképviseleti, érdekvédelmi funkciójából fakadó feladatokat. Van ahol a belső szervezeti feladatok öncélúvá, formálissá válnak, s a tevékenység csupán a bélyegeladásra korlátozódik.

A termelőszövetkezeti szakszervezeti mozgalom megerősödéséhez meghatározóan járultak hozzá az irányító járási és nagyközségi pártbizottságok, a termelőhelyi pártbizottságok, a helyi pártbizottságok, alapszervezetek. A határozat megjelenésekor aktív felvilágosító, meggyőző és operatív szervező munkáját segítették a MEDOSZ-t, és a mezőgazdasági termelőszövetkezetek gazdasági-politikai vezetését a szakszervezeti szervek létrehozásában. A későbbiekben a pártirányítás elvi politikai jellege vált meghatározóvá. A pártalapszervezetek szükség szerint, de legalább az éves beszámoló taggyűlésen, a szövetkezeti pártbizottságok egy-két évente, megtárgyalják a tapasztalatokat és tennivalókat. A testületek a munkát összességében rendszerben levőnek, folyamatosan fejlődőnek ítélték. A hangsúly többnyire a minőségi fejlesztésre helyezték.

A párttestületek állásfoglalásai e területen is mindenekelül a szakszervezetben dolgozó kommuniszták révén valósulnak meg. A pártmegbízatással tevékenykedő párttagok többségének munkáját a kezdeményezés jellemzi. Képviselek a párt politikáját, jelentős szerepet vállalnak a megfelelő helyi politikai légkör alakításában, a különféle intézkedések megértésében, elfogadtatásában. Nehezíti a munkát, amikor a szakszervezet elmulasztja felkészíteni és elküldeni képviselőjét a szakszervezeti fórumra, illetve nem hívja meg a szakszervezeti tisztviselőket a szakszervezeti tagságot is érintő témák testületi vitáira, elhanyagolják a pártmeg-

bízatással a szakszervezetben dolgozó kommuniszták felkészítését, beszámoltatását.

Az elmúlt esztendőben az illetékes pártbizottságok az irányító szakszervezeti szervekkel kötve nagy gondot fordítottak a szakszervezeti munka megfelelő személyi feltételeinek megteremtésére. Ebből is adódik, hogy a szakszervezeti főbizalmik és bizalmik többsége felkészült a tisztviselői adódó feladatok ellátására. Ennek megfelelően fejlődik munkakapcsolatuk a középvezetőkkel és a közvetlen termelést irányítókkal. Hasznosnak bizonyult felkészítésük jog- és hatáskör gyakorlására. E szinteken azonban már sajnos sokan nem ismerik megfelelően a feladatokat, így nem tudják érdemben ellátni a tennivalókat. Elsősorban ilyenkor szenved csorbát a jó partneri kapcsolat.

A szakszervezeti és gazdasági vezetők között alapjában megnyugtató elvi és tartalmi gyakorlati együttműködés folyik. Ehhez az is hozzájárul, hogy a szövetkezeti vezetők naponta a gazdasági feladatok elvégzésében és minden dolgozó közötti politikai munkában érzik a szakszervezet pótolhatatlan jelenlétét. Tehát nem csupán az alkalmazottak körében. Legfőbb érdemként említik, hogy elősegítik a szövetkezeti demokráziát, a szakszervezet demokratizmusát, a termelési feladatok megoldását.

Együtt a pártiszervekkel

Az eddigi tapasztalatok alapján most az a fontos, hogy az irányító pártiszervek a szövetkezeti pártiszervekkel együtt törekedjenek a szakszervezeti tennivalók differenciáltabb megjelölésére. Ahol indokolt, küldjenek több felkészült párttagot szakszervezeti munkára, gondoskodjanak a pártmegbízatások érdemi ellátásáról. Helyes, ha az illetékes pártiszervek saját hatáskörükben és a MEDOSZ bevonásával továbbra is szorgalmazzák a szakszervezeti tisztviselők, főként a bizalmik és rezortosok politikai képzését, továbbképzését. Minden alapjuk megvan arra, hogy ahol szükséges, lépjenek fel a helyenként még ma is jelentkező olyan demoralizáló nézetekkel szemben, amelyek a termelőszövetkezetekben működő szakszervezeti szervek létjogosultságát kétségessé és vitathatóvá igyekeznek beállítani. Csaknem egy évtized eredményei — a gondok ellenére is — jövőbe mutatóan tanúsítanak ugyanis hasznosságokról, szükségességükről.

Dr. Arató András

Az a húszezer óra

nálát megnyugtató medrébe az árfolyamot. Annyi bizonyos: nehéz helyzetben van az építőipar. A korábbi esztendőben lehetővé vált nagyarányú fejlesztések hatására olyan eszközökkel gazdagodott az ágazat, ami helyenként világszínvonalú megoldásokhoz is lehetőséget nyújt. Az erőltetett menetben végrehajtott gépesítés, aminek a hetvenes évek második felében még tervben felül négyemillió forintot kaptak, azt eredményezte, hogy 1975—1981 között csaknem 30 százalékkal javult a termelékenység. Am már ekkor intő jel volt, hogy a látszólagos fellendülés, évről évre romló eszközhatékonysággal ment végbe. Időközben kimondták a beruházási stopot, és a gárórásiok, szántóföldből kinövő városok büszke építői korábban ismeretlen helyzetbe kerültek. A szakma nehezen mozdult, annál fürgébbek voltak az építőmesterek. Azelőtt soha nem tapasztalt, már-már pánik-szerű elvándorlás vette kezdetét. Tavaly több mint 15 ezren hagyták ott az állami vállalatokat, javarészt szak-

munkások. A kőműves persze azóta is nyilván falakat emel valahol. Maszek lett, vagy kisvállalkozó, esetleg egy mozgó gépjárművel, amelynek segítségével adta le a munkakönyvét. Másikoldalon például a Zöldmező Vgtsz aligha válhatna volna el az ELTE épületének különleges szakértelmet igénylő felújítását. Most persze joggal felcsattanhat bárki, hogy miért piszkálom én a Zöldmezőt? Dehogy bántom őket, sőt: van valami biztató abban a jóban, kockázattól sem visszariadó szememben, ami belőlük árad. Csak éppen: hol vannak a uralkodó kivitelezői... Az építésiügyi tárca illetékesek megállapításai szerint a nagyvállalatok pénzügyi stabilitása megintott. Akkor hát hol bujdoskolnak? Miért nincs harc a megrendelőért? Olyan vetélkedés, ami végső soron az árak visszaszorításához vezet. Az ÉVM vállalatok nyeresége — az árbevételük arányában — 1979-ben meghaladta a 10 százalékat. Ugyanez az arány 1982-ben 5,8 százalékra zsugorodott. Sokan magyarázzák a bizo-

Építési napló

Tócsókerti üzletek

Tudnak-e vásárolni tejet, kenyert az épülőfélben lévő lakótelepek első honfoglalói — mindig visszatérő kérdés, amióta városrésznői területeken születnek az új háztartások. A lakók persze boltot kívánnak, s e kérés jogosságát vitatni nem lehet. A beköltözők között sok a fiatal házaspár: a kisgyerekeknek naponta kell tej, kifli. Találhatunk más érveket is. A lakótelephez városi szintű, kereskedelmi szintű ellátás tartozik. Akkor pedig semmi sem indokolja, hogy rosszabb helyzetbe kerüljön az, aki akkor költözik az új lakásba, amikor még nem épültek fel a boltok.

De ne feledkezzünk el a másik oldalról sem. Dicséretes törekvés a lakók szolgálata, ám bizonyos esetekben ez sok-sok forinttal mérhető ráfizetéssel jár. Hiszen a boltot akkorára kell tervezni, hogy az később az egész lakótelepet (vagy annak jelentős részét) képes legyen kiszolgálni; amiből azonnal következik, hogy eleinte a kívánatosnál jóval alacsonyabb forgalommal kell beérnie az üzletet fenntartó vállalatnak.

7.

A Tócsókertben ma már nem panaszodhatnak az élelmiszer-ellátásra. Elkészült (és áprilisban megnyílt) az ABC-áruház, nemcsak a város, de talán az egész Tiszántúli legkorszerűbb élelmiszerüzlete. Egy kicsit még jobbra és szebbre is sikerült, mint amennyire az a feladatok ellátásához feltétlenül szükséges volt. Álmennyire az padlófűtés nélkül is lehet kitűnő árukat kínálni, ám tegyük hozzá rögtön: az efféle külsőségek is tartozékaik (s még inkább a jövőben) a kulturált kereskedelemnek. Az eredetileg tervezett nem egészen húsz milliónál ugyan jóval többet kellett fordítani az építésre (huszonöt milliót), ám ha ez a különbség valóban a vásárlót szolgálja majd, nem volt kár érte. (Nem ide tartozó kérdés persze, hogy vajon a felhasználók a legoptimálisabban költötték-e el ezt a huszonöt milliót.)

Áll tehát az ABC, a havi ötmillió forintos forgalom azonban még a fele sincs annak, amennyi a gazdaság működéséhez kellene. Már most az a kérdés, hogy amikor a gazdaságosság alapvető követelménynek számít, elvárható-e egy vállalatnál, hogy akár egy-két hétig ráfizetéssel működtesse hatalmas üzletét.

Mégiscsak a lakók érdeke az első! — Szinte hallom a felháborodás hangját. Ezzel magam is egyetértek, de ugyanakkor azt gondolom, hogy lehetne talán célszerűbb módját is találni az ellátásnak — „a kecske is jól lakjon és a káposzta is megmaradjon” — alapon. Az biztos, hogy már az első lakónak hozzá kell jutnia az alapvető élelmiszerekhez. Ezt a Tócsókertben lakók nem kapták meg — ugyanakkor sok bosszúság érte őket hónapokon át. Míg nem megjelent a más lakótelep-építéskor már ismert faház-bolt, ellátva a legfontosabbakkal a környékbelieket.

Igen ám, de az a faház most sok baj forrása. Amióta az óriási (mint láttuk az imént, egyelőre túlságosan is nagy) ABC megnyílt, csaknem felére esett vissza a faházüzlet forgalma. Az ott dolgozókat ez hátrányosan érinti, megérzik a fizetésükön is. A helyzetet nehezíti, hogy míg a faház ABC-t a Debreceni AFESZ működteti, a konkurrens gazda a megyei élelmiszer-kereskedelmi vállalat.

Egy javaslatfélé, aminek megvalósíthatóságáról ugyan nem vagyok meggyőződve, de célszerűségéről igen. Talán egyetlen vállalatot — mondjuk az „Élkiskert” — kellene kötelezni a lakótelep élelmiszer-ellátására, az első költözések időpontjától. A vállalat azután maga döntene el, hogy milyen megoldást választ. Feltehetően olyan összerakható, szét-szedhető boltokat létesítené, amelyek száma mindig a lakók számához, igényeihez igazodhatna, mindaddig, amíg a forgalom indokoltá nem teszi a nagy ABC megnyitását. Mi legyen azután a kis boltokkal? Biztos vagyok benne, hogy akár Debrecenben, akár a megye városai-ban, kisebb településeiben lehetne találni azoknak is helyet a környékbeliek nagy örömeire.

Ez a módszer — vagy ennek tökéletesebb, megvalósíthatóbb változata — kizárná a gazdaságtalan működést. Ami nem utolsó szempont, hiszen a nyereség csökkenését — szocialista gazdaságról lévén szó — az adók közvetítésével az államkassza is megérzi, végső soron tehát mi, valamennyien.

2.

De ne maradjunk az élelmiszer-kereskedelemmel, ismerkedjünk meg — a városi

osztályvezetője, Fésűs Gyula segítségével — a Tócsókert egész kereskedelmi koncepciójával. Céltul tűzte ki a város, hogy a lakótelepeken az élelmiszerek mellett megvásárolhatóak legyenek a ruházati és egyéb iparcikkek is. Sokan azt tartják, hogy legtöbbszörben ugyanis a városközpontban vásárolják meg a tartós fogyasztási cikkeket, nincs értelme szakboltot építeni a lakótelepeken. Bár ebben sok igazság van, azt sem szabad szem elől téveszteni, hogy az iparcikkek, a ruházati cikkek között is akadnak olyanok, amelyeket az ember szeretne azonnal, helyben megvenni. Egy pár zokniért, egy zsebkendőért, egy kiló szögert senki sem buszozik szívesen a városközpontba.

Hogyan valósul meg a koncepció a Tócsókertben? Az ABC-áruház már áll, ráadásul szokatlan funkciókat is képes ellátni. Vásárolhatunk ott tartós fogyasztási cikkeket a tócsókertiek, s az OTP-ügyleket helyben intézhetik. Akad a polcon ruházati termék is, ám aki jobb választékot kíván, az megkeresheti a HAJDÚSZÖV kis boltját a Micsurin utcán, ahol rábukkanhat egy-két igen ritkán kapható modellre. A mostani állapot jellemzésére megemlítendő még néhány magánkereskedő üzlete — virágbolt, zöldséges, trafik, papír-írószer.

A jövő ugyancsak biztató. Még 1985 vége előtt el kell készülnie a lakótelep közpész részén az újabb, a már működőnél is nagyobb ABC-áruháznak, amelyhez csatlakozik egy iparcikk szakbolt, egy vendéglátó egység (hogy pontosan mi, az majd az üzemeletétől függ), gyógyszer-tár. A tervek között szerepel egy élelmiszerbolttal összekapcsolt sütőüzem létesítése, ami igazán különleges helyszínt teremtene a tócsókertiek számára. Hogy valóra válik-e a terv, a debreceni Hunyadi Termelőszövetkezet anyagi lehetőségeinek alakulásától függ.

Végül említsük meg, hogy a lakótelep-építés befejezésének idején, 1986-ban Tócsókert északi peremén nyílik még egy ABC-áruház.

3.

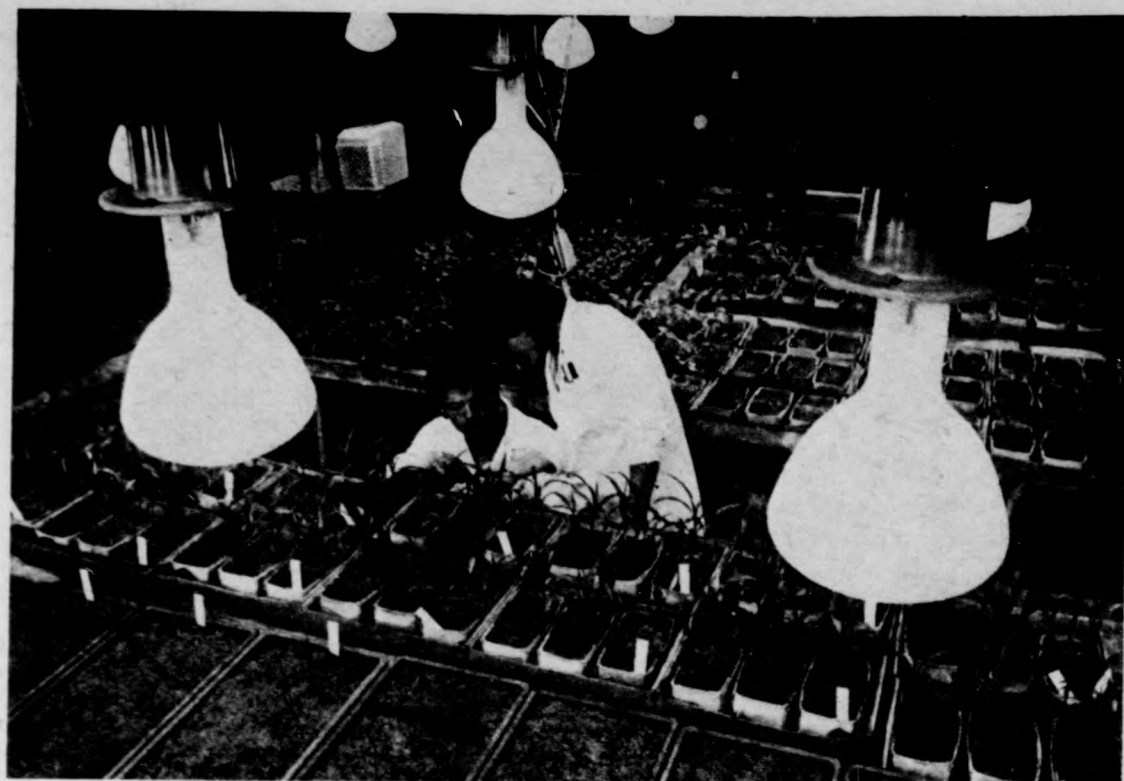
Mindehhez csatlakoznak majd a magánkereskedők üzletei. Jelentkező már most is akad bőven, kérdés azonban, hogy ki tudják-e elégténi a valódi igényeket az ajánlkozók. Sajnos, ma alig van lehetősége a tanácsnak arra, hogy hatékonyan befolyásolja a magánkereskedők szándékait. Talán, ha a város bérbe tudná adni az üzlethelyiségeket, akkor kiválaszthatná azt is — a lakók igényeit szem előtt tartva —, hogy melyik szakma képviselője kapjon a helyet. Most azonban erre nincs pénz, a magánkereskedők a helyiségről is maguk gondoskodnak.

Ehhez kíváncsiok egy rövid megjegyzés. Az Újkeretben nagy vihart kavart, hogy a kiskereskedők által (engedéllyel) épített pavilonok csztéltai értéke messze elmaradt az építész-tervezők által ajánlott változatétól. Az eltérés oka nem annyira az esztétikai igénytelenség, mint inkább a szép pavilonok megfizethetetlen ára volt.

A Tócsókertben még van mód arra, hogy a már előre kijelölt területekre megfelelő árusító pavilonok kerüljenek. Olyanok, amelyek a szemet sem sérítik, de azért megfizethetőek a várható haszon reményében méltányos anyagi áldozatra kész kereskedők által.

Gazsó L. Ferenc

Görbömlyi László

A Veszprémi Nehézipari Kutató Intézetben méheket kímélő rovarölő szert állítottak elő. Az új készítményt üvegházban vizsgálják (MTI-fotó — Czika László felvétele)

Az olvasás stratégiája

BESZÉLGETÉS FÜLEKI MIHÁLYAL,
A HONVÉDELMI MINISZTERIUM FŐINSTRUKTORÁVAL

A Honvédelmi Minisztérium épületének egyik szobájában Füleki Mihály alvezető íróasztala fölött egy Bartók-portrét pillantok meg. Füleki Mihály, a kulturális osztály főinstruktorától beszél, hogy mit mondott Yehudi Menuhin ezekről a „mindent átható” szemekről.

Csak sokára kanyarodunk vissza megszokott témánkhoz, az olvasás szerepéhez a néphadsereg életében.

— Füleki elvtárs, kerülnek-e analízis a bevonulások alkalmával sorkatonai állományba?

— Sajnos, egyértelmű igennel kell felelnem. Papíron ugyan legalább a négy osztályt mindenki elvégzi, de ez a gyakorlatban nem jelenti azt, hogy írni-olvasni valóban tudnak ezek a fiatalok. Bizony előfordulnak olyan esetek, hogy valamelyik cimborája írja meg haza a bevonulási tudósítást. Minden esztendőben szép számban akadnak olyanok, akik nem végeztek el a nyolc osztályt. Ilyen esetekben a hadsereg intézményes kereteket biztosít a tanuláshoz. Vannak alakulatok, ahol szabályos általános iskolai osztályok működnek. Nagyon komolyan vesszük ezt a feladatot. Voltaképpen nem is szorosán vett katonai kérdés, hanem társadalmi ügy. Kötelességünk, hogy ami tőlünk telik, megtegyük. Van tennivalónk, feladatunk a középiskolát végzettek körében is. Mi úgy tapasztaljuk, hogy még mindig kevesen érkeznek olyanok hozzánk, akiknek beépült az életébe az olvasás, szokásrendjük szerves részévé vált volna, hogy mindennap könyvet vegyenek a kezükbe. A hadsereg kulturális vezetésének egyáltalán nem tűnik célja, stratégiája; könyvbarátokként elengedni tőlünk a fiatalbereket. Az a tizen-nyolc hónap, amit nálunk töltenek, ilyen értelemben sem múljék el haszontalanul.

— Mennyire sikeres ez az elképzelés?

— Mondjam azt, hogy nagyon? Sorolhatnék adatokat, hogy például nincs olyan lakotanya, ahol ne lenne könyvtár. Több mint kétszáz könyvtárosunk van, akik közül nyolcvan százalék rendelkezik közép- vagy felsőfokú szakképzettséggel. A sorkatonák több mint hatvan százalékát beiratkoztattuk olvasóvá. Vannak alakulatok, ahol ez az arány eléri a nyolcvan százalékot is. Ezek a számok, tények. Szép statisztikát lehetne belőlük készíteni, de nem ez a célunk. Az, hogyha katonáink viselkedésük a civil életben, sorkatonaként végigkísérje a könyv. Igényük legyen az olvasásra. Valami folyamat történjen közöttük és bennük az értékes műalkotásokkal való szembesülés folyamán. Persze mondanom sem kell, hogy erről már lehetetlen kimutatásokat készíteni.

Ezért hát előbbi kérdésére őszinte sajnálatomra nem tudok sem igennel, sem nemmel felelni. Csak azt mondhatom, nagyon bizakodom és mindannyian, akik a honvédségben belül e területen dolgoznak, nagyon hisznek abban, hogy tartós, talán életre szóló kapcsolat tudunk kialakítani ember és könyv között, ott, ahol ez még nem történt meg. Ha ebben nem hinnénk őszintén, nem is csinálnánk.

— Hogyan történik az olvasómozgalom szervezése a katonaságnál?

— Természetesen, parancsra nem lehet olvasóvá tenni senkit. Bár azt el kell mondanom, hogy bevonulás után az alakulatoknál szervezeten viszik be az újoncokat a könyvtárakba. De hát csak eddig lehetett parancsra szervezni az olvasást és nem tovább. Utána már ügyesnek kell lenni. Ki kell találnunk és alkalmaznunk olyan formákat, amelyek vonzóak. Most például a felszabadulás negyvenedik évfordulójára szerveztünk, indítottunk olvasói pályázatokat. Ezek a pályázatok rendszeresek. Itt egyrészt mindenkinek adva van a lehetőség, hogy személyes sikert érjen el, másrészt komoly díjak vannak, ami megint csak ösztönző dolog. A legfontosabb persze, hogy a pályázat közben olyan alkotókkal ismerkedjenek meg a pályázók, mint Illyés és Solohov, Gárdonyi és Hemingway, Szimonov és Cseres Tibor. Ezek a szerzők is

szerepeltek például az elmúlt olvasó pályázaton, amelynek azt a címet adtuk: Nem születünk katonának.

— A hadsereg tulajdonképpen kulturális missziót vállal.

— Nem kívánok illuzorikus képet festeni. A hadsereg az hadsereg, és nem kulturális fellegvár. De nagyon nagy súlyt fektetünk a kulturális nevelésre, ezen belül különösen az olvasásra. És nem csupán egyoldalúan. Olvasók és írók egyaránt bekapcsolódnak ebbe a mozgásterbe. És nem csupán a szokásos író-olvasó találkozókra gondolok. Több mint másfél évtizedes például a minisztérium és az írószövetség által közösen meghirdetett és rendezett pályázat, amelyen már eddig is jelentős műalkotások születtek, neves írók kapcsolódtak be a munkába. A haza, hazaszeretet, katonaság témakörét megjelölt pályázatra az idén is olyan írók küldték be műveiket, mint Garai Gábor, Módos Péter, Bertha Bulcsu, Iszlai Zoltán, Csanády János. Nem tagadom, hogy nekem személy szerint is szívügyem az irodalom. Meggyőződésem, hogy ma is, a mozi, a televízió, a rádió korszakában, amikor valóságos elektronikus tömegtájékoztatási eszközök vannak, az irodalom, egyik legalapvetőbb kulturális forrásunk, közös nyelvünk a könyv.

Sz. A.

Levelezőlapok

Moszkva, a Kelet metropolisisa

Oly sokszor láttam már filmeken, képeslapokon Moszkvát, hogy amikor az útra készültem, azt hittem; ismereteimet csupán „valóságselejtelemmel” kell kiegészítenem. A valóság azonban jócskán rácsúszott a képzeletre. De kezdjük az elején. Július utolsó előtti napján, éjfél után, több mint hatvan utazni, látni vágyó ember gyülekezett, hogy az IBUSZ szervezésében részt vegyen egy Moszkva—Leningrád túrán. Igen, nyugodtan nevezhetjük túrának, mert a két városra jutó idő alatt gyakorlatilag turistaként váltunk (De a kilenc nap, ami a programban van, a valóságban jóval kevesebb, hiszen a két csoport oda-vissza vonaton tette meg az utat, s így egyhuzamban több mint harminc órát kellett az amúgy kényelmes, légkondicionált hálókocsiban eltölteni.)

Moszkvában délelőtt 11 óra volt. A 830 éves város borongós égbolttal fogadott minket. Vonatunk a kijevi pályaudvarra érkezett. Itt azonnal buszra szálltunk, ahol Éva, az Intourist idegvezetője vette át kalauzolásunkat magyar kísérőnkől. Míg a Szevasztopol Szállóba értünk, Éva mesélt. Így szinte azonnal fogalmat alkothattunk Moszkva méreteiről. Talán már az általános iskolások is tudják, de azért leírom: a Szovjetunió fővárosának nyolc és fél millió lakosa van. Területe 878 négyzetkilométer. Ami már az első pillanatban feltűnt: rengeteg a zöld terület. A sugárutakon, a lakótelepeken, a város minden pontján, amerre csak néztünk, zöld, zöld. Egy lakosra 40 négyzetméternyi zöldterület jut. Városnézésre kevés volt a délután. Hogy is lehetne

megnézni ötezer utcát, több mint ezer ipari üzemet, a műemlékeket? Még a legjellemzőbbekre is csak villanásnyi idő jutott. Szerencsére már az első napon sikerült egy élménnyel gazdagodni. A Vörös téren délután négy órákor megszólalt a Kreml toronyórája. Országváltáskor minden órában ezek gyűlnek össze, hogy végignézzék a katonák díszlépéseit, s mi is ott lehetünk. Örömmel nem tartott sokáig, mert eszünkbe jutott, hogy a programban nincs benne a Lenin-mauzóleum és a Tretyakov Képtár meglátogatása. Pedig Moszkva e programok nélkül...

Azért este a Csajkovszkij hangversenyteremben már mindenki önfeláldozóan tapsolt a Rosszija táncgyűjtés csodálatos produkciójának. S bár elég késő volt, aludni sokan nem akartak. Néhányan megnézték a kivilágított Vörös teret, s páran pedig a metró állomásaitban gyönyörködtek. En az utóbbi társaság tagjai között voltam. Másnap végre közelebről is sikerült megnézni a Kreml területét. Aki nem látott még pravoszláv székesegyházat, ámulhatott a Mihály arkangyal székesegyház csodás freskóin. Am úgy látom, Mihály arkangyal, az orosz csapatok védőszentje nem vette pártfogásába kis csapatunkat, mert alighogy kiléptünk a székesegyház ajtaján, bőrig áztunk. Keservesen néztünk egymásra és a Lenin-mauzóleum előtt álló túrlelmes, több száz méteres sorra. Ja kérem, Moszkvában és Leningrádban ez idő tájt nem szabad esernyő nélkül sétálgatni. Szerencsére a Puskin Múzeum békéje megnyugtatta a társaságot. Legtöbben a francia impressz-

zionisták képei előtt állongáltak. A múzeumban úgy szétszóródott a magyar csoport, hiszen mindenki a saját útját járta, hogy nem is gondoltunk arra: csupán ennyit, s még egy pillantást a Lenin-hegyről láthatunk Moszkvából.

Más mint a képeken, a filmekben. Moszkva igazi világváros. Nyüzsgő, hullámozó óriás. Hatalmas, modern palotákkal, az ég felé törő tornyokkal, emlékművekkel, melyek mellett nagyon kicsinek érzi magát az ember. Moszkva mégis barátságos, meleg. Igaz, én nehezen tudtam megszokni azt, hogy percekbe teljen, míg átérkezik az utca egyik oldaláról a másikra, vagy hogy a múzeumok előtt órákig sorakozzak, s ráadásul még a zebrán sincs elsőbbségem... Mert a Szovjetunióban a közlekedési szabályok szigorúbbak, mint nálunk, a gyalogos felelőssége hangsúlyozott szerepet kap. Nehezen szoktam meg, de bizonyára, ha hosszabb időt kellene ott élnem talán örülnék is neki. Az orosz népről ugyanis mindenki tudja, hogy meleg szívű és türelmes. Nekem pedig ez a két tulajdonság kapcsolataimban nélkülözhetetlen. Am még mielőtt bárki megvádolna azzal, hogy az utibeszámolóban a saját érzéseimmel foglalkozom, elmondom; oly kevés volt az a másfél nap, amit a Kelet metropolisában töltöttem, hogy ez alatt az idő alatt a benyomásaim sem jellemezhetők másként: elsősk. Vagyis csak a kíváncsiságomat keltette fel az a néhány pillanatfelvétel, amit magammal hoztam.

(Folytatjuk)

Iván Gizella

A Komszomol tér és a kazanyi pályaudvar

A Szent-Györgyi-iskola szellemében

LAKI KÁLMÁN ÉS DEBRECEN

A múlt héten került sor a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Orvostudományi Társaságok és Egyesületek Szövetsége, a Magyarok Világszövetsége rendezésében a MAGYAR ORVOSOK TUDOMÁNYOS TALÁLKOZÓJÁ-ra. A kiváló hazai szakemberek előadásai mellett több mint száz olyan külföldi meghívott szerepelt, akik valamikor és valamilyen okok miatt eltávoztak az óhazából, akik szakmájuk nemzetközileg elismert művelői lettek, és akik évtizedeken keresztül nemcsak tartották a szakmai kapcsolatot hazai intézményeinkkel, hanem nagy segítséget nyújtottak ahhoz is, hogy fiatal és idősebb orvosok, kutatók hosszabb időt tölthessenek külföldi intézményekben. Hovatartozásukról, magyarságukról minden alkalommal őszintén nyilatkoztak.

E rendezvény védnökei között olyan kiemelkedő egyéniségek találhatók, akiket talán nem is kell a napilap hasábjain bőve-

ben bemutatni, akik talán a legtöbbet nyújtották a fent vázolt együttműködés keretében. Ezek között olvashatjuk Szent-Györgyi Albert, National Foundation for Cancer Research, Woods Hole, USA, Nobel-díjas professzor mellett Laki Kálmán, National Institute of Health, Bethesda, USA, professzor nevét.

Az élet azonban néha kegyetlen játékokat űz. Amikor Laki Kálmán professzor ezt a felkérést megkapta, telefonon közölte velem, hogy milyen nagy megbecsülésnek tartja és mennyire nagy örömmel készül a konferenciára. Felkészülésére, megjelenésére azonban már nem kerülhetett sor, mert alkotó életének gyertyáját február 12-én kioltotta a váratlan, kegyetlen halál.

Laki Kálmán professzor egyetemünk nagyra becsült díszdoktora volt. Kutató pályája a Szegei Orvostudományi Egyetemen kezdődött, ahol mint diák kapcsolatba került az

ott működő Szent-Györgyi professzorral, akivel élete utolsó napjáiig együtt dolgozott. E kapcsolat munkatársi, majd az együtt, közös munkával eltöltött évtizedek folyamán mély baráti viszonyra fejlődött, és Laki Kálmán a Szent-Györgyi-iskola egyik legnevesebb képviselőjévé vált. Pályafutásának jelentősebb történései: 1938 Rockefeller-ösztöndíj Manchesterben, 1941 magántanári képesítés Szegeden, 1945 professzori kinevezés Budapesten az Orvosi Fakultás Biokémiai Tanszékén, Magyar Tudományos Akadémiai tag, 1948 Kossuth-díj, majd vendégprofesszorság Leedsben. 1949-től az USA Nemzeti Egészségügyi Intézetében dolgozik, ahol a biokémiai laboratórium vezetője lesz. A washingtoni és New York-i Tudományos Akadémia tagjai sorába választják. 1976-ban tudományos munkásságáért „honoris causa” doktortrá avatta egyetemünk. Három könyvet, több száz eredeti publikációja az egész világon is-

mertté tették nevét. Elsősorban a véralvadás XIII faktorának (Laki-Lo-ránd-faktor) felfedezőjeként ismerik, de századunk számos nagy biokémiai felfedezésének bölcsőjénél működött közre, alkotó módon, s maradandót, kiemelkedőt alkotott a véralvadás, az izombiokémia, a kvantumbiokémia és a rákkutatás területén is.

Az a kiemelkedő tudós volt, aki előre és messzebb látott, mint legtöbb pályatársa. Elképzeléseit ezért sokszor értetlenség fogadta, s csak néhány év múlva váltak a kételkedők követőivé, de őt ekkor már újra más, feltáratlan területek felé vitte az újhoz, az ismeretlenhez vonzó kutatói természete. Munkájáról, elképzeléseiről szívesen beszélt nem szakmabeliek előtt is, e lap hasábjain is többször nyilatkozott.

A Szent-Györgyi-iskola szelleméhez méltóan, a második világháború nehéz éveiben mindent megtevért embertársai megsegítése érdekében. Hazájával távozása után sem szakadt meg kapcsolata, mindig és minden körülmények között magyarnak vallotta magát. E kapcsolat az évek folyamán egyre mélyült, szélesedett. Ezt

nemcsak mind gyakoribb és hosszabb ideig tartó hazalátogatásai bizonyítják, hanem az is, hogy intézete mindig hangos volt a magyar szótól. Az évek során több mint 25 magyar kutatónak (elsősorban debrecenieknél) tette lehetővé, hogy ösztöndíjjal intézetében dolgozhassanak. Aktív, eredményes kollaborációs kapcsolatot épített ki egyetemünk több intézetével, klinikájával a Magyar-Amerikai Államközi Tudományos Együttműködés keretein belül.

Amikor egy évvel ezelőtt laboratóriumában, majd lakásán találkoztam velem — amikor éppen garázsa felújításán dolgozott —, egy szerszámos ládán ülve beszélgettünk terveiről, amelyek között szerepelt a magyarság eredetének kutatása mellett a rákkutatás immunbiológiai kérdéseinek problematikája is. Már ekkor említette, hogy nagy szeretettel készül az említett találkozóra. A sors kegyetlensége azonban ezt megakadályozta. Nagy veszteség, pótolhatatlan veszteség!

Dr. Karmassia László,
a Debreceni
Orvostudományi Egyetem
rektora

A me FELADA

Nem arról fog szólni ez az ügynevezett gazdaságban szerezni, hanem a termelés és vagy bármely kenység fő irán mellékesnek tűn

Sok szempont kapukat döngö nincsen az az úriporter, aki né na, hogy nem e építeni egy lakóreklós beruházás szükség van, s építés előfeltétel közmüházlat lakásépítéshez az ügynevezett zés, az új lakók ka az iskola, a szótér, a vendég letek is. Mindez mert. A probléma noha közismert tudja, hogy a já ruházások nélkül tő beruházás mégis ismét és radnák a járulé zások. Valósz mert mellékesnek, és ha a for akkor a melléke rangú.

A lakótelepek azert példálóz gondolatmenet követhető legyér más példát is: felszerelt steril amiből csupán r felelő nyílászár hiányzik, hogy steril legyen; va kes gépet, melye felelő páratartás ségben tartanak feltűnő, hogy ily mák voltak, és b ig nem oldódtak ezeknek az ellen nak a krónikus v

Egyfelől tiszt következőt: az történelem tele fejlődési tendenci lyek azért nem t kibontakozni, m fő irányzatok léptek előre az dalmak, a mellé mindvégig mellé Valóban csodálk hogy voltak olya mak, amelyek elözték Európá nyos számítások éppen az ipar sz tén. Nem Európá ték fel a selyem Európá produkál nyomtatás leh

Amúgy jól v ként nem. Csak

Találkozom Mindenki siet után. Szerencsés zik föl nekem lönben az utcán nap hallható, o dést. Szerencsés mert ugyan mi válasszolni. Eset képpen kutyaf gyinteni: A ha beszéljünk róla lünk, persze, m feltehető amúgy demleges felelő banális kérdést korábbi variáci san-lasban kisz mola. „Nami ság; említésre nem mindig ad ben. Így a vála nek megfelelő Semmi Vagy: az ember kifor reivel jelezte, j zaián szürke ból áll össze az könnyeden aminek jelentés de örömhírrel hatok. Divat le hüvelyk- és gyűrűt formáln rul azt jelenti: ben (eredetileg Vagy a mutató terpesztésével (Victoria = gy

A futó kérdés jól vagy?”, lény megsem zavar; is alig jut el Azért, mert tud

A mellékes fontossága

FELADATAINK ÉRTÉKRENDJE

Nem arról a mellékesről fog szólni ez az írás, melyet az úgynevezett második gazdaságban szoktunk megkeresni, hanem arról, amely a termelés és a kutatás, vagy bármely emberi tevékenység fő irányát tekintve mellékesnek tűnik.

Sok szempontból nyitott kapukat döngöztünk. Hiszen nincsen az az újságíró, vagy riportert, aki ne hangoztatná, hogy nem elegendő felépíteni egy lakótelepet. Járu-beruházásokra is szükség van, sőt, a lakásépítés előfeltétele például a közüzemi hálózat kiépítése. A lakásépítéshez hozzátartozik az úgynevezett tereprendezés, az új lakótelep tartozéka az iskola, az óvoda, a játszótér, a vendéglő és az üzletek is. Mindez tehát közmű- és közüzemi problémák, amelyek az ipar bizonyos ágaiban előrelendülnek. Helyesen nevezte Galbraith, amerikai közgazdász egyik érdekes művében szintetikus modernizációt az azt a modernizációt, mely a modern repülőgépek és a modern műút, valamint a műút végén álló szálloda, vagy szállodák modernisége mellett szinte konzerválja az elmaradottságot.

A lakótelepekkel csupán azért példálózom, hogy a gondolatmenet könnyebben követhető legyen. Hozhatnék más példát is: a kintőn felferelt steril orvosi műtő, amiből csupán néhány megfelelő nyílászáró szerkezet hiányzik, hogy ténylegesen steril legyen; vagy az értékes gépet, melyet nem megfelelő páratartalmú helyiségben tartanak. Nem az a feltűnő, hogy ilyen problémák voltak, és bizonyos ideig nem oldódtak meg, hanem ezeknek az ellentmondásoknak a krónikus volta.

Egyfelől tisztázni kell a következőt: az egész világtörténelem tele volt olyan fejlődési tendenciákkal, melyek azért nem tudtak igazán kibontakozni, mivel csak a fő irányzatok tekintetében léptek előre az egyes társadalmak, a mellékes viszont mindvégig mellékes maradt. Valóban csodálkozva nézzük, hogy voltak olyan társadalmak, amelyek messze megelőzték Európát a tudományos számításokban, vagy éppen az ipar számos területén. Nem Európában fedezték fel a selyemszöveget, nem Európa produkálta először a nyomtatás lehetőségét, és

szintén nem Európa teremtette meg azokat a vizsgáldokadai rendszereket, melyek hosszú ideig mintaképek voltak. S mégis a fontos, a legfontosabb dolgok tekintetében előrelépő társadalmak végül is vagy összeomlottak, vagy pedig a maguk egészében nem tudtak előrejutni, természetesen egyéb lényeges történelmi okok következtében is.

Az elmaradottság, a fejletlenség nemegyszer éppen azon mérhető ma is, hogy az úgynevezett mellékes mozzanatok olyannyira fejletlenek, hogy nem engedik a lényeges mozzanatok kifejlődését sem. Ilyen szempontból akár a közisztaság, akár egy szokásrendszer, akár egy vallási korlátozottság visszavetheti azokat a társadalmakat, amelyek az ipar bizonyos ágaiban előrelendülnek. Helyesen nevezte Galbraith, amerikai közgazdász egyik érdekes művében szintetikus modernizációt az azt a modernizációt, mely a modern repülőgépek és a modern műút, valamint a műút végén álló szálloda, vagy szállodák modernisége mellett szinte konzerválja az elmaradottságot.

De miből ered nálunk az, hogy a melléket még mindig hátrahagyjuk? Kezeljük, hogy sokszor az úgynevezett infrastruktúra kiépítése hátréba kerül, hogy a lényeges még mindig legelőbbre kerül, és nem a minőség. Vagyis: mi az oka annak, hogy noha konkrét esetekben a sajtó évtizedek óta visszatérő témája az alig látszó, a nem fő dologhoz tartozó elhanyagoltság kritikája, s a jelenség minden kritika ellenére makacsul tartja magát? Milyen lehetőségek az, hogy noha mindenki tudja, hogy ami ma még mellékesnek tűnik, az holnap a legelőbb problémává léphet elő, mégis fennáll ez a helyzet?

Azt hiszem, szemléleti kérdéssről van szó. Az a szemlélet, amely kampány-szerűen igyekezett megoldani mindenféle társadalmi és termelési problémát, látszólag már a múlté. De csak látszólag. Ma nincsenek kampányok. De e szemlélet benne él az embereken és lényege az, hogy gyorsan meg kell valósítani a legfontosabb dolgokat, s hogy ez azzal jár, mellékesen szét-

rombolunk más értékeket — az már mindegy. A kampányszemlélet tehát élhet kampány nélkül is.

Nem mondom, hogy nincs szükség bizonyos beruházások kiemelésére. Ezek a beruházások azok, amelyek általában határidőre meg is valósulnak. De következésképpen, hogy az összes más beruházások esetében a ráérősség érvényesüljön? S vajon az, ha valamit valóban meg akarnak valósítani, akkor kiemelt beruházásnak tekintik, nem annyit jelent-e: a kampányszemlélet tovább él. Sőt erre az alpra kell helyezkedni az adott szituációban. S így jönnek létre olyan neveléses esetek, mint például az, hogy van üzlet, amelynek a tatarozása hosszabb időt vesz igénybe, mintha egy újat építenének.

Vannak időszakok, midőn egy társadalomnak valóban a legfontosabbra, valóban a következő lépésre kell koncentrálni. A háborús időkben például, amikor a szovjet ipar nagy részét az Urálba telepítették, senki sem követelhet, hogy a megfelelő infrastruktúrával együtt evakuáljanak. Más dolog azonban a pillanatnyi szükségesség és a folyamatos szükségletrendszer.

A szektarianizmus alapvető jellegzetessége mindig az, hogy úgy érzi, a pillanat annyira szorító, olyannyira igazgató, hogy csupán a főfeladatra lehet koncentrálni. A legfontosabb célok elérése élet-halál kérdés. És minden egyéb ehhez képest rendkívül alárendelt jelentőségű. A történelem szorító pillanataiban így is van. De a szorító pillanatok nem lehet általánosítottak. A szorító pillanatokból nem lehet folyamatos teremtést.

S miért aktuális ez? Abban az időszakban, amikor a takarékoság napirenden van, amikor minden fillérrel, minden anyaggal valóban gazdaságosan kell bánnunk, akkor nagyon nagy luxus a mellékes folyamatok alábcsúszása. Mert így láthatatlan csatornák képződnek, amelyek észrevétlenül elcsorog — s nemcsak ma, hanem hatásátban a jövőben is — a nemzeti jövedelem nem elhanyagolható hányada.

Hermann István

Kérdések

a reménybeli jövőnek

Ami a megszámlálhatatlan napi eseményből az emberiség emlékezetébe idéz fel újra meg újra, s őriz meg évtizedekre, évszázadokra, abból áll össze — már nem annyira a kortársak, a szemtanúk, a résztvevők mint inkább utódaik számára — a világtörténelem.

De kezdünk már beleunni a „történelmi” jelzőbe. Annyi „történelmi jelentőségű” eseményben van részünk, hogy szinte betöltik a napjainkat. Vajon azelőtt is így volt? Saját korukat előidéink is — merő évtizedekről vagy elfogultságból — olyan világtörténelmi fordulópontnak tartották, amelyben minden nagy jelentőséggel, soha nem volt esemény ott sűrűsödik, annyira, hogy még a köznapjait is történelemmé avatja majdan az idő?

Órök emberi illúzió? Mint érdekelt fél, aki szintén olyan korba született bele, amely igényt tart a nagy időt, a korszakváltást, a történelmi fordulópontot megillető jelzőkre, nem vagyok ennek a kérdésnek az eldöntésére sem alkalmas, sem illetékes. Marad tehát számomra is a leginkább kínáló — mondhatnám: történelmi — alapállás: az esendő elfogultság a saját korom iránt.

Néhány százezer év óta az emberi nem létezéséhez a fennmaradásért folytatott egymás elleni öldöklő harc is hozzátartozott. A gyilkos, pusztító, kegyetlen háborúk a mindenkori szerelésekkel: a hajdani bunkótól a mai neutronbombáig, a vegyi és a biológiai fegyverekig.

Mostanában érünk el ahhoz a világtörténelmi pillanathoz, amikor és amelytől kezdve a fennmaradásért nem lehetséges tovább a legkorszerűbb fegyverekkel harcba szállni. Csakis a fennmaradás ellen lehet.

A hajdani bunkó mai változata kinőtt az ember kezéből, mióta sikerült akkorára növelni a hatásokat, hogy vele szemben immár, aki ütésre lendíti — a támadó is — védtelen.

Ha valami, hát ez fordulatot követel a világtörténelemben.

Akár így fogalmazhatom: a világtörténelem nem is folytatódhat másként — csak fordulattal.

Bizonyosra vehető, hogy ez a felismerés tárgyalászatához kell hogy ütse az egymással küzdő népek, világrendszerek képviselőit. A mindennél előbbrevaló közös érdek fölismerése: gondoljunk el, mióta ember él, soha nem volt még közös érdek a Földön a végtelenség fegyvernyugvás. S éppen a legelőbb hadakkal, a legkorszerűbb haditechnikával rendelkező hatalmaknak nem volt érdekük.

Ma pedig létezők, s éppen a legkorszerűbb fegyverek nyugvása: mindennél előbbrevaló.

Idégy hallom a tamáskodó megjegyzéseket: mi minden lehet még! És a perifériák? Az „elavult” klasszikus fegyverek?

Jogos aggályok. Tételezzük fel mégis a lehetséges legjobb esetet. Ennyi vagy annyi — lehet: a reméltnél több — idő múlva, ilyen-olyan — lehet: pusztító — kitérők után megvalósul a Földön a fegyverek végleges békéje.

A világrendszerek nyilván továbbra is

szemben állnak egymással. S éppen ma kísé merevebben. A mások rovására előnyöket szerezni — az efféle agressziónak ellenállni; a történelmi begyűjtött előnyöket megőrizni, sőt növelni — a történelmi hátrányokat ledolgozni; támadni — védekezni: mindez látható ideig napirenden marad abban a reménybeli jövőben is, amikor nem lehet tovább érv az összekülönbözések eldöntésére az ügyes legkorszerűbb bunkó.

Tehát „diplomáciai úton” rendezik majd a konfliktusokat?

Meglehet, diplomáciai úton, de számítsuk be: önmagában a diplomácia nem erőforrás. A diplomácia csak ilyen-olyan erőteljeszettel a háta mögött ilhet jó eséllyel a tárgyalászatához.

Korszerű erőteljeszettel a háta mögött. Már napjainkban is fölsejlik, hogyan bizonytalanodnak el azok a politikai irányzatok, amelyek háborús fenyegetésekre — avuló erőteljeszettel — alapozták taktikájukat, diplomáciájukat.

De vajon mik lesznek az áhított jövő korszerű erőteljeszettel — ismétlem, már csak a gondolati kísérlet kedvéért is vegyük a legjobb esetet: a tömegpusztító fegyvereket megsemmisítik, idővel a tank meg a nehézbombázó is múzeumba kerül a lánzsa meg a pánccél mellé, ám a küzdelem az emberi világban folytatódik (gondoljunk csak egyetlen hadszíntérre: a világrendszerek — szocializmus, kapitalizmus — összecsapására, versenyére, gyűrközésére a fennmaradásért — a győzelemért) — mik lesznek ebben a küzdelemben a leghatalmasabb erőforrások?

Vajon mennyiben a gazdasági sikerek? Az egy főre jutó nemzeti jövedelem? A termelési hatékonysági mutatók? A minél nagyobb arányú foglalkoztatás, a minél kisebb arányú munkanélküliség? A népesség fogyását is, túlszaporodását is megelőző népesedéspolitikát? Avagy lehetséges, hogy a gondolat veszi át a főszerepet a nemzetközi porondon, az ellentétes törekvések előjövő ütközeteiben? A tábornokok helyét a tudósok — filozófusok, biológusok, közgazdászok? A haditechnika helyét a hírközlés — sajtó, rádió, televízió?

Vagy ezeknél a sémáknál sokkal-sokkal bonyolultabban, nagyobb áttételekkel alakulnak majd ki a háborúktól végleg szabaddulni akaró világ leghatalmasabb erőteljeszettel? A műveltebb kerekedik felül, mint a történelemben is annyiszor, miközben hallgattak a fegyverek? Hadseregek helyett a vonzóbb eszmények hódítanak? Vagy éppenséggel nem a pillanatnyilag vonzó eszmények, hanem azok, amelyek próbára tesznek, megedzenek, hitet, erőt, életkedvet adnak? Vajon a fejlettebb demokratizmus lesz a legelőbbrevaló buzógó erőforrás, az, amely a kizsákmányolástól és mindenfajta kiszolgáltatottságtól a legteljesebben mentesíti? A jó állampolgári közérzet? A szociális igazságok kimeríthetetlen arzenálja? Előrelátó politika, amelyet az emberi haladás újra meg újra igazol?

Korai volna még ezekre a kérdésekre erőltetni a választ.

De hogy komolyan elgondolkozzunk efféle kérdéseken és a lehetséges válaszokon — azt hiszem, annak már itt az ideje.

Fekete Gyula

Amúgy jól vagyok. Egyébként nem. Csak amúgy.

Találkozom ismerősökkel. Mindenki siet napi dolga után. Szerencsére ritkán tesz föl nekem ezt a máskülönben az utcán is nap mint nap hallható, odavetett kérdést. Szerencsére, mondom, mert ugyan mit is lehet rá válaszolni. Esetleg, hasonlóképpen kutyafutásban, legyinteni: A, hagyj el, ne is beszéljünk róla! Nem beszélünk, persze, mert a kérdést feltevő amúgy sem vár érdemleges feleletet. Ennek a banális kérdésnek van egy korábbi variációja, amit lassan-lassan kiszorít az új formula. „Namizújs?” Újdonság, említésre méltó, persze nem mindig adódik életünkben. Így a válasz is csak ennek megfelelő lehetett: — Semmi. Vagy: — Ugyan!, és az ember kifordított tenyereivel jelezte, hogy prózáiban szürke hétköznapokból áll össze az élete. Esetleg könnyeden legyinthetünk, aminek jelentése: semmi baj, de örömmel sem szolgálhatok. Divat lett továbbá a hüvelyk- és mutatóujjal gyűrűt formálni, ami magyarul azt jelenti: minden rendben (eredetileg: all right). Vagy a mutató és középső ujj terpesztésével V-t jelzünk (Victoria = győzelem)...

A futó kérdés, az „Amúgy jól vagy?”, lényegében azért mégsem zavar; mint jelzés is alig jut el a tudatomig. Azért, mert tudom, ez a fut-

Amúgy jól vagy?

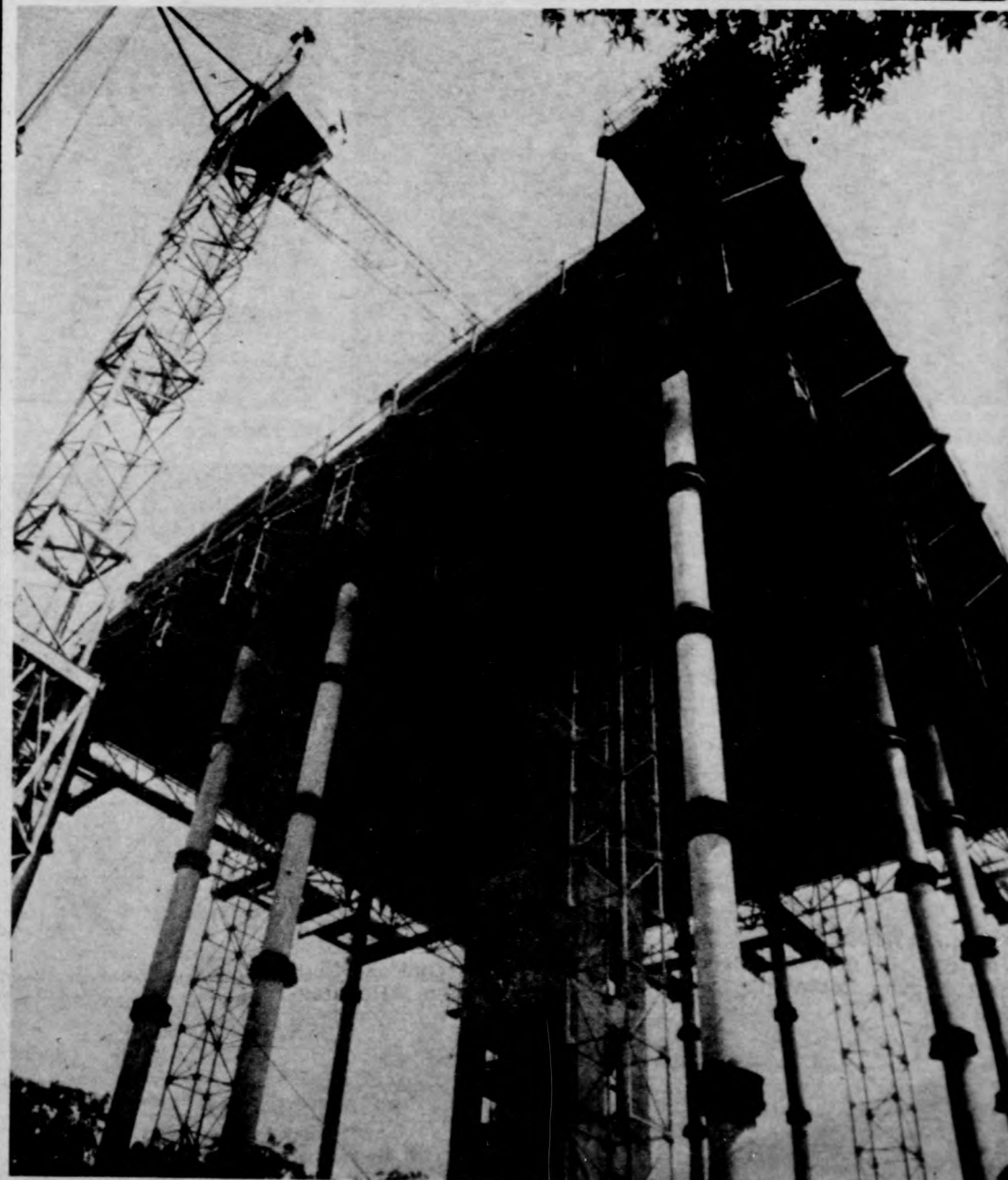
tásban feltett kérdés nem tartalmaz igazi érdeklődést, tehát semmire nem való. Az illető ugyanis tapasztalja: látok, hallok, járok, beszélek... Amúgy? Ha válaszolni akarnék, sem tudnék, mert mire két szót mondanék, a barátság-jelző kérdés feltevője már nincs sehol. Nem is várt visszhangot. Talán még meg is zavartam volna futó (elfutó) életében, ha valami érdemlegeset kívántam volna közölni vele magamról. Avagy közbevettem volna, ha egy pillanatra mégis megáll: „Ugyan, öregem, fel a fejfel! De ezt hallgasd meg...” — és elmondaná az ő sztoriját.

A kérdés lehet bosszantó. Szerintem emberi, társas kapcsolataink bizonyos problémáit is jelzi. Háttérben ugyanis fölfedezhetjük: ily módon formálisan igen, a valóságban azonban aligha vesszük komolyan embertársainkat. A könnyebb ellenállás felé sodródunk, amikor nem hagyunk időt magunknak (de másoknak sem), hogy gondjainkkal vagy éppen örömeinkkel társas kör-

nyezetben vessünk számot. A levegőben ülő feszültség, vagy az ez ellen már kitermelődött védekezési mechanizmus: a közöny porszeméi szítálva rakódnak idegszálaink közé, s ezek aztán olykor-olykor erősebben megcsikordulnak... Úgy véljük, talán a konfliktusokat sikerül elkerülni futó, felszínes kapcsolatokkal — holott éppen ezáltal halmozódnak fel zsigereinkben azok a problémák, amelyeket hic et nunc viszonylag könnyen megoldhatnánk; olyan csirázó gondok, amelyek eredeti súlya milligrammokban mérhető. Igaz, még történelmi tapasztalásaink is vannak a kérdés-feltevés mögött rejülő szemlélet igazolására: olykor jobb felszínesnek — s ezáltal a felszínen — maradni...

A nyelv, mert gondolati tartalmak hordozója, külső megjelenési formája, nem magánügy. Az alapnormák meghatározásának joga még csak nem is a tudósoké — hanem egy nagyobb közösségé, a nemzeté. Bár csak érvényesítenénk ezt a jogot az Amúgy? — kérdésektől a jelentések agyafúrt semmitmondásának tagadásáig, egész életünkben. Hogy szavaink, gondolataink és cselekvéseink összecsengjenek. No, de maradjunk realitások: legalább a bokrokat kertünkben, a sövényt házunk körül nyesegetjük!

— j —

Különleges eljárással — felülről lefelé haladva — épül Nyíregyházán a hatemeletes színház (MTI-fotó: Oláh Tibor)

SZEGEDI SZOBROK

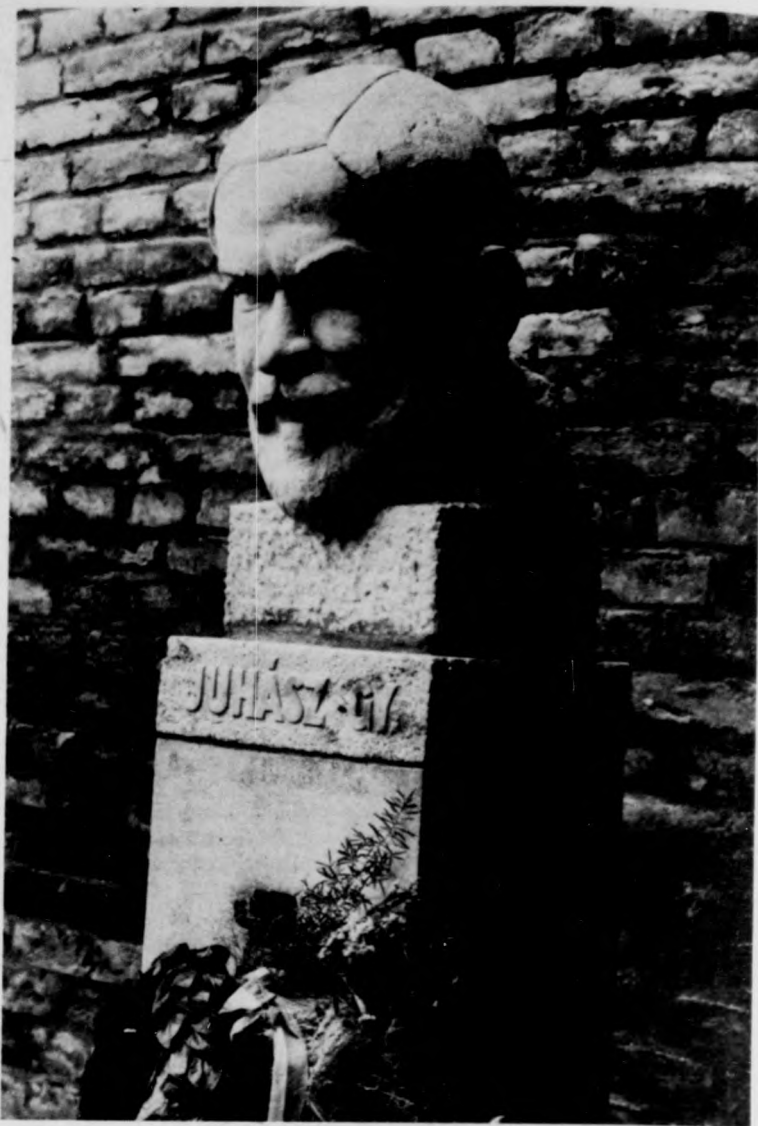
A Tisza-szabályozás nagy alakja

(Berki István felvételei)

Szobrok. És szobrászok. Klasszikusok, romantikusok, realisták. A talpazaton költők, királyok, politikusok, történelmi hősök. Vagy „csak” egy kubikos, földműves, vasöntő. Mellszobor, egész alak, szoborcsoport. Egyik a főtéren, mindenki szeme előtt, a másik csak egy kis zugban meghúzódva. Egyik a parkban, a másik a városháza előtt.

Gyönyörködtetik a szemet, fejlesztik a szépérzéket, növelik egy városhoz, a szülőhelyhez való ragaszkodást. Mint Szegeden is, ahol különösen sok a köztéri szobor. Megidézik a történelmet, egy sokat szenvedett nép sorsfordulóit. S azokat, akik ezekben az időkben az áldozatot hozták. Netán hősi halált haltak. Vagy „csak” isten-áldotta tehetségüket állították a haza és a haladás szolgálatába.

A szobor — bármekkora legyen is — monumentalitást sugall. Valakinek, valaminek az emlékműve. És egy kicsit mindegyik mementó is. Szinte mindegyik arra is int, hogy ne ismételjünk meg valami hajdani rosszat. A jónak, az egyre jobbnak az alkotására buzdítanak.

Emlékmű a „halk bánatok” költőjének

Az ifjúsági író és múzeumigazgató meliszobra

A „legnagyobb magyar” szobra

A kapu őre

Rákózi Ferenc szobra

S egy „kisember” a sok millióból

Az arányok alázastra intenek

A nagy árvíz utáni újjáépítésben döntő szerepe volt Tisza Lajosnak

OL

Sz. K. Medgy

A könyvből v... dem. Az első: „... mű szerves rész... „Medgyessy emb... és a pályatársak... grafikái, szobrai... alapján rajzolha...

Ebben a két... nyesen kiemelt... Sz. Kúrti Katal... írt és nemrégibe... ját és módszeré... rért rajzolni, a m... valamint a róla... alkotások alapjá...

Elébe vágok u... ajánlani szándék... úgy érzem azo... megjegyzés ide... lin a maga elé... valósította, s ha... hogy módszerét... Könyvből Med... művészi pályája... nak nemcsak... döbbenhet rá az... lyes találkozás... egyéniség, ugyan... szentes ember p...

Sz. kúrti Kata... vételi könyv. E... a nagy szobrás... a könyvből sug... kívül az idézett... írások, emlékezé... nálják. Bizonyít... sy Ferenchez és... is lehetett, és ne... ő maga is őszint... világ, az emberé... egyik eleme műv...

A könyv fede... tizede folytatott... amit Sz. Kúrti... életműve gondoz... megjelent könyv... 1981-ben, Medgy... évfordulója alká... Tanács által kia... Debrecen című... Katalin ebben a... egyfajta összegz... tatásai és közre... A könyv egyik... hogy Medgyessy... rászat XIX. és... viszonylatában... tenni. A Medgy...

Újságkivágaso... cikkek, versford... lek kerülnek az... rill betűs írás... de olyan nyelvet... írásbelisége ne... tizenötödik száza... nyelvrokonaink... a Káma folyó ha... leten élő votják... elnevezésükkel:... nyelve ez, amel... a körülbelül 712... számláló Udmu... népességének ny... zaléka beszél.

E nép fia, a... Anatolij Nyikold... rov, a költő-szat... dalomkutató m... szerteágazó mu... egy töredékét:... ből készült for... kultúrákkal fog... likációkat. A D... készen!) elnevez... példányban meg... meklapban, a... napilap, a Szovje... hasábjain, valam... murt Irószöveget... alapított és úja... hatezer példányt... nő folyóiratában... (Kalapács) rend... lennek meg Uva...

Sz. Kürti Katalin: Medgyessy szemtől szemben

A könyvből vett két rövid idézettel kezdtem. Az első: „Medgyessy írásai is az életmű szerves részét alkotják.” A második: „Medgyessy emberi portréját szobrai, írásai és a pályatársak róla készült festményei, grafikai, szobrai, róla szóló emlékezései alapján rajzolhatjuk meg.”

Ebben a két, eredeti helyéről ugyan önkényesen kiemelt mondatban fogalmazza meg Sz. Kürti Katalin a Medgyessy Ferencről írt és nemrégiben megjelent könyvének célját és módszerét. A cél tehát emberi portré rajzolni, a módszer pedig: szobrai, írásai, valamint a róla készült emlékezések és műalkotások alapján.

Elébe vágok ugyan a könyvet bemutatni és ajánlani szándékozó írásom summázatának, úgy érzem azonban, hogy a következő megjegyzés ide kívánczok: Sz. Kürti Katalin a maga elé tűzött célt tökéletesen megvalósította, s ha ez így van, nyilvánvaló, hogy módszerét is jól választotta meg. Könyvéből Medgyessy Ferencnek nemcsak művészi pályáját ismerheti meg, a szobrász- és a képzőművészeti tevékenységére, de a személyes találkozások élménye által egy erőteljes egyéniséget, ugyanakkor egy igen rokonszenves ember portréjával is gazdagodhat.

Sz. Kürti Katalin könyve személyes hangvételű könyv. Ezt a hangvételt a szerzőnek a nagy szobrász és ember iránt érzett, a könyvből sugárzó elkötelezettség szeretetén kívül az idézett, az alapanyagként kezelt írások, emlékezések, méltatások is predestinálják. Bizonyítékaul annak, hogy Medgyessy Ferenc és alkotásaihoz másként nem is lehetett, és nem is lehet közelíteni, hiszen ő maga is őszintén, kitárulkoztan fordult a világ, az emberek felé, s ez a magatartás egyik eleme művei hatásának.

A könyv fedezete az a több mint egy évtizede folytatott tudományos tevékenység, amit Sz. Kürti Katalin Medgyessy Ferenc életműve gondozásának szentelt. A most megjelent könyv közvetlen előzményének az 1981-ben, Medgyessy születésének százéves évfordulója alkalmából, a Debrecen városi Tanács által kiadott Medgyessy Ferenc és Debrecen című könyv tekinthető. Sz. Kürti Katalin ebben a könyvben már elvégzett egyfajta összegzést megelőzően végzett kutatásai és közreadott tanulmányai alapján. A könyv egyik jeles érdeme az a törekvés, hogy Medgyessy művészetét a magyar szobrászat XIX. és XX. századi eredményeinek viszonylatában igyekszik megközelíthetővé tenni. A Medgyessy szemtől szemben szle-

sebb horizontú, az egész életpályát és életművet átfogó és bemutató könyv. Műfajából tartja elsősorban fontosnak, hanem a bemutatást és a méltatást, melyek által azonban meggyőző képet kapunk Medgyessy Ferenc művészetének értékéről is.

A könyv pillérei közé tartozik Medgyessy Ferenc 1944-ben írt, és 1956-ban publikált Önéletrajza című önéletrajza, az 1960-ban Koczogh Ákos szerkesztésében megjelent Életemről, művészetemről című kötet, valamint László Gyula több könyve, publikációja. Ezek és a fel nem sorolt művek részletei azonban egy új, meghatározó gondolatmenet tégelyében formálódtak öntörvényű könyvvé.

Sajátságos tulajdonsága a könyvnek — s miután szobrászról van szó, stílszerűen — egyfajta plaszticitás. Ezt a hatást több gondolatmenet párhuzamos futtatásával, ugyanakkor a jelentős fordulópontok hangsúlyozásával, kiemelésével éri el Sz. Kürti Katalin. S mindez nem leírással, hanem „illusztrálás-sal”, vagyis szövegrészekből való építkezés-sel történik.

Az életpályát ismertetésével párhuzamosan ugyanis felsorakoznak az emberi motívumok, a művészi fejlődés mozzanatai, a kortársak megnyilatkozásai, a kor rezdülései, meghatározó, befolyásoló tényei, tényezői. Különösen jól érzékelhető ez a plaszticitás az életpályát elejtő bemutatkozó fejezetekben, amikor a pályakezdés és a művészi utkeresés nehézségeivel kell megbírkóznia Medgyessy-nek. Talán azért is, mert ezek az évek állandó konfliktushelyzetet és sok drámai elemet tartalmaznak.

A későbbiekben a művészi eredmények veszik át a főmotívum szerepét, s ezen belül rajzolódik ki azok a fordulópontok, csúcspontok, melyek meghatározzák a művész életét. Mindezek együttesen a könyv szerkezetét is világossá teszik.

A Gondolat Kiadó „Szemtől szemben” sorozata magasrendű ismeretterjesztés szolgáltatában áll. Sz. Kürti Katalin azonban olyan tudományos apparátust mozgató könyve megírásakor olyan felkészültség birtoklásáról tesz bizonyosságot, amely sejtelmet ébreszt az olvasóban: néhány év múlva talán Debrecenben készül el egy olyan Medgyessy-monográfia is, amely tudományos, művészettörténeti igényű összegzése lesz a legnagyobb szobrász életművének. Betetőzésül Sz. Kürti Katalin Medgyessy-kutatásainak.

M. V.

Kedvtelésből nyolcszázézerért

Amatőr alkotók tábora Berettyóújfaluban

„Művésztelép” felirat az út mindkét oldalán. Töprengünk, hogy merre forduljunk, aztán balra vesszük az irányt. Kissé fellengzősnek érezzük ugyan a *művésztelép* elnevezést, lévén amatőrök alkotótáboráról szó, de hát nem ez a legelrugaskodottabb megfogalmazás, amivel az ember nap mint nap találkozhat. Tehát művésztelép.

A berettyóújfalusi Zalka Máté szakközépiskola udvarán szép nagy fák nyújtanak kellemes árnyékot a tűző nap elől. Három szövszék zöldell a zöld fűvön a zöld lombok alatt, s mindegyiken szorgos kezek ügyködnek. A jelzőt ezúttal nem sztereotíp minősítésként kell kezelni: olyanra szorgosak ezek a kezek, hogy gazdáik a munka miatt maradtak itthon a nagyváradi kirándulásról. Aki csak tehette ugyanis, külföldi tapasztalatszerzésre indult a reggel; ez már a mi szerencsénk, hogy pontosan ekkor jövünk táborházba. De azért reménykedünk, hátha találunk egy-két reneget a gyülekezetből; mint ezeket a szövszéköt.

Egy kiló jutalomfónál

— Mi csak a tábor második felére jöttünk, ezért választottuk a kirándulás helyett a munkát — áll fel szövszék mellől *Paróczai Szimay Ildikó*. — A debreceni Medgyessy képzőművészeti stúdió tagjai vagyunk, így kaptunk meghívást a táborba. Három nap múlva lesz a zárókiállítás, s addigra valamit produkálnunk kell.

— És sikerül? — Igyekezünk. Lenkének nehezebb dolga van, mert ő bonyolultabb mintát választott.

Török Csés Lenke mint ha igazolni akarná kollégája szavait, már ül is vissza szövszék mellé, hogy folytassa a munkát. Székely festékes falvédőn dolgozik, farkasfogas mintával. Gyapjából.

— Ráadásul saját anyagból — fűzi hozzá. — Itt csak a szövszékét kapjuk, no meg a teljes ellátást két hétre 800 forintért. Az idén, mivel ez a huszadik tábor, jutalomból

kaptunk egy kiló fonalat ajándékba. A két hölgy négy-öt éve foglalkozik szövessel. Egyikük tanítónő, másikuk labornás, illetve most gyes-en levő háromszoros mama. Egyforma indítékok vezették őket a szövéshez.

— Hobbiból csináljuk, saját magunknak és ismerőseinknek dolgozunk, hogy a lakásban olyan környezetet teremtsünk, amit szeretünk. Egyébként otthon nincs szövésükünk, a Kőlcsey Művelődési Központban béreljük heti háromszor három órában, félóránként ötszáz forintért. Rengeteg textilát látunk és fényképeztünk le, s arra a következtetésre jutottunk, hogy a népi szövés szín-, forma- és ritmusvilágához kell kapcsolódnunk. Hozzánk ez áll közelebb, nem az iparművészeti irány. Nem tartjuk magunkat művészeknek, számunkra ez kedvtelés. Meg is jegyezték a filmesek, hogy a szövők itt a legrendesebbek, ők nem hordják fenn az orrukat.

Az anyag vonzásában

Nem esett eddig szó a harmadik szövszékéről, aki tulajdonképpen növekedésben levő, 12 éves forma kislány, s mint kiderül, papájával együtt érkezett a táborba. A papa, *Kovács Zoltán* szobrász hátul ügyködik az egyik műhelyben — igazít utba lányát. Utközben félkészre faragott fa játszóterei elemeket — libikát krokodiluszfejből — látunk, az egyik újfalu park leendő darabjait. Am a műhely ajtaját lelakatolva találjuk; a papa bizonyára elkísérte valahová a lengyel vendégeket.

Sebaj, további táborlakókat keresve átvágunk az úton s egy lapos, barakkformájú épület egyik termének ablakán beleszemegetünk festőreklámnak. *Varga Gábor*, a Hajdúsági Iparművek képzőművész-körének tagja nem túlságosan örül a látogatásnak. Alkotás közben zavarjuk. A falon egy tucat szénrajz, az asztalra állított széken — ez a „festőállvány” — készülő utcarészlet.

— Eppen most rontottam el — kesereg az erős szemüveget viselő fiatalember. — Valahogy nem érzem megfelelőnek, belenyúltam, s csak rosszabb lett.

Templomtornyok, öreg épületek, falurészletek, fák sorakoznak a többi rajzon. *Varga Gábor* a látvány megörökítésére törekszik.

— Ezek Konyáron készültek. Szép falunak tartom, már régebben kinéztem magamnak. Tiszta szerencse, hogy most közel vagyunk és at tudok járni.

— Hogyan és mivel telnek a napok a táborban?

— Napközben dolgozunk, esténként filmvetítések és előadások vannak. Hetenként sor kerül konzultációra, amikor közösen végigjárjuk a termeket, s a vezető tanárok értékelik a munkánkat.

— A maga képeire mit mondtak?

— Hát... nemigen hangzott el dicséret szó. S ez elgondolkodásra készteti az embert. Igaz, jó néhány évi kihagyás után vagyok itt ismét.

A másik falhoz támasztva, a szénrajzokkal átellenben éppen, a szobrász, az újfalu *Bene Tibor* néhány képe. Gyökeresen más világ: absztrakt, a Hold domborzatára emlékeztető felületek hol vastagon felhordott festékreteggel, hol szépen csiszolt részekkel. Az alkotót láthatóan az anyagszerűség és a sajátos technológia vonzza: a finoman megmunkált képek térhatást is mutatnak.

— Hogy fér meg két enygyre ellentétes felfogás egy szobában? — kérdem *Varga Gábor*t.

— Nincs egymással semmi problémánk — válaszolja. — Szoktunk beszélgetni is. Bár mindenki inkább a maga ismerőseivel, baráti körrel tart szorosabb kapcsolatot. Mi is többen vagyunk itt a HIM-ből.

A fordulat éve

Közben delet harangoznak, s ilyenkor a legbiztosabb pont az étkező, ahol táplálékért gyülekeznek a megéhezett s itthon maradt táborlakók. Az előtérben kisebb csata — az előző esti, pontosabban éjszakai nagy viták és beszélgetések — nyomait igyekszik eltüntetni a büfés funkciót vállaló *Takács Tibor* és *Nyíri József*. Szerencsére elérjük az egyik vezető tanárt, *Bogdándi Györgyöt* is, így „hivatalos” helyről is kérhetjük a tábor munkájának értékelését.

— Évfordulót ül az idén a megyei amatőr képzőművész-tábor, ugyanis éppen húsz évvel ezelőtt rendezték meg először a találkozót, akkor még Tiszacsegén. Ebből az alkalomból kis ünnepségen emléklapokat adtak át az alapító tagoknak a nyitáskor. A tábor célja az amatőr művészek támogatása, az izlésnevelés és a látásmód fejlesztése. Nem elsősorban művésznevelésre törekszünk, bár több tagunkat fölvetett tanári főiskolákra. Ide főleg a Medgyessy stúdió tagjai kaptak meghívást, de más szakkörök képviselői is jelen vannak. Tehát a szervezett amatőrök. A testvérkapcsolatok értelmében minden évben vendégül látunk lengyeleket is a lublini vajdaságból. Az összlétszám gazdasági okok miatt körülbelül ötvenre csökkent, viszont ennek az az előnye, hogy ennyire ember munkájához több szakmai segítséget tudunk adni. A tábor vezetője *Bíró Lajos*, s a festő, szobrász, szövő, grafikus és filmes szekciók munkáját is elismert szakemberek irányítják. Az idei év új vonása az erőteljes fiatalítás, a sok új arc jelenléte. Az elkészült munkákat elbíráljuk, s a legjobbakból kiállítás nyílik Berettyóújfaluban. Szombaton, a zárókiállítás napján.

teendőit ellássa. És jut arra is, hogy Várnai Zseni, Garai Gábor, Váci Mihály, Horgas Béla, Szabó Lőrinc, Zek Zoltán és Nemes Nagy Ágnes verseit anyanyelvén, udмурtul megszólaltassa. Náluk, mondja, kevés a legkisebbeknek szóló költszet, a magyar gyermekirodalom viszont igen színvonalas. Ennek legjavát készült most bemutatni: huszonöt-három gyermekvers-fordítása kötetben lát napvilágot.

A meglepetést beszélgetésünk végére tartogatta *Uvarov*. Vaskos kéziratköteget tett elé, amelynek lapjain nem kis meglepetéssel fedeztem föl a vogulok és az udмурtok nyelvének és népköltészetének kutatójaként, a *Reguly-féle „hét lakattal lezárt”*, azaz sokáig megfejtetlen szövegek értelmezőjeinek felbecsülhetetlen érdemeiket szerzett nagy magyar nyelvész, *Munkácsi Bernát* naplójegyzeteit. *Uvarov* egy darabig láthatóan élvezte a hatást, aztán magyarázza:

— *Munkácsi ajándéka* címmel három (magyar, udмурt és orosz) nyelvű munkám jelenik meg Izsevszkenben. Az etnológus és nyelvész *Munkácsi Bernát*nak, a voltj népköltészeti hagyományok gyűjtőjének, néprajzunk kutatójának és nyelvünk szótára összeállítójának mi, udмурtok rendkívül sokat köszönhetünk. Ennek megnyilvánulása lesz ez a könyv is: tanulmány és ismertetés egy nagy tudós munkásságáról, válogatás *Munkácsi műveiből*, amelyek mindegyike tükrözi valamilyen mértékben az udмурt s idejét, amelyből jut arra is, hogy a Szovjet—Magyar Baráti Társaság izsevszki szervezetének elnökhelyettesi

Juhani Nagy János

Turi Gábor

KULTÚRKÖVETSÉGBEN Petőfi udmurt fordítója

Újságírók, folyóirat-cikkek, versfordítások, kötetek kerülnek az asztalra. Círil betűs írás valamennyi, de olyan nyelven, amelynek írásbelisége nem régebb a lizenötödik századnál. Permi nyelvirokonaink, a *Vjatka* és a *Káma* folyó határolta területen élő voltjakok — saját elnevezésükkel: *udmurtok* — nyelve ez, amelyet jelenleg a körülbelül 712 ezer lakost számláló *Udmurt ASZSZK* népességének nyolcvan százaléka beszél.

E nép fia, az ötvenéves *Anatolij Nyikolajevics Uvarov*, a költő-szaturikus és irodalomkutató mutatja most szerteágazó munkásságának egy töredékét: irodalmunkból készült fordításokat és kulturánkkal foglalkozó publikációkat. *A Das lu!* (Légy készen!) elnevezésű, húsz ezer példányban megjelenő gyermeknaplónak, a köztársasági naplónak, a *Szovjet Udmurtia* hasábjain, valamint az *Udmurt Irósvégszék* 1926-ban alapított és újabban tizenhátezer példányban megjelenő folyóiratában, a *Molotban* (Kalapács) rendszeresen jelennek meg *Uvarov* írásai.

Munkássága olyan irodalmat gazdagít, amelynek születési évét a régi voltjak irodalomtörténetek 1909-ben jelelték meg, s amelynek legismertebb alkotója, az 1941-ben elhunyt *Gerd Kuzebaj* — a zürjén *I. Kuratov* és a vogul *J. Sesztalov* mellett — mindmáig a Szovjetunióban élő kisebb uráli népek irodalmának harmadik kimagasló alakja. *Uvarov*ot az udмурt irodalom története, *Domokos Péter* 1975-ben megjelent monográfiája még csak az egy-egy önálló kötet birtokosai között említi — ma az autonóm szovjetköztársaság határain túl is jól ismert költő, műfordító és irodalomtörténész.

— Elég változatos volt az eddigi életem. A *Káma* folyó mentén levő alnasi járás *Jurtosu-Kaksi* nevű falujában születtem 1933-ban. A hétéves általános iskola után Izsevszken ipari szakiskolát végeztem. Aztán esztergályosként dolgoztam, s egyidejűleg a munkásfiatalok iskolájában tanultam. 1954-ben iratkoztam be az udмурt állami pedagógiai főiskolára. Felsőfokú képzettséget szerezvén az udмурt rádióhoz kerültem, ahol előbb fordítóként, majd tudósítóként és szerkesztőként dolgoztam, a leningrádi pártfőiskola újságíró tagozatának elvégzése után pedig a társadalompolitikai adások főszerkesztője lettem. 1967–68-ban az *Udmurtia* Könyvkiadó politikai irodalmi rovatát vezettem, utána pedig aspirantúrán

— 1974 óta fordítok. Az orosz költők közül *Puskin*, *Nyekraszov*, *Mihalkov*, *Mar-*

voltam Moszkvában, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Világírodalmi Intézetében. 1972-től a népünk történetével, irodalmával és nyelvvel foglalkozó *Udmurt Tudományos Kutatóintézet*-ben dolgozok.

Itt talákoztam *Uvarov* 1975-ben *Domokos Péter*rel, aki felkeltette érdeklődését anyanyelvünk iránt. Szótár híján könyvekből és levelezés útján kezdett el magyarul tanulni, majd az ungvári egyetemen töltött három hónapot. Akkor már ismert író. Pályáját az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején költőként kezdte. Első önálló verseskötete 1964-ben jelent meg *Ótisko kunoje* (Meghívás vendégségbe) címmel, ezt 1969-ben követte a második válogatás, a *Vuom ali* (Nem sürgős). 1980-ban ugyancsak Izsevszkenben kiadott *Kik pol kik — vit* (Kétszer kettő — öt) című könyve tárcák, mesék, találos kérdések, verses elbeszélések foglalata. Oroszul megjelent *Száz verse* (1976) a szatíra iránti érzékét, fogékonyságát tükrözi. Erre vall az is, hogy az 1976-ban megvédett disszertációja, amelynek révén a bölcsészettudományok kandidátusa lett, az udмурt szatíra kialakulásának törvényszerűségeit és művészi sajátosságait tárta fel. (A tanulmány önálló kötetben jelent meg 1979-ben.)

— 1974 óta fordítok. Az orosz költők közül *Puskin*, *Nyekraszov*, *Mihalkov*, *Mar-*

Mestrovic, a szobrászat óriása

Száz esztendővel ezelőtt, 1883. augusztus 15-én a horvátországi Vrpolje faluban született Ivan Mestrovic, a XX. századi szobrászat kimagasló egyénisége. Hatása a század első felének egész európai, sőt amerikai művészetére is rányomta bélyegét.

Nagyon mélyről indult. A múlt század utolsó éveiben az irni-olvasni alig tudó, faragványokat készítő pásztorgyerek — akinek rendkívüli tehetsége még a szegényes horvát-dalmát hegyvidéki környezetben is feltűnik — a giottói legendára emlékeztető módon kerül Splitbe, majd Bécsbe a Művészeti Akadémia előkészítő tanfolyamára, és 1904-ben fejezi be tanulmányait a szobrász és építész tanszakon.

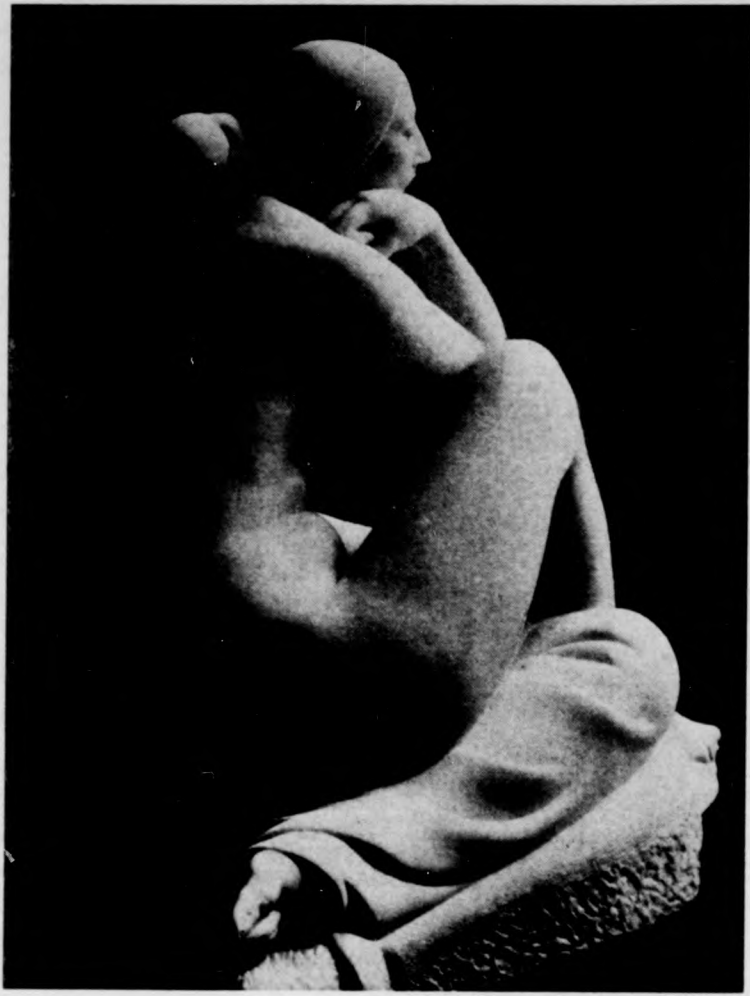
Mestrovic, aki mondanivalóját mindenkor magasfokú érzelmi telítettséggel ábrázolta, igyekszik kitörni a bécsi szecesszió dekoratív formaköréből. Rodin plasztikusabb és kifejezőbb alkotásainak hatása vonzza Párizsba, a nagy mester közelébe, ahol még 1905-ben sikerrel állít ki a Salon D'Automne-ban. Párizsban próbálja megvalósítani az első világháborúig terjedő korai korszakának nagyszabású tervét, a Koszovo-ciklust (1907—17), amely lényegében nemzeti Pantheon létesítését célozza az 1389-ben elesett hősök emlékére.

A szobrászati alkotások tematikai alapját népköltészeti mű, a Koszovói hősi énekek képezték. A koszovói templom, amelynek tervein és elkészült darabjain közel tíz éven át dolgozott — sohasem épült fel. A néhány megvalósult szobor azonban méltán szerezte meg számára az 1911-es római világkiállítás nagydíját és a világhírnevet.

Genfben kezd el — a háború embertelen szenvedései ellen tiltakozásul — új szimbolikus művét, a *Jézus élete reliefciklust*, amelyet azonban csak a második világháború után fejez be (1916—1954).

A háború után hazájába visszatérve Zágrábban és Splitben élt. Mint a Zágrábi Képzőművészeti Akadémia rektora és vezető szobrászprofesszora új művésznemzedéket nevelt fel.

A háború utáni első évek egy monumentális megbízás teljesítésének, a cavtati *Racic-mauzóleum* felépítésének és szobrászati díszítésének munkájával telnek el (1920—22). A következő években bizonyos lehiggadást figyelhetünk meg szobrászatában: bekapcsolódva a korszak európai szobrászatának élvonalába, átmenetileg a görög és reneszánsz tradícióhoz fordul. A korszak kezdetén a

Akt

zenelő, pontosabban a hangszert tartó női figurák csoportja áll.

Másik összefüggő kompozíció típusa az aktábrázolások csoportja (Táncosnő, 1924., A tengernél, 1926., Az alom, 1927., Fekvő asszony, 1929., Pszühé, 1927.). Ezek a torzók és aktkompozíciók a klasszikus női szépség szeméremny hagyományának érvényre juttatását jelentik. Lírál és drámai hangulatok, expresszív formanyelv, a márvány és a bronz anyagában rejlő szépség tökéletes kibontakoztatása jellemzi ezeket a műveket.

A harmadik kompozíció típusa az emlékművek: a reneszánsz költő (Marko Marulic, 1924. Split) az egyetemalapító érsek (J. Strossmayer, 1926. Zágráb). A nyilazó és dárдавető indián monumentális kettős emlékműve (1926—27. Chicago), és a Francia hála emlékmű (1920. Belgrád), amelyben az antik Niké-kompozíció modern változatát alkotta meg a művész. A két világháború közötti időszak talán legszebb és legmonumentálisabb alkotása Grgur Ninski (a IX. században élt püspök a nemzeti kultúra megalapozója volt Horvátországban, az úgynevezett glagolita írásbeliség megteremtője, amelyen az első horvát nyelvemlékek

fennmaradtak), nyolcméteres bronzszobra (1929. Split) — itt az eszmei mondanivaló drámaiságát tökéletesen érvényre juttatja a túlzottan expresszív, lendületes megformálás.

A második évtizedben építészeti feladatok kötik le legnagyobb részét energiáját és idejét. 1931—41. között készült el spliti háza (a mai *Galerija Mestrovic*), a knini *Zvonimir-templom*, az otavicei családi mauzóleum, a zágrábi *Művészház*, valamint a spliti *Mestrovic-kápolna*.

1940-ben, a második világháború kitörése után ismét a Jézus élete reliefciklussal kezd foglalkozni. A zágrábi gestapóbörtönből való kiszabadulása után, 1943-ban Romában, illetve újra Svájcban folytatja a ciklust. Tíz évvel később — a rezignációval, keserű reménytelen számvetéssel telt utolsó periódusában — két év alatt (1953—54.) elkészíti a hiányzó 12 reliefet. Művészetében ezek az alkotások az expresszív drámaiság csúcspontját, tartalom és forma megvalósult egységét jelentik.

A háború után, 1946-ban a New York-i Syracuse Egyetem hívja meg a szobrászati tanszék vezetésére, majd 1955-ben az Indianai Notre Dame Egyetem. Mit reméltett az Újvilágban ez a hatvanon felüli, világhírű művész? Anyagi gondtalanságot, személyes szabadságot, szokványmegbízásokat, sikert — és gyökértelenséget. Eszméinek és törekvéseinek idegensége környezete számára, a hazafi örök és kielégíthetetlen sóvárgásának páncél-szorítása végül gúzsba köti szobrász-tehetségét.

1947-ben a Metropolitan Museum reprezentatív kiállítás rendez műveiből. Ez volt az első eset a múzeum fennállása óta, hogy élő művész alkotásai kerültek bemutatásra. A legnagyobb művészeti kitüntetések birtokosa, egyetemek, művészeti akadémiák tiszteletbeli tagja lett Európában és az Egyesült Államokban, művészetét számtalan cikk, tanulmány és monográfia értékelte.

1962. január 17-én halt meg az indianai South Bendben. Otaviceben temették el.

Monumentális, és századunkban szinte egyedülálló életmű lenyűgöző, tolsztoji arányai bontakoztak ki művészetében.

Dr. Bunde-Todorov Ilona
művészettörténész

ERDEI SÁNDOR VERSEI:

Elmentél

Szívdobogás-kattogású kereksein elment veled a vonat a kék hajú messzeségbe s én, csodákba feneketlenedő szemem kútjából hiába próbálom kimeríteni az arcom.

A nők hajára zúzmará-confettit szór a tél s lehetetlenül kivert gyerekként meledgedne a szívem. Tán hozzájuk is fukar a szerelem, ez a mocskos szájú, didbáb kofaasszony.

Tisztítófűz-tekinteted elparázslott és süket az üresség karjaim között.

Sziszegve tűröm a kérdések deresrehúzását.

Tán egymás felé megyünk: lépteid keresem a gyorsan felejtő porban. S tán kiröppen szívünkéből az öröm-madarraj, nyakunkon a teher: az elvámolnivaló emlék.

Szomorúfűz

Ijedt néneként fogózkodsz a földben, ha duhajkodik a veszett kedvű mennybolt; ágkedzedben gyűrögeted a lombot, ezt a ritkán cserélt vénasszony-kötényt. Szélzaklatásra bárgyú testamentumot sügysz a figyelmetlen madaraknak, de néha még felvidít, ha a kánikulában lihegő kutyaként lombod alatt hűsöl a nyár.

Femme fatale

Fekete a hajad, akár a temetés. Fürtjeid nyakamra tekerednek, s fojtogatnak, mint a legnagyobb szabadság.

Most aszály van, nem reménykedhetem. Még csillageső sem hull az éjszakákon.

Bekukkantottam érted a világ minden szegletébe s nem találtalak. Ha élnél, már elégettél volna, hogy nem vagy, tán ezért lobogok még.

FÜLÖP VILMOS

Kisvállalkozás

Az ostoronyeles utcai lámpa ablakon beömlő sápatag fénye úgy terült rá a szőnyegre, bútorokra, mintha az egész szobát lizzelt szórták volna be.

Az utcán már elshuhantak az autók, hosszú szünetek után jött csak egy-egy. Csened volt, lassan álomba merült az egész város.

Csak Kádasné nem tudott aludni. Amikor a hivatalból hazajött, épp csak falt valamit, hozzá kellett fognia a vasaláshoz. Nyomkodta a ruhákat még akkor is, amikor az ember beült tévét nézni. A Híradó alatt is vasalt, de minden szót hallott.

Mire a Híradó véget ért, ő is befejezte a munkát, de nem tudta nyugodtan nézni a filmet, mert fájt a feje. Demalgot vett be, aztán, mert a film blódségekel teli krimi volt, elment fürödni.

Alig várta, hogy ágyba kerülhessen, s amikor ez megtörtént, szuggerrálta magát az álomba merülésre. Közben hallotta, hogy a fürdőszobában csobog a víz, fürdik az ura, s hiába próbálta, nem ment az alvás. Mert egyre a Tv-híradó közleményei kavartak a fejében, s egyszer csak fölült az ágyban. Te jó ég! Hát megint ármeletről beszélt, s valamit a bérfejtészek csökkentéséről is! Mi lesz velük, hogy bírják? Az egyik gyerek az egyetemen, a másik középiskolai kollégiumban, pénz az egyikért, pénz a másikért, mind több és több pénz költése itthon, magukra, hogyan lehet ezt bírni?!

Éppen akkor sóhajtott nagyot, amikor az ura melléje feküdt.

— Mi van? — kérdezte az ember.

És az asszony elmondta, milyen gondolatok nyugtalanítják, amióta a Híradóban elhangzottak dübörögnék a fejében. Mért dübörögnék, úgy erősíti fej idegzetének húrja, amit az utóbbi hónapok — évek? — baljós jelei tesztettek már-már pattanásig.

Az ember hallgatta, helyeselte, amit az asszony mondott, hiszen ő is mondhatta volna, mert tudja ő és érzi ő is, hogy egyre nehezebb. De hát ő azt is tudja, hogy ez a helyzet kikerülhetetlen, és hát ha nehezen is, de élni,

dolgozni kell tovább! Aztán: csak nem tart örökké ez az állapot?!

— Prédikálsz te is, akár a nagyfejek! — morrant az asszony. — Mindenki tud magán segíteni, csak mi nem! Mindenki tud magának valami mellékést, de te?!

Az ember ideges lett. Mert mondott már máskor is, régen is olyanokat az asszony, hogy ennek is van ez is, az is, kertes ház, nyaraló, kocsi, meg annak is, nekik meg semmi, a ház is csak bérelt, amiben laknak... És most itt van ni, már még éjszaka is mondja! Nem gondolt arra, hogy mindenki kezdhet, valami kisvállalkozásba, de mihez kezdhet ő a népművelő-könyvtárosi szakképzettségével s a könyvtárosi állásával? Amikor ezen kívül semmihez sem ért?...

Az asszony végre elaludt, az ember meg csak forgolódott. Hallotta azt is, hogy kettőt üt a közeli református templom tornyán az óra. Pedig nagyon kellene most a pihenés — gondolta —, hogy elfelejtsem ezt az egészet. A fene fogja emésztieni magát, amikor változtatni úgyse tud?!

De nem sikerült felejtieni, hiába volt a szokásosnál rövidebb alvásmély, pihentető álom, s hiába nem esett otthon egy szó se több a dologról. Amikor a könyvtárba bement, közvetlen munkatársa, a szervező könyvtáros azzal fogadta:

— No, mit szólsz az újabb emelésekhez?

S az elkezdett beszélgetés megint oda lyukadt ki, hogy valamit csinálni kéne, valami mellékes keresethez jutni! De hogy miként, azt nem tudták megmondani.

Sem akkor, sem a későbbi napokban.

Mígnem egyszer a munkatárs vi-gyori képpel állított be.

— Gézukám, remek ötletem támadt!

— Nofene...

— Nem folyamatos dologról van szó, csak egyszeri pénzszerzési lehetőség, de az a pénz lehet nem kevés is!

— Nocsak! Elég volt ennyi érdeklődő biztatás,

a munkatárs, Kemecei Elemér szervező könyvtáros előrukkolt a tervvel. Mely szerint: hoz egy kutyát, egy gyönyörű szép magyar vizslát, nem lopja, csak megfogja s odavezeti Kádaséhoz, akik tudnak vele valamit kezdeni, mert ő a bérházban, ugye?... Az a kutya annyira ragaszkodik hozzá, mindennap a lábához simul hazafelé menet, s megnyalja a kezét, amikor simogatja. Jól táplált, fényes szőré jószág. Hogy ki táplálja, a jó ég tudja, gazdátlanoknak tűnik, mert mindig ott kóborog az ő tömbjük körül. Vadászemberek mit meg nem adnának érte, vagy az, akinek majd hiányozni fog. Gondold meg! — zárja le az előterjesztést egy felkiáltással.

S addig-addig mondta ezt, másnap is, harmadnap is, hogy Kádas Géza könyvtáros otthon azt mondta:

— Akarod hát, hogy hozzak egy kis plusz pénzt a házhoz?

— Ne ugrass! — mondta az asszony.

— Nem ugratlak — mondta az ember, s elősorolta mindazt, amit Kemecei annyiszor elmondott már. Sőt még meg is toldotta azzal, hogy gond mi sem lesz vele, mert ugye az ételmaradék elég lesz neki, semmi ráfordítás, egy kis vackot a fáskamra sarkába, és kész!

Az asszony kicsit meghökkenett, aztán tudomásul vette, s csak annyit kérdezett:

— Mit ér egy olyan kutya?

— Ha betanított, akkor hét-nyolc-
ezret is...

Az asszony gondolkodott.

— Ezt nevezted te üzletnek —
mondta inkább, mint kérdezte.

— Nem nagy, de az! — válaszolt
rögtön Kádas. — Valahol el kell kezdeni!

Ezzel az evidenciával Kádasné nem tudott vitatkozni, aminek az lett a következménye, hogy harmadnap az udvarukban volt a magyar vizsla, a fáskamra elé vert cövekhez kötve. Muszáj megkötni, ha annyira kóborog — mondta az ember.

Az asszony levert zománcú serpenyőt kerített elő, szétnézett az éléskamrában, bekukuskált a hűtőbe, innen is, onnan is tett bele olyasmit, amiről úgy ítélte, hogy már csak a szemébe való. Hadd egyen ez a szegény pára. Elég lesz neki holnap estig — gondolta.

A vizsla otthon érezte magát, mind-addig, míg be nem sötétedett. Akkor azonban éktelen csaholásba kezdett. Kádasné unta meg előbb.

Banovic Strahinja — márványtorzó (MTI-től — KB)

BUDA

Sos

Szavak...
jőjjön...
sohase...
Dermed...
ágak...
ujja a sz...
ne medv...
magán...
Fonódjél...
kézzel...
erekben...
friss m...
Tartozza

VARG

Ha

Ha egy...
nem s...
tudom...
volt és...
e sok...
hogu ú

— Meddig

— Meddig k...
fakadt ki.
— A cél érd...
vállalnod kell...
Az asszony...
is, elhallgatott...
szólt belőle...
kólt és majd!
Reggel fárad...
tak munkába...
vizslával, csak...
mentek, sápitó...
— Nohát, ez...
— mondta, és...
— Majd es...
ennyit az embe...
De másnap...
serpenyő tartal...
költ és ugatott...
szaka után Ká...
cseinek:
— Figyeld az...
resí-e valaki el...
valaki kutyab...
akar-e venni?
— Mért akar...
szabadulni től...
csei.
— Nem eszik...
— Ez igencsa...
ja, ahhoz lehet...
munkatárs. —
De a betyár...
gott magában...
zik, majd eszi...
a száraz kenyér...
Ezzel, otthon...
értett. Am a viz...
Újabb napok...
zött semmi. Ser...
kereső személy...
újságban, sem...
nem nyúlt a d...
így), a dohár...
sem szűnt, csa...
tebbre vált. Az...
is kérdezte este...
— Mit vétett...
ka kedves?
Kádasné pedi...
nak, mikor az...
— Vagy ezt...
vagy én pakolok...
— Nyugalom...
mondta erre az...
kor felkelt, vi...
szonyt ne riassz...
vett magához, s...
hatósági hűsbolt...
Kádasné tul...
csönd ébresztett...
be, hogy odakü...
mohósággal falta

BUDAHÁZI ISTVÁN VERSE:

Sose hűvöse...

Szavak dallama, melege
jöjjön —
sohase hűvöse.
Dermedjen csak
ágak
ujja a szélben —
ne medvebarlangban a
magány.
Fonódjék kéz a
kézzel,
erekben zubogjon
friss meleg.
Tartozzanak össze,
miként Te tartozol,
akár gyökérhez fa,
fához ága,
ághoz a levele.
Vagyunk.
Gyökerünk Földanya:
magzatvize folyó,
magzatvize élet.
Fonódunk, hogy szavak
dallama, vigabb melege
jöjjön.
Sose hűvöse.

VARGA ERZSÉBET VERSEI:

Menedék

Tegnap átkarolt a Hold,
tenger-mély volt az éj.
Vállamra tette két kezét
az erdes esti szél.

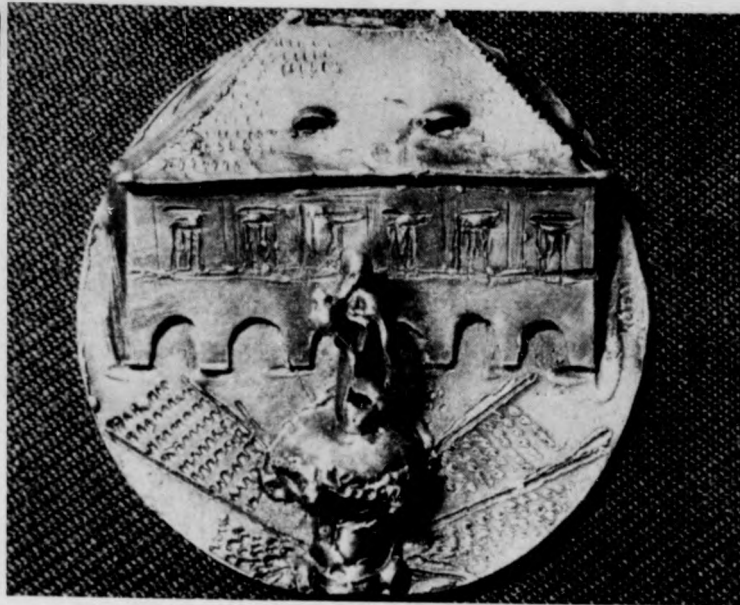
Didergett minden falevél,
mocorgott minden ág —
nem látszott út semerre sem,
mégis mentünk tovább,

én és a néma alkonyat.
Nyűszítettek a házak,
kutatlak most is mindenütt,
szó égési a számat,

lelkemen pírlik most a seb,
amit rámhagyta végül.
Emlékedhez mért járulok?
ez maradt menedékül.

Ha...

Ha egyszer elhagysz,
nem sírok majd utánad, csak
tudomásulveszem a tényeket:
volt ősz, egy tél, meg egy nyár —
e sok egyszer-voltból majd megkísérlem,
hogy újra Magad légy.

Kótal József: Lábasház

Cs. Kovács László: Tihany, román kor

A soproni lábasházban

A IV. ORSZÁGOS ÉREMBIENNÁLE

Az idei, immár 26. soproni ünnepi hetek egyik kiemelkedő művészeti eseménye a IV. országos érembiennálé. A történelmi hangulatú Orsolya téren álló lábasházban ezúttal 80 művész 302 alkotását láthatják az érdeklődők. Az érembiennálé a mai magyar éremművészetről ad érzékletes képet — jól jelzi az egyre népszerűbb és elismertebb műfaj belső arányait, stílusait, az alkotók főbb témáit és törekvéseit.

A hagyományoknak megfelelően a különteremben ezúttal is az előző érembiennálén Ferenczy Béni-díjjal kitüntetett művész egyéni tárlata látható. A III. országos érembiennálén (1981) ezt a díjat Lugossy Mária nyerte el. (Az idei biennálén Kiss Nagy András kapta meg a Ferenczy Béni-díjat, s vele együtt a lehetőséget az V. országos érembiennálén rendezendő egyéni kiállításra. További díjazott művészek: Kótal József (Sopron város tanácsának Civitas fidelissima díja), Cs. Kovács László (a biennálé soproni ren-

dező bizottságának díja), Szentirmai Zoltán (a Művelődési Minisztérium díja), Csikvári Péter (a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának díja), Ligeti Erika (a SZOT díja), Budahelyi Tibor (a KISZ díja), Csik-szentmihályi Róbert (a Képcsarnok Vállalat díja), és Holdas György (az Expressz Utazási Iroda díja).

Lugossy Mária művei a szó hagyományos értelmében nem érmek, hanem sajtós és hallatlanul izgalmas átmenetek az érem és a kisplasztika között, bár megtartják az éremre jellemző szigorú formai zárttságot. A művész célja nem portrék, történelmi események vagy táj- és városképek megörökítése, hanem mindenekelőtt plasztikai problémák érzékletes megfogalmazása. (Egyébként Lugossy épp ez a törekvés emeli a hazai éremművészet megújítói köré.)

Érmei változatos anyagból készültek, de meghatározó szerepe van a krómácnak, az üvegnek (mostani kiállít-

tásán például az optikai lenyomásoknak, a plexinek, az ásványoknak, sőt a higanynak is. Ezekből a tükörsima felületű anyagokból készült érmeken a művész az anyag belsejében zajló folyamatokat, az idő hatalmát kívánja kifejezni: a nézőben pedig az idő — a történelmi idő — képzetét felkelteni. Ezt leginkább éremsorokkal, sorozatokkal tudja megtenni. A Folyamat I—III. sorozat első érmén az üveglencse ásványi darabot rejt magában, amely alatt egy apró higany-csepp van. Ez a higany-csepp a második érmén már kiterjedt alakot vesz fel, s megbontja az ásvány korábbi szikár egységét. A harmadik érmén az ásvány már több darabra esett állapotban van, s kiterjedt higany-csepp veszi körül.

Klucsi Lajos, Friedrich Ferenc, Csiky Tibor, Marosán László, Kiss Nagy András, Asszonyi Tamás, Páljános Ervin, Kalmár János és Farkas Ádám ugyancsak az anyag, a tér és az időbeli folyamatok plasztikus képét akarja nyújtani az érmékben. Valamennyien tisztán, elvont plasztikai formákból építkeznek, még akkor is, ha érmeik alkalmasint jeles eseményekre készülnek. Az összefoglalás szándékával Kiss Nagy András A jövő emlékei I—V. című éremsorozatára utalunk mint a történelmi, de egyúttal kozmikus idő hatásos plasztikai megfogalmazására. (A művész ezzel az éremsorozattal nyerte el a Ferenczy Béni-díjat.)

Színvonalas munkák soka-

sága képviseli a hagyományos jellegű éremművészetet is. Katona Zsuzsa, Jajecnicza Róbert, ifj. Szlávic László és Fritz Mihály munkái sem tartalmilag, sem pedig formailag nem feszítik szét az érem hagyományos műfaji kereteit. Sőt, műveik néha épp azáltal lesznek hatásosak, hogy a korszerű mondanivalót szigorú, tartalmi, formai zárttság által közvetítik. Holdas György anyagokban és formájukban a hagyományostól csupán némiképp eltérő érmei igazolják, hogy a hagyományok követése (érem jeles alkalomra) nagyon gazdag műveket is eredményezhet. Franz Kafka születésének 100. évfordulójára, és egyes Kafka-művekhez készített érmei (Földmérő, Gregor Samsa, Férőház, K. álma) a nagy író gondolatait közvetítik hatásosan.

A hagyományos és az újítás sajátos arányai jellemzik Ligeti Erika Ez egy álom... című hajtogatható, rétegezett leporello-érmét, Gáti Gábor alkalmazott érméit (az érem mint öngyújtó), Sebestyén Sándor kisplasztikába hajló műveit (Radnóti emlékére I—II.), s Várnagy Ildikó hőkezelte műanyagból készült alkotásait (Tánc III., IV., V., VI.), amelyek mindamelllett, hogy szellemes megoldások, hatásosan fejezik ki a tánc lényegét.

Klucsi Lajos

(Lobenein Tamás felvételei — KS)

ÉRTSÜNK SZÓT!

Elválik? Nem válik?

Az igekötő az igéhez (igenévhez) viszonyítva háromféle szórendi helyet foglalhat el. Állhat az ige előtt, vele egybeírva (megmondja): ezt *egyenes* szórendnek nevezzük; állhat az ige előtt, de valamely szócska elválasztja tőle (meg is mondja): ez a *megszakított szórend*; végül állhat az ige után közvetlenül vagy valamely más szóval elválasztva tőle (nem mondja meg, nem mondja most meg): ezt meg *fordított* szórendnek mondjuk.

Mai nyelvünkben igen gyakori az igekötős ható igék folyamatos melléknévi igenévnek állítmányi használatát. Ha ezt az állítmányt tagadjuk, fordított szórend a helyes. És mégis ilyeneket hallunk: Nicaragua és Guatemala ügye nem elválasztható egymástól. Helyesen: ... nem választható el... Az alkotások jelrendszerét nem ismerő számára a tehetőség nem megragadható. Helyesen: ... nem ragadható meg, azaz nem ismerhető fel. Ajánlata nem elfogadható. Így a helyes: ... nem fogadható el, és így is jó: ajánlatát nem fogadhatjuk el. A méhek szállítása így nem megoldható. Így jobb: ... nem oldható meg, s a megoldást mellőzve azt is mondhatjuk: így nem lehet méheket szállítani. Az amerikai pozíció nem megvalósítható. Helyesen: ... nem valósítható meg, tehát megvalósíthatatlan. A Colorvox hanglémez borítóján írva vagy: Nem összehajtható! Nem hajtható össze — formailag így helyes, csak éppen nem igaz. Az a való, hogy nem szabad összehajtani.

Ha az igekötős ható ige folyamatos melléknévi igenéve más mondatrészt, és nyomatékosan tagadjuk, megszakított szórend a helyes. Helyesen: a be nem avatott számára... Állásával nem összeegyeztethető tevékenység miatt a tudósítót kiutasították. Így jó: össze nem egyeztethető... avagy összeegyeztethetetlen tevékenység miatt... A játszóter a gyermekeknek nem behatárolt tevékenységet biztosít. Ez a tudósítói „vallomás” még akkor is selejtes maradna, ha be nem határolt tevékenységet mondanánk. Mert miről is van szó, mellőzve a biztosítást, meg a nem behatárolt vagy be nem határolt tevékenységet? Arról, hogy a téren a játékok lehetősége határtalan.

A nyelvérzék romlása is határtalan. Mert az igekötők szórendi helyét nem annyira nyelvtanból megtanulni, mint inkább érezni kellene. Aki persze nem érzi, tanulja meg!

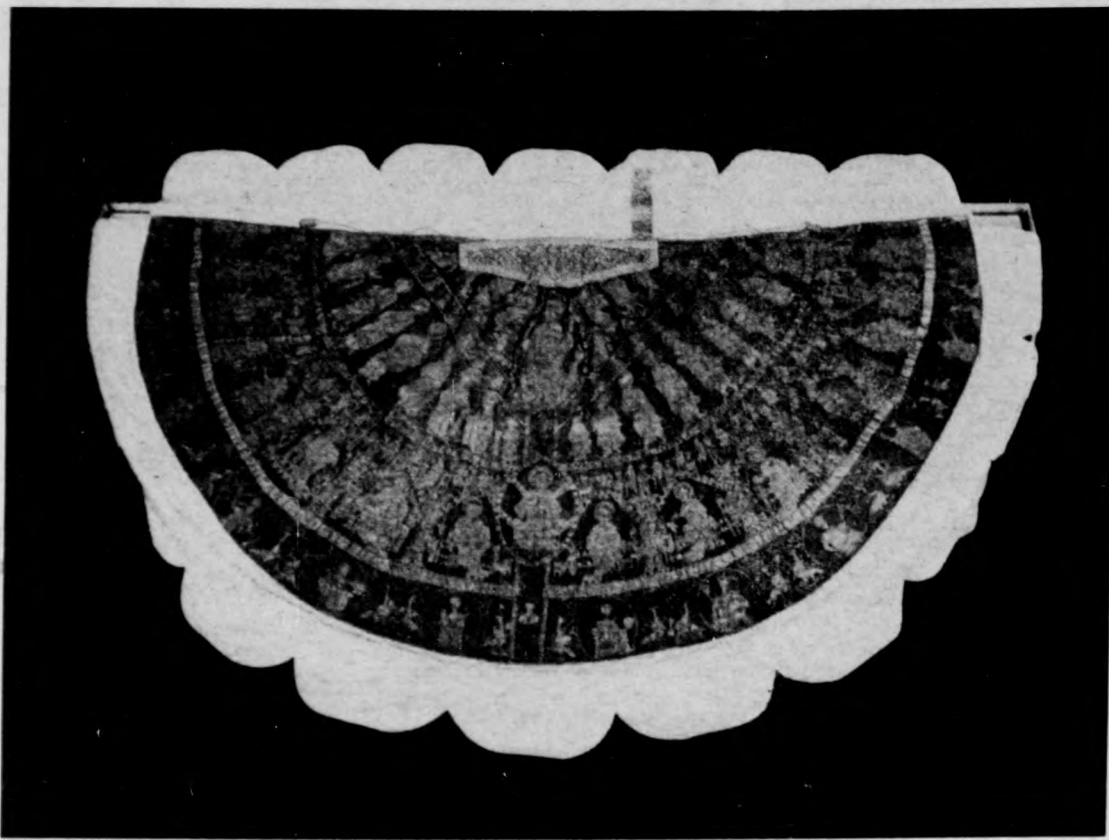
R. Kiss Sándor

— Meddig kell ezt nekem túrni? —
fakadt ki.
— A cél érdekében ennyit neked is
vállalnod kell — békítette az ember.
Az asszony, ha meg nem nyugodott
is, elhallgatott, pedig az még kikíván-
kozott belőle, hogy a szomszédok mit
szólnak majd!
Reggel fáradtan ébredtek s indul-
tak munkába. Nem foglalkoztak a
vizslával, csak estefelé, amikor haza-
mentek, sápitóztott Kádasné.
— Nohát, ez bele se ütötte az orrát!
— mondta, és kérdően nézett az urára.
— Majd eszik — mondott csak
ennyit az ember. — Majd eszik!
De másnap este is értetlen volt a
serpenyő tartalma, a kutya csak szű-
költ és ugatott, s az újabb kínos éj-
szaka után Kádas azt mondta Keme-
cseinek:
— Figyeld az újságot te is, nem ke-
resi-e valaki elveszett kutyáját! Vagy
valaki kutyabonolod, hobbiából nem
akar-e venni?
— Mért akarsz ilyen gyorsan meg-
szabadulni tőle? — kérdezte Keme-
csei.
— Nem eszik — mondta Kádas.
— Ez igencsak a friss húst hiányolja,
ahhoz lehet szokva — mondta a
munkatárs. — Próbáljátok meg!
De a betyár így meg úgy! — mor-
gott magában Kádas. — Ha megéhe-
zik, majd eszi az ételmaradékokat, akár
a száraz kenyéret magában is!
Ezzel, otthon, az asszony is egyet-
értett. Ám a vizsla nem.
Újabb napok teltek, s nem válto-
zott semmi. Sem érdeklődő, a kutyát
kereső személy nem jelentkezett az
újságban, sem az újabb ételadaghoz
nem nyúlt a dög (az asszony nevezte
így), a dobhártyát szagató ugatás
sem szűnt, csak valamelyest reked-
tebbre vált. Az egyik szomszéd meg
is kérdezte estefelé:
— Mit vétettünk maguknak, Amál-
ka kedves?
Kádasné pedig azt mondta az urá-
nak, mikor az hazajött:
— Vagy ezt a dögöt viszed innen,
vagy én pakolok holnap!
— Nyugalom... nyugalom... —
mondta erre az ember, s pitymallat-
kor felkelt, vigyázva, hogy az assz-
onyt ne riassza fel, felöltözött, pénzt
vett magához, s indult, hogy mire a
hatósági hűsbolt nyit, ott legyen.
Kádasné tulajdonképpen a nagy
csönd ébresztette föl, mely attól állt
be, hogy odakünn a kutya eszelős
mohósággal falta a húst. Hogy csönd

volt, örült az asszony s bánta már,
hogy tegnap annyira kikelt a vizsla
ellen. Amikor pedig megicscsak hozhat
egy kis plusz pénzt a házhoz!
Kádas Géza meg egész nap azon
morfondirozott, hogy: telnek a napok,
senki érdeklődő, s ha ez a kutya csak
húst eszik, kitor a botrány a rá köl-
tött pénz miatt. S mert amikor haza-
lélt ment, már messziről hallotta a
vizsla ugatását, s mert a felesége sír-
va mondta, hogy mindkét szomszéd
átkot szórt rájuk, a következő napon
megírt egy hirdetest, s elküldte a me-
gyei lapnak.
Egy hét múlva mondta Kádasnének
az egyik munkatárs:
— Szép lehet az a kutya ötezerért!
Nem tudtam, hogy ilyesmit tenyészte-
tek.
Kádasnének — ahogy mondani
szokták — fennakadt a szeme, mert a
munkatárs az íróasztálon fekvő új-
ságra bökött. Fölvette a lapot, s ott
volt, mindjárt a szemébe akadt a hir-
detés: „Vadászathoz nélkülözhetetlen,
fajtisza magyar vizslát adok öteze-
rért. Érdeklődni Kádasnál, városi-já-
rási könyvtár, Berekvár. Tel. 229.”
S otthon neki a szekrények, a be-
hajtogatott törülközők alá, s ami ott a
kezebe került, ezerötszázal kevesebb
volt annál, amennyinek lennie kellett
volna.
— Hogy gondolt te ezt, Gééza? —
állt a hazaérkező ura elé.
— Hát... nézd... ugye... — nyö-
gött Kádas —, valahogy meg kell...
szabadulni tőle... Mit tegyek? A hús,
a hús, ki tudja meddig...? A minap
ki akartam csapni az utcára, de nem
ment. Pedig azelött ugye? ...
Olyan esletten, szánandóan mon-
ta ezt, hogy asszonya elállt azon szán-
dékától, hogy fejét veszi. Reményked-
ni kezdtek mindketten, hogy a hirde-
tésre valaki majdcsak jelentkezik.
De semmi. Senki. Egy hét, két hét,
és mindennap hús, hús, vagy észbontó
csahalás.
A szomszédok már nem szóltak
hozzájuk, s ők is csak éltek egymás
mellét ridegen, veszekedve. S mind-
ez a kutya miatt.
— Te hajtottál bele — mondta az
ember védekezésül.
— Ebbe?... Ezt akartam, így akar-
tam én? — méltatlankodott az assz-
ony, s szórt a emberre, hogy ilyen
meg olyan nyámmilla, s oda lyukadt
ki, hogy még megszabadulni sem tud
ettől a rohadt dögől.

— Dehogynem — mondta Kádas
nyugalmat erőltetve magára. — Hol-
nap agyonlövetem!
Jobb lett volna, ha nem mondja ezt,
mert a felesége rávágta:
— Téged kellene agyonlőni! Nem
azt a szerencsétlent.
És ezek után szívjanak azonos leve-
gőt? Hát nem! Az ember a másik
szobába ment be, becsapta maga mö-
gött az ajtót.
Az asszony a tévét kapcsolta be, de
minek, hiszen nem tudott rá figyel-
ni, csak leroskadt a heverőre, s ma-
gukra kellett gondolnia, az urára, ar-
ra, hogy ilyen még nem volt, s hogy
volt-e különb valaha valaki is Kádas
Gézánál? Hűségesebb, jobb, józanabb,
becsületesebb? ...
Egy pillanatra megálltak gondolatai.
Mert ez nagy dolog. A becsület.
Nagyon nagy dolog... Hány meg
hány ember lehet, aki vagyona nagy
részét a másik becsapásával, kihasz-
nálatával, fekete üzletekkel, csalás-
sal, lopással szerezte... Az ő ura
meg... Az ő ura ...
— Tele lett a szíve gyöngédséggel,
megértéssel, szánalommal a férje
iránt, mert tényleg: ő hajtotta bele, ő
elégedetlenkedett, ő vette el az esztét
az urának. Ő az oka, hogy idáig ju-
tottak, hogy amit sohase csinált
még: rácsapta az ember az ajtót.
Szegény Géza ...
Kicsordult a Kádasné könnye. Le
sem törölte, felállt, átment az urához
a másik szobába. Felkattintotta a vil-
lanyt, s odaült a heverőre, az ember
lábához.
— Szamarak vagyunk — mondta
békítőleg. — Bántjuk egymást, ami-
kor van megoldás.
— Te oldod meg — mondta az ember.
Nem lehetett tudni, kérdezi-e
vagy kijelenti.
— Én! — mondta az asszony öszin-
te, kemény elhatározással.
— Nocsak!
Elég volt ennyi érdeklődő biztatás,
az asszony mondta, hogy a nyugalom,
a béke mindennél többet ér. Semmit
sem sajnál azért, hogy még egyszer
úgy éljenek, mint annak előtte, felad
hát holnap egy újabb hirdetest, ami
így hangzik majd: „Fizetek olyan kuty-
tvaszerető valakinek, aki elfogadja
vadászathoz nélkülözhetetlen, faj-
tisza magyar vizslát. Jelentkezni
Kádasnénél. Járási Földhivatal, Be-
rekvár. Tel. 142.”
Az ember mosolygott, s amikor föl-
ült, felesége a vállára hajtotta fejét.

A koronázási palást közelről

Időszakos kiállítás keretében a Magyar Nemzeti Múzeum kupolatermében állították ki a koronázási jelvények tözsomszedságában a koronázási palástot. Vasárnaponként tekinthető meg, de sajnos meglehetősen rossz állapotban van, s a fény, a megvilágítás csak tovább ronthat a felbecsülhetetlen értéket jelentő kelmén.

Története a többi koronázási jelvényvel együtt krimszerűen izgalmas. Csak emlékeztetünk rá: 1978. január 6-án került haza az Amerikai Egyesült Államokból. 1981 szeptemberében nemzetközi tudományos konferencia foglalkozott Budapesten a koronával, a koronázási jelvényekkel és állapotukkal. A koronázási palást állagának vizsgálatára már előzetesen felkérték egy nemzetközi szaktekintélyt, a berni Abegg-alapítvány textilrestaurálási műhelyének vezetőjét. Azért esett rá a választás, mert az elmúlt évtizedekben a palásthoz korábban közel álló textiliákat restauráltak, például egyházi díszruhákat.

A nagyszabású és igen körültekintő munka 1983. januárjában kezdődött. Textilrestaurátorok, művészettörténészek, textilgyógyászok biológus-szakértők, fotósok vizsgálták, elemezték közel fél éven át a koronázási palástot. Erről a nagyméretű és hihetetlenül érdekes összmunkáról alkothatunk képet, ha megtekintjük a kiállítást, amely részletesen és aprólékosan bemutatja a teljes dokumentációs anyagot is.

Mindenekelőtt negyvennégy mezőre osztották a kel-

mét, amely imponáló méretű, átmérője 2,78 méter, félkör-sugara 1,35 méter. Minden kockáról fekete-fehér és színes fotó és színes állapotrajz készült. Behatóan tanulmányozták a hímzések szövetszerkezetét, gondosan elvégezték a szálak, rostok színezékvizsgálatát. Egy mezőt még külön ki is emeltek, és speciális mikroszkóp segítségével rögzítették a szálak állapotát. Rajzon is értékeltek, miként mutatott a kelme eredeti formájában.

A palást eredetileg miseruhának készült, harang alakban szabták, s közepén kör, vagy négyzet alakú kivágás szolgált a fej bebújtására. Minden bizonnyal 1031 körül hímizték, s István király és Gizella királyné ajándéka-ként került Székesfehérvárra. Itt koronázták és temették el századokon át a magyar királyokat.

A gallért a XII. században illesztették a miseruhára, majd feltehetőleg a XIII. században hasították végig, s nyerte el palást formáját. Ekkor került rá az összefogó keresztpánt is.

Alapszöveve samit, amely bizánci technikával készült, a VII. századból szöttek ugyanis hasonló kelméket először Szíriában, később Bizáncban. Felületének jó részét aranyhímzés borítja, s ettől a palást felülete úgy hat, akár egy finoman máncsozott aranyfelület.

A vizsgálatok fényt derítettek rá: az elmúlt századokban igen gyakran javították a palástot. Három korszakban pedig jelentős változtatást végeztek rajta.

Az első 1660—1650-re tehető. A palást eredetileg béleltelen volt, e kkorra a súlyos aranyhímzéstől meglehetősen megrongálódott. Olasz selyemszövettel — úgynevezett kompasszal — bélelték alá.

Az 1848-as szabadságharc leverése után elrejtették a palástot. Orsován ásták el, majd egy Duna-parti fűzesben, ládában hevert. Nedvesség érte, újból erősen megrongálódott. Ekkor bordó színű selyemszövettel erősítették meg.

Amikor 1867-ben Ferenc József koronázására készült az ország felkérték Klein Matild divatártnót, készítsen új bélést a palásthoz. Őt segédjével tizenegy napon át öltöztette — ez a javítgatás is jól látható a kelmén.

A vizsgálat során összesen tizenegy nagyobb foltot és áthelyezést érzekelték a palástban. Hogy melyik mikor és miért került a palástra, az további elemzések tárgya.

A kiállítás bemutatja a vizsgálat, az elemzés egyes fázisait, megismerkedhetünk a palást csodálatos részleteivel, s a pontosan datált feliratok kitűnő történeti támpontot és egyben megbízható stílusviszonyítási lehetőséget is nyújtanak az érdeklődőknek.

A speciális feladatra szerveződött kollektíva már eddig is értékes munkát végzett. A neheze és talán szebb része ezután következik majd: a koronázási palást konzerválása.

Sebestyén Zauza

Kamaszok egészsége

Beszélgetés dr. Medve László államtitkárral

A XX. század egyik látványos jelensége az akceleráció, a gyermekek fejlődésének, növekedési ütemének felgyorsulása. A mai tizenévesek magasabbak, testileg, szellemileg fejlettebbek, mint a múlt században vagy a történelem során bármikor. A serdülők, a gyermekből felnőtté válás folyamata, az élet egyik legnehezebb szakasza korábban közsónt rájuk. Mindezzel számolnia kell az egészségügynek is. De vajon számol-e vele? A gyermekekről tizenegy éves korukig jól kiépített gyermekgyógyászati szakszolgálat gondoskodik, a tizen-nyolc évvel idősebbeket pedig a felnőttekkel együtt gyógyítják, kezelik. De mi van azokkal, akik sem ide, sem oda nem tartoznak? Kérdéseimre dr. Medve László egészségügyi államtitkártól kaptam választ.

— Napjainkban tulajdonképpen mikortól számítjuk a serdülőkort, szaknyelven a pubertást?

— Az utóbbi évtizedekben a serdülőkort jóval előbb kezdődik, mint korábban, s az ebből adódó életani problémák is hamarabb jelentkeznek. Általában a 12—16 év közötti szakaszt jelöljük meg a pubertásnak. Ma már serdülőknek tekinthetjük nemcsak a középiskolásokat, illetve a szakmunkásképzőbe járó fiatalokat, hanem az általános iskola felsőbb osztályosait is.

— Hogyan itéli meg a serdülők egészségi állapotát?

— Az, hogy egy fiatal milyen testi-lelki és szellemi állapotban éri el a serdülőkort, sokban függ az újszülöttkori státuszától. Az évtizedek óta alig csökkenő tíz százalékos koraszülöttarány gyakran a pubertásban is érezteti hatását. Statisztikai adatok utalnak arra, hogy a korán vagy későn születettek között a kevésbé teherbírók, s pszichésen is érzékenyebbek társaiknál. Ez azonban nem törvényszerű. Az intenzív ellátás, a gondos ápolás, kezelési eredményeként a koraszülöttek nagy része már csecsemőkorban utoléri magát, teljes értékű fiatal lesz. A serdülők egészségét nemcsak születési súlyuk és körülményeik befolyásolják, hanem az óvodai és iskolai évek alatti ellátásuk is. Ilyen szempontból igen jelentős az, hogy hazánkban a 3—6 éves korúak csaknem kilencven százaléka óvodába jár, ahol rendszeres orvosi ellenőrzésben, évente pedig szűrővizsgálatban részesül. Már ilyen-

kor felfedhetik azokat a károsodásokat, betegségeket, amelyeket, ha idejében gyógykezelnék vagy korrigálnak, nem terhelik majd a serdülőt. Egyébként a krónikus betegségek vagy fejlődési rendellenességek általában még a serdülőkort előtt nyilvánvalóvá válnak. És ha gondos, körültekintő a gyermekgyógyászati alapellátás, az ilyen betegségekben szenvedőket más kiskoruktól fogva gondozzák, kezelik.

— Ön mondotta egy alkalommal: ahogy a felnőtteket a munkahelyükön, úgy gyermekeinket az iskolában érnék különböző ártalmak, amikkel szemben túlzottan türelmesek vagyunk.

— Így is van. Az első osztályosokban például még jóval kevesebb a gerincferdüléses tanuló, mint a nyolcadik végén vagy a középiskolában. Nem nehéz okára lelni, csak gondoljunk a kiváratlanul lényegesen kevesebb testnevelési órára, az egészséges mozgás hiányára. A rosszul világított tantermekben eltöltött esztendő sem múlnak el nyomtalanul: nem is kell a statisztikához nyúlni, elég egy pillantást vetni bármely osztályra, hogy megtudjuk, milyen sok a szemüveges. És még hányan vannak, akik bár rászorulnának, mégsem viselnek szemüveget. Sokkal nagyobb társadalmi elégedetlenségnek kellene megfogalmazódnia és aktivitásnak kifejlődni a tantermi világítás-lap kapcsolatban. A korszerű fénycsövek energiaszükséglete lényegesen kisebb, mint a hagyományos világító testeké. Mégsem az energiara-cionalizálás, hanem az egészségkárosodás miatt kell a korszerűtlen világításon változtatni.

— A családi környezet is rónyomja bélyegét a serdülők egészségére. A kamaszok életani okokból szertelenek, túlzott önállóságra törekednek, s ezért gyakran szembe kerülnek szüleikkel, tanáraikkal. A tapintatlan és türelmetlen dorgálás, büntetés, a szülők dühkitörései csak rontanak a helyzeten.

— Valóban, ez a kor a túlérzékenység kora, ezt nem szabadna figyelmen kívül hagyni senkinek. Részben ezzel függ össze, mégpedig nemcsak nálunk, hanem világszerte, hogy mind gyakrabban a serdülőkori magas vérnyomás. Az Egészségügyi Világszervezet és a KGST egészségügyi bizottsága kidolgozott egy vizsgálati és gondozási módszert, amivel elérhető, hogy az idejében feltárt hipertóniás állapot ne romoljon, sőt, sok esetben normalizálódjon. Ennek bevezetése nálunk is folyamatban van. Ez természetesen csupán ellensúlyozza a serdülőkoriakkal való értelmes és megértő bánásmód hiányát. Az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok többnyire jól szolgálják a bajok megelőzését. Eddig az általános iskolák első, ötödik és hetedik osztályában, valamint a középiskolák harmadik osztályában voltak kötelezőek. Most gondolkodunk azon, hogy elrendeljük az évenkénti általános szűrővizsgálatokat az iskolákban. Erre bátorítanak bennünket azok az ifjúsági és körzeti orvosok, akik hivatásból már jelenleg is az előírtnál gyakrabban ellenőrzik a rájuk bízott gyermekek egészségi állapotát. Ezt lehetővé teszi az iskolaegészségügyi szolgálat kiépítése is.

Korábban a gimnáziumokban és szakmunkásképzőkben nemhogy iskolaegészségügyi szolgálat, de a legtöbb helyen még főt foglalkozású orvos sem volt. Ma 138 főhivatású és 194 mellékállású ifjúsági orvos működik, s a hatodik ötéves tervben még további ötven ilyen állást szervezünk. A tizenegy éves felüli gyermekek ambuláns és gyógyintézeti kezelése hosszú időn át kizárólag a felnőttintézményekben történt. Ma már szinte valamennyi megyeszékhelyen — a gyermekosztályok keretében — a szakorvosi ellátást is megteremtettük. Korábban csak gyermekgyógy-

mészet, kardiológia, nefrológia, cukorbetegség- és gyermeknőgyógyászat is működött.

— Nem ritka és nem is megnyugtató látvány a serdülő fiatal a felnőtt betegosztályon, ahol a sok idős, gyakran súlyos beteg közeledése csak növeli a félelmét, szorongását.

— Ma még ez valóban gyakori. Eddig ugyanis a tizenéves éven túliakat csak ide vehették fel. Pedig egy vesebeteg, egy szívmiténetes, egy cukorbeteg vagy más krónikus betegségben szenvedő gyermek nyilvánvalóan akkor is ragaszkodik az öt évek óta gondozó gyermekosztályhoz, ha betöltötte a tizenegyedik életévét. Ezt is figyelembe véve rövidesen kiadunk egy olyan irányelvet, amely szerint a gyermekosztályok — ha ehhez a feltételek megteremtődnek — tizenhat éves korig is felvehetnek beteget. Ezt az is indokolja, hogy — éppen az ambuláns szakellátás fejlődésének eredményeként — a gyermekosztályok ágykihasználása nem haladja meg a nyolcvan százalékot. A másik megoldás az ifjúsági osztályok létesítése. Ez természetesen nemek szerinti elkülönítést és más életkori sajátosságok figyelembe vételét kívánja. Van már ilyen osztály a Szabadsághegyi Állami Gyermekszanatóriumában. Pécsen a gyermekorvosok és még néhány intézményben. Az ő tapasztalataikat hasznosítják és fejlesztik tovább Szolnokon az új, fekvő- és járóbeteg-kezelés ellátó egészségügyi ifjúsági központban. Mindez nem jelenti azt, hogy a serdülők gyógyítását mindenütt átvehetik a felnőttintézményektől a gyermek vagy ifjúsági osztályok. Például a balesetet szenvedett ifjú továbbra is a traumatológia, a műtétet vagy urológiát beavatkozást igénylő beteget a legtöbb helyen továbbra is a megfelelő osztály látja el.

— A pszichiátriai betegségek, közöttük az elmebetegségek egy része a serdülőkortban válik nyilvánvalóvá. Mégis hosszú ideje halljuk, hogy megoldatlan az ilyen betegségekben szenvedő fiatalok ellátása, gondozása.

— Ez így ma már nem helytálló. Éveken át valóban csak az Országos Ideg- és Elmegyógyintézetben volt gyermekpszichiátriai osztály. A hetvenes évektől viszont a pszichiátriai klinikák kialakították a maguk gyermek- és ifjúsági részlegét. Gyulán az általános idegosztály keretében adtak önálló helyet a 10—18 éveseknek. A regionális központokban, például Miskolcon, Győrött, Szombathelyen, Budapesten és legutóbb a Kerepestarcsai kórházban hozták létre ilyen osztályt. Úgy látjuk, hogy a súlyosabb betegek kórházi ellátása ezzel többé-kevésbé megoldódott. Nem így a gondozásra, tanácsadásra szoruló úgynevezett ideges, vagy vesélyezettett gyermek helyzete. Bár valamint a mentálhigiénés gondozók beletartoznak a szakosított gyermekellátásba, ahhoz nincs elegendő szakember, hogy valamennyi magatartási zavarral küszködő fiatal azonnali és szakszerű segítséget kapjon. Már az is igen sokat jelentene, ha a szülői ház, az iskola, az egészségügyi szolgálat, a gyámügy, a munkahely, tehát mindazok, akik akarnak és tudnak is tenni, ne egymástól elszigetelve, hanem összehangoltan támogassák a veszélyhelyzetben levő fiatalokat. Ebből a megfontolásból kezdnek egy kísérletet Szegeden. A védőnőképző főiskola gyakorlati védőnőket továbbképző tanfolyam keretében készít elő erre a koordinációs feladatra.

Eddig csak gondterhelten beszéltünk a serdülőkorról és a serdülőkorról. De ne feledjük, a pubertás minden nehézsége és olykor elviselhetetlensége ellenére is az az életszakasz, amelyben lelkesedést, érdeklődést keltünk fel a fiatalokban, az igazi értékek és ideálok iránt.

Székelyné Kertész Katalin

Halk

Éjszaka b...
— Pénti felriadt ház...
— Penz...
— De igen zom ingyen...
— Szakító...
tak iránta a...
— És viss...
— Dehog...
meg!
— Tudom...
leség az új...
remeg a tér...
— Maga n...
neken fekvő...
— Megun...
ressz vonato...
nek!
— Budapest...
gányra! Ide...
— Mondja...
rekeket mag...
— De igen...
lanságom.
Két skót b...
— Miért g...
fel a saját h...
— Mert ar...
zékbe bele...
— Nézd, m...
enyém lehet...
— Akkor...
— Maga...
közben az új...
— Mert ne...
— Látom...
köpfe!
— Nem kö...
A részeg n...
dobja be az...
szendvicset s...
— Még mi...
dég...
— Most ha...
csaklik —, a

ART BUCH Tanács egy ta

— Örmester...
Salvadorba...
kormánycsapat...
megtanítani...
kell harcolni...
gerillák ellen...
— Igenis, ur...
— Parancsa...
zik a kormány...
rillarejtekhelye...
sára és elpus...
semmilyen kör...
zött ne bocsát...
személyesen...
— Értettem...
patokkal meg...
gam nem tüzel...
— Kivéve pe...
gára lőnek...
— Világos, u...
fegyverek val...
láknak?
— Többnyire...
Vietnamból ka...
salvadori csap...
mányolták, ese...
ték tőlük. Egy...
pen annak me...
lesz, hogy a...
bocsássák fegy...
— Igenis, ur...
nem valamit

29. **GERŐ JÁNOS:**
VILLÁSFARKÚ
FECSKEMADÁR

A Mama kérésének viszont nem tudott ellenállni. Fel-dült ábrázattal húzta a székét az ajtó elé, s akarta ki-nyitni a biztonsági zárat. De csak akarta, s minden jó szándéka ellenére sem boldogult a szerkezettel. Mi-
képpen lehetséges ez, szinte felfoghatatlan? Amikor dű-
hösen kirekesztette Csillákat, egy szempillantás alatt
elbánt a zárral. Hányszor látta már Anyjától meg Adjától,
mikeppel kell kezelni ezt a kis szerkentyűt! Most
meg nem boldogul vele... Mozgatta, csörgette egy da-
rabig, azután megkérdezte:
— Szeretnétek bejönni, mi?
— Szeretnénk! — felelték szinte egyszerre. S azt hit-
ték, mindjárt megnyílik előttük a lakásajtó. Naiv elkép-
zelés volt. Ugyanúgy kívül rekedtek, mint Menyhért
macacssága idején. Sőt most még jobban megrémültek,
mert a szöke legény sírva jelentette be:
— Nem tudom kinyitni!
— Hogyhogynem tudod? — kérdezte a Mama.
— Én zártam be, mégse tudom — felelte Menyus.
Csilla tömören megállapította:
— Mert mulya vagy!
A Papa lapátnyi kezével gyorsan betapasztotta Csilla
száját. S intett is erőlesen, hogy ne merjen megszól-
alni. Azután Menyhértet utastotta:
— Zsivány vitéz! Menj már be a konyhába, és nézd
meg, ég-e a gőztűzhely a krumpli alatt?
A „zsivány” betrappolt a konyhába, utána vígan visz-
za. Végig hallani lehetett papucsának hangos koppa-
násait. S a művelet után öntudatosan jelentette:
— Ég, hát! Te gyújtottad meg...

A Mama ettől a tudósítástól máris jajveszékelné kez-
dett:
— Még ez hiányozhatott erre a napra. Ha nem ju-
tunk be, leég a lakás... És mi az, hogy nem emlék-
szel, Papa, meggyújtottad a gázt vagy sem?
A Papa nem válaszolt. Mit is válaszolhatott volna?
Hogy bizony már sok mindent elfelejt, az évek múlásá-
val kopik az emlékező tehetése. Még erősebben
csendelt kért, utána a zsivány vitézzel tárgyalt:
— Menyhért! Ha elboldogultál a zárral, amikor be-
csuktad az ajtót az orrunk előtt, akkor most ki is tudod
nyitni. A kettő között semmi különbség. Egyetlen mozdulat
az egész. Egy ilyen ügyes fiúnak ez nem okozhat
gondot. Világos?
— Világos! — felelte tömören a kislegény. Utána
megint bábregatni akart a szerkentyűvel. A keze be-
szorult, erre felsikoltott. Szuszogott, erőlködött minden
eredmény nélkül. Egy-egy kattanás után úgy hallat-
szott, mindjárt siker koronázza mesterkedését. De utána
megint letörve állapították meg, hogy reménytelen a
bejutás. Pedig a bentlő jóindulatában már kértékint
sem lehetett, hiszen közben még jobban nekikeseredett
a kintlévők sorsa miatt. A nagy bosszúálló vigasztalhat-
atlanul szipogott: — Papa, nem oda megy, ahová aka-
rom...
— Mert nem elég figyelmesen csinálod — válaszolta
a Mama.
A Mama is biztatta:
— Ügyeskedj! Hoztam neked az üzletből sok finom-
ságot, de csak akkor tudom odaadni, ha kinyitod az aj-
tót.
Csilla meg kárörvendően dörmögött:
— Te hülye! Nyúlj alá az ujjaddal, és emeld meg azt
a kis billentyűt!
Kívülről könnyű lehetett diktálni, mit emeljen meg,
mit húzzon el... De majd megtudták volna ők is, ha
ilyen kislány, hogy nem megy olyan könnyen a dolog.
Egyszerűen nem akart engedelmkedni a zár. Pedig
már rázta és ütötte kétségbeesésében az őt becsapó szer-
kezetet.
A Papa közben határozott:
— Nincs mit tenni, betöröm az ajtót. Majd utána
megjavítom a zárat. Menyus, vidd el a székét előlem,
menj vissza a gyerekszobába, nehogy megsebesülj! Ha
már ott vagy, kiáltj egy nagyot, hogy kezdhetek!

(Folytatjuk)

Hallottuk valahol

Ejszaka betörnek a fogorvos lakásába.
 — Pénzt vagy életet! — mondja a betörő az álmából felriadt házigazdának.
 — Pénzem sajnos nincs, de ha akarja, szívesen kihúgom ingyen valamennyi fogát!
 ...
 — Szakitottam a vőlegényemmel. Teljesen megváltoztak iránta az érzelmeim.
 — És visszaadtad neki azt a szép aranyláncot is?
 — Dehogy! Hiszen az aranyláncot nem gyűlöltem meg!
 ...
 — Tudom, hogy hallok, amit mondok — mondja a feleség az újságjába temetkező férjnek. — Látom, hogy remeg a térded!
 ...
 — Maga mit csinál itt? — kérdezi a forgalmista a síneken fekvő férjtitől.
 — Meguntam az életemet! Várom a nemzetközi expressz vonatot Budapestről, vessen véget a szenvedéseimnek!
 — Budapestről? Akkor át kell másznia a másik vágányra! Ide a berlini expressz érkezik!
 ...
 — Mondja meg őszintén, tanárnő, nem szoktak a gyerekek magától intim dolgokat kérdezni?
 — De igen, és nagyon szórakoztatja őket a tájékoztatásom.
 ...
 Két skót beszélget.
 — Miért gyanúsítják Patricot azzal, hogy ő gyújtotta fel a saját házát?
 — Mert amikor összeírta, mi az ami elpusztult, a jegyzékbe beleirt tiz liter benzint és egy doboz gyufát is.
 ...
 — Nézd, milyen szép ez a bunda! De szeretném, ha az enyém lehetne!
 — Akkor báránynak kellett volna születned, drágám!
 ...
 — Maga miért van itt? — kérdezi börtönlátogatás közben az újságíró az egyik elítélttől.
 — Mert nem akarnak kiengedni...
 ...
 — Látom, hogy verekedés közben néhány fogát is ki-köpte!
 — Nem köptem ki, lenyeltem!
 ...
 A részeg már a tizenkettedik egymarkás pénzdarábot dobja be az automatába, és a tizenkettedik sonkás szendvicset szedi ki.
 — Még mindig nem elég? — kérdezi az egyik vendég.
 — Most hagyjam abba — feleli a részeg, és nagyokat csuklik — amikor éppen ilyen szerencseszériám van?!

ART BUCHWALD: Tanácsadás egy tanácsadónak

— Örmester, elküldjük Salvadorba tanácsadónak a kormánycsapatok mellé, megtanítani őket, hogyan kell harcolni a baloldali gerillák ellen.
 — Igenis, uram.
 — Parancsa szerint kiképezik a kormányerőket a gerillarejtékhegyek felkutatására és elpusztítására. De semmilyen körülmények között ne bocsátkozzon harcba személyesen.
 — Értettem, uram. A csapatokkal megyek, de én magam nem tüzelek.
 — Kivéve persze, ha magára lönek.
 — Világos, uram. Milyen fegyverek vannak a gerilláknak?
 — Többnyire amerikaiak. Vietnamból kapták, vagy a salvadori csapatoktól zsákmányolták, esetleg megvették tőlük. Egyik feladata éppen annak megakadályozása lesz, hogy a tisztek áruba bocsássák fegyvereiket.
 — Igenis, uram. Kell tennem valamit a népszerűség megszerzéséért is a salvadori nép körében?
 — Hogyne, ezért küldjük oda. Küldetése során bizonysodjon meg, hogy a kormánycsapatok nem ölnek meg túl sok parasztot, és nem égetnek fel túl sok baloldali bűjtatásával vádolt falvat.
 — Ezt hogy érhetem el?
 — Ugyanúgy, ahogy Vietnamban. Magyarán meg a kormánykatonáknak, hogy Reagan elnök nem tűri el az erőszakot, a gyilkolást és a fosztogatást. Ez vissza kell, hogy tartsa őket.
 — Bizonyára. És milyen a salvadori csapatok morálja?
 — Ragyogó, bár előfordult néhány szökés. A maga feladata lesz megakadályozni, hogy a csapatok átálljanak a másik oldalra.
 — Használhatom ilyenkor a fegyverem is?
 — Nem, de felhatalmazhatja valamelyik tisztet. Am az isten szerelmére, semmit ne adjon írásba!
 Szegő Gábor fordítása

ÖNGYÓGYÍTÁS

Amidőn a szabad szombat és a nővérhiány együtthata-saként a járőrképes betegek hét végén hazatérhettek szeretteik körébe, a beszédes és mindig segítőkész Plugovátz bácsi — kihasználva az egy emelettel lejjebb lévő köré gyűlt ügyeletesek figyelmének lankadságát — beteggyűlést rendelt el.
 — Tisztelt kórtársak — mondta —, a kintlakások kezelését megkönnyítendő, javasolom, hogy aktív közreműködéssel öngyógyítás útján járjunk hozzá mielőbbi felépülésünkhöz. Felajánlást is teszek, vállalom a hőmérőzetést, az injekciózást és az infúziócsertét. Ki tudna még valamiben segíteni?
 A hármason megmozdult a frissen műtött beteg, de Plugovátz leintette:
 — A maga dolga most a nyugalom.
 A hármas ezek után nem is merte riasztani a nővéreket.
 — Javasolom továbbá — folytatta Plugovátz —, hogy a szervező bizottság élére válasszunk elnököt. Tekintettel állásunkra, titkos szavazást tartok célszerűnek: kézfeltartással csak az jelezzen ellenvéleményt, aki nem ért egyet a javasolt személlyel. Tehát a bizottság élére felterjesztem Plugovátz kórtársat. Aki nem ismerne, itt áll önök előtt. Ellenpróba.
 A begipszelt kezű nyolcas a hátsó ágyról a lábát emelgette. Plugovátz odacsoszogott.
 — Oldalra fekszünk, lecsúsztatjuk a nadrágot...
 A beteg — az ismerős szavak hallatán — kitágult szemmel engedelmeskedett. Plugovátz a faliszekrényből injekciót vett ki, mire a beteg felkiáltott:
 — Nem, nem! Egyetérték! — Akkor minek jelentkezett?
 Távoztaiban Plugovátz betakargatta a „négyeskét”, mire az rémülten valamit a zsebébe dugott. Plugovátz elégedetten nyugtázta a gesztust. Majd megállt a sorszám nélküli pótágyánál, és aggódva megigazította az infúziós palackot. A beteg el-takarta a szemét.
 — Egy kis alvás most nem is árt magának — mondta Plugovátz.
 Mintha a jobb karja elzsidadt volna — és a pótágyon fekvő felébredt. Zöldes jelzőfény égett az ajtó fölött. Nem messze Plugovátz bácsi behunyt szemmel fekszik. Az ő mozgolódására az is felpillant, átható sutto-gásja eléri:
 — Mi az, felébredt? Órák óta annyit nyöszörgött, hogy többször csengettem a nővéreket, de nem jött. Nincs itt senki.
 „Hát mégsem vállalta? Álom lett volna?” — s a pótágytulajdonos sóvárogva gondolt az intenzív osztályra, ahol mindig van ellátás.
 Marafkó László

Hol van Pöttyike, a szakácsnő?

— kérdezte asztaltársaitól az üzemi étkezdében Sehovai Ernő utókalkulátor. — Már hetek óta nem láttam.
 — Tényleg, hol van? — kontrázott Bezerédi Lajos, a lot-tózábrígd vezetője.
 — Csak nem beteg?
 — Kernaési titkoszaton asztaltársai felé hajolt, s úgy sutto-ga: — Én tudom...
 — Na, bőjke már ki — noszogatták.
 — Nem lehet, titok, én is csak véletlenül tudtam meg. Ha elterjedne a híre, beláthatatlan következményei lennének. A népgazdasági viszonylatában — tette hozzá még ultima rációként.
 — Na ne hülyéskedjen — sürgették

Pöttyike

— mi hallgatni fogunk, mint a sir.
 — Hát akkor figyeljenek — fogta a hangját még sutto-góbbra Kernaési. — A dolog akkor kezdődött, amikor a kapitalista gazdaság válsága a baromfipi-aca ra is begyűrűzött, s itt álltunk térdig csirkékben. Akkor adták ki a titkos rende-letet, hogy az üzemi étkezdék tyúkot csak tyúkkal adhatnak, reggelire, ebédre, vacsora. Pöttyikeék süttették, főzték, dinsztelték a renge-tek tyúkot úgy, hogy időnként nem csoda, ha azzal is álmodtak.

életet, elvitték otthonról, s most valami intézetben van megfigyelés alatt. Nagyon vigyáznak rá... Ejjel-nappal őrzik. Ugyanis telítve van a piac, s nem szeretnék az illetékesek, ha még több csirke lenne. Hát ezért nem látják az urak Pöttyike-t — fejezte be sutto-gva Kernaési, s várta a hatást.
 Egy darabig döb-bent csend volt, majd Sehovai szólalt meg, melán piszkálva vil-lájával a csirkepör-költet: — Remélem, nem sértődik meg Kernaési kolléga, de régen hallottam ilyen szuperszonikus mar-haságot — mondta, s egy unott mozdulat-tal megvakarta a szárnya tövét.
 D. Kiss Csaba

Aforizmák

A nagy jellemek olyanok, mint a világítótornyok a sötétségben.
 (Irzykowski)
 ...
 A boldogságot néha megtalálhatjuk, de csak önmagunkban. Sehöl másutt.
 (Chamfort)
 ...
 Az emberiség egész története túrelmetlen várakozás arra, mikor győzedelmeskedik az elnyomott ember.
 (Rabindranath Tagore)
 ...
 Az élet a fejlődésben elmaradottak iskolája.
 (Robert Karpacz)
 ...
 A bölcsesség önmagában még nem elegendő.
 (Krecia P.)
 ...
 A filozófusoknak ne csak egymásnak legyen mondani-
 valójuk, hanem honfitársaiknak is.
 (Sydeny Hook)
 ...
 Nem vagyok harcos természetű, nagyon gyengék a reflexeim. Ha háború lesz, azonnal tűsz leszek.
 (Woody Allen)
 ...
 Jaj azoknak, akik ásitózással köszöntik a napkeltét!
 (Adolf Wróblewski)
 ...
 A tudatot a tévedés határozza meg.
 (Wojtek Bartoszewsky)
 ...
 A hibák hűségesebbek, mint a barátok. Tovább megmaradnak.
 (Krecia P.)

A nők szeretik, ha tudják róluik, hogy szeretik őket.
 (André Maurois)
 ...
 A nagyon intelligens férfiak soha nem lesznek jó férjek, mert egyszerűen nem nőülnek meg.
 (Henri de Montherlant)
 ...
 A pókháló el akarja hitetni, hogy harmatcseppeket fog fel, de közben legyeket fog.
 (Rabindranath Tagore)
 ...
 Az ékesszólás a meggyőzés művészete. Szükség van rá, ha be akarjuk bizonyítani, hogy a fehér — fekete.
 (Ambrose Bierce)
 ...
 Dicstelen győzelem az a győzelem, amelyben nincs benne a vereség lehetősége.
 (Seneca)

PRISZEK

Nemrég zajlott le Budapest az eszperantista világkongresszus. Ebből az alkalomból tanulmányoztam az 1968-ban kiadott magyar—eszperantó szótárt, amelynek függelékében néhány magyar javaslatot találtam olyan szavakra, amelyeket mi magyarok fontosaknak tartunk, de amelyekre eddig nem volt jó eszperantó kifejezés. Nosza, alkottunk. Igen érdekes, mely szavakat találtuk átültetésre méltónak.
 Nézzük mindjárt a B betűnél. Azt mondja, hogy: **budeno**. Jelentése véres hurka. Ugyebár mi szeretjük a hasunkat, de a hozzánk jött, eszperantóul is tudó vendég hogyan kéré ezt az ételt, ha nincs is rá szó? Ha egy-két betűvel ar-rebb megyünk, a G-hez, szintén bizonyítható ez a haspártiság: **grivo** azt jelenti, töpörtyű. Abból is — gondolom — lehetőleg az, amelyiket kislítés után tej-jel öntöttek le, s ezért gyönyörű vörösbarna színt kapott, s úgy, de úgy omlik el a szájban, hogy még a fogatlan öregek is élvezhetik.
 De mit látnak szemem: **gatjo** (ejtsd: gátyó), annyi mint gatyá. Amit fel lehet kötni. Itt van rögtön a magyarázat is, például ékes francia nyelven: magyar parasztnadrág (azaz lenge magyar). Nagyon helyeslem, hogy bevegék a gatyát a nemzetközi eszperantóba. Mutassuk meg a világnak, hogy felkötjük, ha kell, s nem hagyjuk kirázni magunkat belőle!
 A H betűnél a **halango** (ejtsd: halandzso), már nem kelt meglepetést. Annyit tesz: halandzsza. Halandzsázni azt, tudunk! Reméljük, a külországi eszperantisták nem éppen a kongresszuson jöttek rá minderre. A **knelo** azt jelenti, hogy gombóc. Na, mit mondtunk az előző legelső passzusnál? De ugyanennél a betűnél szerepel a tagosítás, eszperantóul **komascio**. **Koma... koma...** nem nagyon örültek neki azok a komák, akik tíz holdat tizenegy helyen kaptak meg a tagosítás után. Minden-esetre történelmünk szer-ves része volt ez is.
 Betűrendben tovább haladva ismét csak az első igazságunkat látjuk megerősítve a **noko**, de különösen a **perkelto** nemzetközi szóban. **Előbbi nokkedli**, a másik természetesen a vele járó jöfőle pörkölt (pesties zamattal: perkelt) eszperantó neve.
 S végül, megőrizve a magyar elnevezés logikáját, itt van a **priszeko**, **privatsektor**, amely — kell-e mondani? — azt jelenti: magánszektör, azaz maszek. Ebben a szóban én már előbbre szeretnék lépni. Miért ne teremtenék meg az eszperantó zsargon, amelyben ez a szó egyszerűen **priszek**?
 Gőz József

Akiról utca
neveztek el
Debrecenben

Köleséri Sámuel

Köleséri Sámuel (1634-1683) 1654-ig a váradi kollégiumban tanult, majd a leydeni, oxfordi egyetem hallgatója lett. Hazatérte után váradi teológiai professzorként a görög és a héber nyelv tanításában ért el kiemelkedő eredményeket. 1. Rákóczi György fejedelem 1638-ban elrendelte a Károli-féle Biblia szövegének revízióját. Erre azonban jóval később került sor, amikor Károli Gáspár szövegét Köleséri javította át, jegyzetekkel egészítve ki. Ez volt a Váradi-Biblia, melynek nyomtatását 1661-ben fejezték be, az első olyan Károli-fordítás, melyből hiányoztak az Apokrifusok. 1805-ben és 1806-ban Pesten is megjelentek.

1660-ban a török elfoglalta Váradot, Köleséri menekülésre kényszerült. 1667-ben tokaji lelkész lett, majd a debreceni városi jegyző-könyv szerint 1671-ben került Debrecenbe. A debreceni egyházmegye a tudósok és szónokok egyaránt kiváló embert 1681-ben esperesévé választotta, aki széles körű irodalmi munkásságot fejtett ki. Műveinek nagy része a debreceni nyomda kiadványa. A parasztságot is beakarta kapcsolni a művelődés áramkörébe, együtt értett a szenvedő néppel, de társadalmi reformok helyett inkább kegyességi, erkölcsi kérdések foglalkoztatták. A török veszedelmét okát az Istentől való elhajlás következményeként fogta fel, s főleg a testiség, részegkedés, istenkáromlás ellen kelt ki.

1666-ban jelent meg az Idézetek sarkai, a Bánkódi lélek nyögése című műve. Az Arany Alma (1673) a debreceniek „és ide fejeiket lehajtott székelyeknek seregét” előtt mondott egyházi beszédek gyűjteménye. Ez az első olyan debreceni nyomtatvány, melyen rajta van a cenzori approbáció. Nógrádi Mátyás szuperintendens „lektorálta”, s méltónak ítélte a kinyomatásra, ajánlva az olvasók figyelmébe. E művét a szerző gúti Szűcs Márton debreceni polgárnak ajánlotta. A Szent Irás Rámájára vonatott Fél-Keresztény című prédikációs könyv nyomása homályosra sikerült, de Köleséri ezzel vizsgálja az olvasót: „Azért a dolgot meg ne utáld, hanem míg Isten világosabb Típusokat ad, vedd jó néven”. Ajánlja Dobozsi Istvánnak, „a Tudományok nagy szeretőjének s szíves gyakorlójának és Dobozsi Benedeknek, mert a Munkának kibocsátásától nem szánta költségét.” E mű tördaléka egy Keserűdes című egyházi beszéd. A köznépek szánta Köleséri József megalkotása vagy háznépbeli isteni tiszteletnek és könyörgésnek gyakorlása című munkáját. Előszavában köszönetet mond azoknak, akik a kiadás költségeit fedezték, köztük „a jó hírnévnek örvendő övezgy istenes állatok, Dobozsi István, s Oláh Istvánné asszonyok”.

Fennmaradt Kölesérinek a Dobozsi István fölött mondott Gyászbeszéde (1679). Kiadta és életrajzzal ellátta mostoha atyjának, Czeglédi Istvánnak Sion vára című művét, mellé verset is írt (1675). Héberül írt üdvözítő versében köszöntötte Székelyhidi Istvánt (1651). Üdvözítő verset írt még Görgei Pálhoz (1655) és Szilágyi Mártonhoz (1678). Maratonfalvi György és Nógrádi Mátyás halálakor gyászversekben emlékezett meg érdekeikről (1681).

Nógrádi Mátyás halála után Köleséri került volna a püspöki székbe, de a nagy létszámú lakosság miatt a püspöki állást nem tölthették be. 1683-ban megkezdődött a török kiűzése hazánkban. Ebben az évben kísérték ki Köleséret a Cegléd utcai temetőbe. Utcaja a Csapókertben van.

Dr. Nyakas László

SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ *

AZ ORVOS TANÁCSA:

Az első osztályosok szülei részére

Minden család életében új öröm, új izgalom forrása, amikor iskolás lesz a gyermek. A gyermekek életében is felelhetetlen az az élmény, ahogy az iskolában az első osztályosokat fogadják.

A szülőknek már otthon beszélgetni kell a gyermekkel az iskolai életéről, hiszen a megszokott családi, óvodai környezetből számára új, ismeretlen körülmények közé kerül. Beszélgetni kell az iskolai év megkezdése előtt arról, hogy milyen örömet is jelent a tanulás, ha majd egyedül tud olvasni, írni. Szükség van erre azért is, hogy érdeklődését felkeltse, esetleges félelmét legyőzzék, hogy lelkileg segítsék az új közösségbe való beilleszkedést. A gyermek fő tevékenysége ezentúl már nem a játék, hanem a tanulás lesz. Jó tanulmányi eredmény azonban csak egészséges gyermektől várható!

A gyermek egészségi állapotának, testi-szellemi érettségének felmérést — és a talált kóros elváltozások kijavítását — szolgálja az iskolába lépés előtti kötelező orvosi vizsgálat.

Az ún. egészséges gyermek állapotában is lehetnek olyan tényezők, mint pl. a testi fejlettség, vérszegénység, rövidlátás, csökkent hallás, túltengő orr-garatmandula, bokasüllyedés (lúdtalp) stb., amelyek a gyermek egészsége érdekében még az iskoláévi megkezdése előtt korrigálni, illetve folyamatosan kezelni kell. Nagyközi gondoskodás tehát az iskolába kerülés előtti orvosi vizsgálat — mellyel sok későbbi hibát, megbetegedést, hiányzást kerülhetünk el. A kis-

gyermek megváltozott életformájához kell czentül alkalmaznunk az otthoni életrendet is, hogy megfelelő feltételek legyenek a nyugodt tanuláshoz. Pedagógiai és egészségügyi szempontból is hasznos, ha a gyermeknek külön tanulósarkot biztosítanak megfelelő világtárral, íróasztallal, székekkel, könyvespolccal, jó szellőztetési lehetőséggel. A bútoroknak meg kell felelnie a gyermek testméreteinek, hogy feladatát kényelmes helyzetben végezhesse el.

Figyelmeztetni kell a gyermeket a tanulás közbeni helyes testtartásra, a megfelelő olvasótávolságra (30-35 cm legyen).

Ahhoz, hogy a gyermek munkáját az egészséges életmód szabályai szerint végezhesse, megfelelő napirendet kell részére kialakítani, ami az iskola rendjéhez igazodik.

E napirendben nemcsak a tanulás, de az alvás (a felkelés-lefekvés), az étkezés, a játék állandó idejét is rendszerezni kell.

A kisiskolás alvászűrsége napi 10-11 óra. Az alvásnak fontos szerepe van az idegrendszer egészséges működésének fenntartásában. A nyugodt alváshoz csend, sötétség szükséges. Helytelen felvágás a felnőttek részéről, hogy éjjel villany, tv, rádió, hangos beszéd mellett is „tud aludni” a gyermek. Igaz, hogy a gyermek képes így is aludni, de az alvás mélysége zavartá válik, nem piheni ki magát.

A szülők figyeljenek arra is, hogy gyermekük mindig tisztán, ápoltnan menjen iskolába. Nem maradhat el a reggelizés sem, mert ha a

reggeli kapkodás miatt éhgyomorral mennek iskolába, óra közben megeheznek, és figyelmeik a tanuláshoz az éhségre terelődik.

A tízórai elfogyasztására csak a nagyszünetben van lehetőség.

Célszerű fehérje- és vitamintartalmú, nem romlandó tízórait (vajás kenyér, sajt, paprika, paradicsom, alma stb.) csomagolni, higiéniusan fóliába, vagy nylon zacskóba.

Fel kell hívni a gyermekek figyelmét a kézmosás fontosságára is!

Mindenkinek szüksége van külön egészségügyi csomagra, amely szappant, törülközőt, fésűt, ivópoharat, W. C.-papírt tartalmaz.

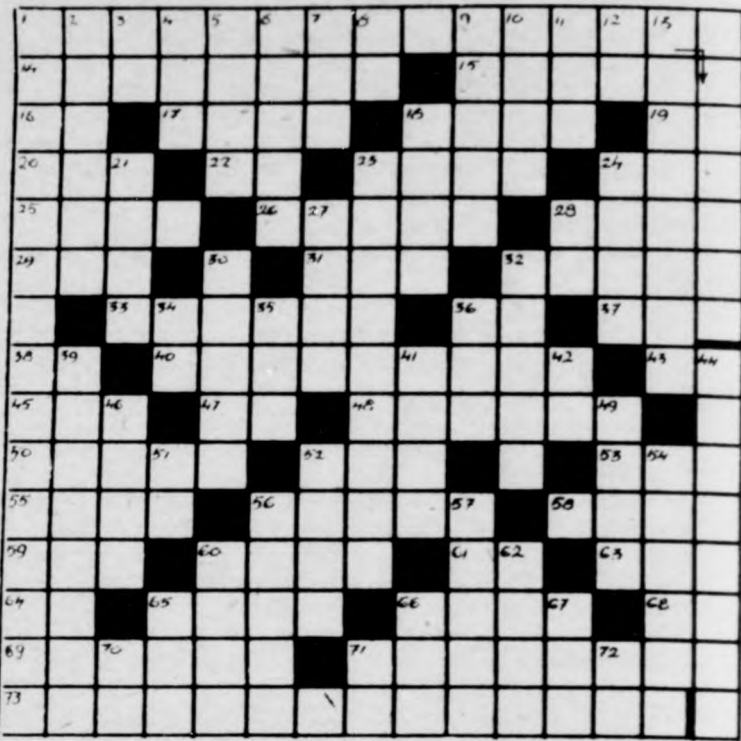
A gyermeket mindig az időjárásnak megfelelően öltöztessék. Egészséges és hasznos a több rétegű öltözet, mert így maguk levehetik vagy felvehetik egyes ruhadarabjaikat a napi hőmérséklet-ingadozásnak megfelelően. Naponta szükség van tiszta fehérneműre, és zokniváltásra, és soha ne menjenek el zsebkendő nélkül.

Iskola után a kisgyermeknek napi 1-3 órát kellene szabad levegőn tartózkodnia. Így kielégítheti mozgásigényét is, valamint élvezi a napfényt és levegő jókora hatását.

Az említett életritmus tudatos otthoni kialakításával elérhető, hogy a gyermekek egészséges, kiegyensúlyozott, életvidám kisiskolások legyenek. A pedagógusok is azon fáradoznak, hogy az első osztályos gyermekek számára az iskolában derűs, örömteli légkört alakítsanak ki, ami biztosítja az eredményes tanulást.

KERESZTREJTVÉNY

MESTROVIC

Száz éve, 1883. augusztus 15-én született Ivan Mestrovic, az analfabéta dalmáciai parasztfiúból lett szobrászóriás, a 19. század egyik leg-sajátosabb művésze. Emlékére öt művének címét helyeztük el keresztrejtvényünkben.

VIZSZINTES: 1. Ez a gipszszobor az Egyesült Államokban van. 14. Derülés. 15. Arannyal vagy ezüzzel átszőtt nehéz selyemszövet. 16. Dugvány része! 17. Az éter és alkohol gyöke. 18. Tömegközlekedési eszköz népszerű neve. 19. Kiejtett betű. 20. Angolszász igen. 22. Lisztjelzés. 23. Becenév. 24. Az „Ezerjó” hazája. 25. To, amelyben az Amu-Darja folyik. 26. Régi hosszmeték. 28. Kukoricaszárító. 29. Al-bán pénz. 31. Nem mindig pontos. 32. Aki következik. 33. Mulatságos szerepek játszó színész. 36. Gyümölcsből készül. 37. „Se... se bűze” (mondás). 38. Több hónap nevének végződése. 40. Mestrovic e műve a nevet viselő zágrábi múzeumban van. 43. Fontos kormány szervünk nevének rövidítése. 45. Fekete István írása. 47. Szolmizációs hang. 48. USA-állam. 50. A koordináta rendszer kezdőpontja. 52. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

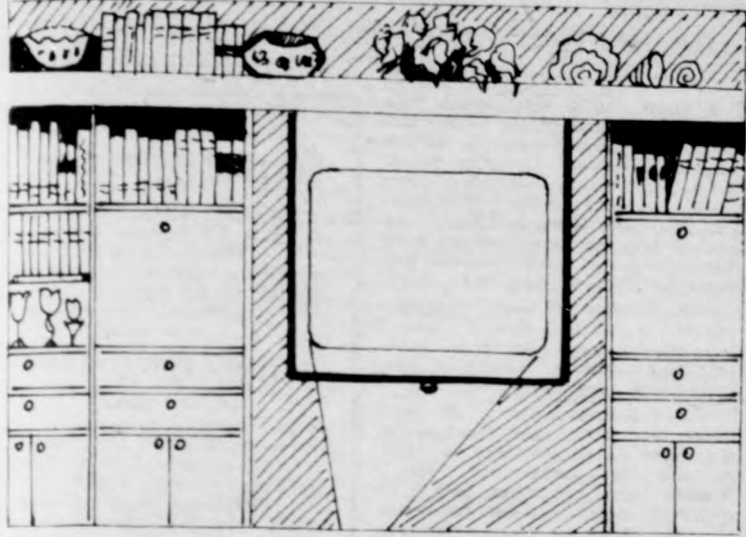
FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovicnak ez a szobra a spliti Mestrovic Múzeumban van.

FÜGGŐLEGES: 1. Ez a szobor a zágrábi Mestrovic Múzeumban van. 2. A régi rómaiak idején ennek a folyónak Tiberis volt a neve. 3. Elektronvolt rövidítése. 4. Eke betű, keverve. 5. Katona József „Bánk bán” című művének egyik alakja. 6. Becézett férfinév. 7. Lehel. 8. Mint a 22. számú sor. 9. Utazási iroda. 10. „... Maior” (nagy göncöl). 11. Idézlítt. 12. Sakkban áll! 13. Sűrűn eső. 18. Török nagyr. 21. Szellemi sport. 23. Verekedők. 24. Borfajta. 27. Ravasz ragadozó. 28. Japán táblajáték. 30. Udváros. 32. Maláji páma törzseiből nyert fűszer. 34. Oltalmaz. 35. A toll művésze. 36. Mint a 37. számú sor. 39. Fővárosa Panamarivo. 41. Algériai kikötő. 42. Majdnem minden etelben van. 44. Ez a szobor is a zágrábi múzeumban található. 46. Felváltva ki és be. 49. Csecebecse. 51. A gallium vegyjele. 52. Japán őslakója. 54. Az ablakon keresztül kívülről közül. 56. Türk eredetű nép. 57. Bá-állam. 58. A koordináta rendszer kezdőpontja. 59. Női név. 53. Arab előnév (=fi). 55. Háziszárnyas. 56. Vért áldoz. 58. A kőolajexportáló országok érdekszövetsége. 59. „Zsáner” része! 60. Benzintartály. 61. Az indek ámenje. 63. A foszfor, a kén és az oxigén vegyjele. 64. Határozói igenév végződés. 65. Ide szállító. 66. Igefajta. 68. Ket-tős betű. 69. Olajtartó görög

agyagedény. 71. Debussy hegedűre írt műve. 73. Mestrovic

OTTHON - CSALÁD - OTTHON

Filmezéshez vetítívászon

Akiknek módjában áll utazni, szép tájakat, ismeretlen világot látni, ritkán indulnak el fényképezőgéppel. Am e nélkül is egyre több embernek hobbija a fotózás, sőt a filmezés. Természetes, hogy a diákepeket vagy filmet minél többször szeretnék megcsodálni megmutatni másoknak is. Sok családban a gyerek kapott ajándékba diavetítőt, s gyakran kerül rá sor, hogy helyet kell csinálni a vetítéshez.

Ilyenkor tologatják a bútorokat, összekaristolják a falat a rászögeztet lepedővel. Erdemes állandó vetítívász-

nat készíteni a szükséges méretben úgy, hogy annak széleit három oldalról kicsit merevebb anyaggal (például vékonyabb műbőrrel) szegjük körül. Ha például két szekrény között van hely, egy 10 centiméter széles, vékonyabb deszkát vagy farostlemezeléct lehet (tapétával bevonva) a két szekrény közé erősíteni. A deszka hátsó oldalára felerősítjük a vásznat, majd rölszerűen felcsavarjuk, megkötjük madzaggal — így nem látszik — s szükség esetén kioldozva leengedjük.

Idős kori házasságok - lakásmegoldások

A idős korban kötött házasságokban jó néhány esetben gondot okoz a vagyonközösség. Főként akkor, ha a házassalandók mindegyike lakással rendelkezik. Nem ritka, hogy egyelőre mindkét fél meg szeretné tartani lakását — tartva a családostól, afféle biztonságot, okokból. Lássuk, milyen lehetőségek vannak erre az esetre!

Ha a tanácsi (vállalati) bérlakás bérletjének, illetőleg házastársának a tulajdonában ugyanabban a városban (községben) megfelelő — beköltözhető — lakása van, a bérlet köteles a lakás felett rendelkező szervnek — az 1983. január 1. napján fennálló lakásbérleti jogviszony esetében 60 napon belül, egyébként pedig 15 napon belül — bejelenteni. A lakással rendelkező szerv köteles a bérlet figyelmét felhívni, hogy hat hónapon belül költözzék a tulajdonában (házastársa tulajdonában) álló lakásba, vagy azt idegenítse el (adja, vagy ajándékozza el), illetőleg lakásbérleti jogáról mondjon le. Ha a bérlet a lakással rendelkező szerv

felhívásának határidőre nem tesz eleget, a bérbeadó a lakásbérleti jogviszonyt — a lakással rendelkező szerv kezdeményezése alapján — a következő hónap utolsó napjára felmondhatja. A pénzbeli térítés ekkor is jár. Tehát vagy a saját tulajdonú lakásban kell laknia a házaspárnak, túladva a bérletre, lakáson, vagy maradnak a bérlakásban, és eladják vagy elajándékozzák a saját lakást. A szabály az ugyanabban a helységben (városban, községben) levő lakásokról rendelkezik.

Ha azt a megoldást választják, hogy a bérlakásban maradnak, mindkettőjük egyenlő jogú bérletárs lesz. Ha a másik eladja a lakását (házát), szép summa ütheti a zsebébe. Így ő jár jobban, mert bérletárs lesz házastársának lakásában, de az eladott ingatlan különvagyonnak számít. Az a korrekt eljárás, ha osztottnak rajta.

Az idősebb korban házassodni szándékozóknak esetében mindezt jó szem előtt tartani.

Dr. Kertész Éva

CSÚSZTATÁS

A felsorolt hat fiúnevet addig csúsztassatok vízszintes irányban jobbra, vagy balra, amíg az egyik függőleges oszlopban egy lányne-

MEGFELTÉS: IBOLYA

M	I	H	Á	L	Y
A	L	B	E	R	T
M	Á	R	T	O	N
D	Á	N	I	E	L
G	Y	Ö	R	G	Y
A	L	A	D	Á	R

India - zöldségkirályság

Régi legendák szerint az étel az istenek ajándéka, és Indiában az ételkészítés egyfajta imádság. Buzgó vegetáriánusok gyakran napfoszogat foglalkoznak a valóban ízletes és jóízű ételek tökéletes elkészítésével. A fűszereket frissen, a főzés napjának reggelén őrlik. A zöldségeket fűvekkel, gyümölcsökkel, olajos magokkal, hüvelyesekkel készítik. A zöldséges menük (vegetáriánus ételek) mind-mind különböznek színben, ízben, formában. Az indiai ételek változatosak és legendás híreik világszerte.

Forró vízben főzzük a rizst körülbelül 20 percig. Forróítsuk fel a vaját tűzálló edényben fedő alatt, és pároljuk a hagymakarikákat világos barnára. Szórjunk bele szegfűszeget és fahéjat. Állandó keverés mellett adjuk hozzá a rizs felét, majd tegyük bele a zöldborsót és kevergessük. Tegyük hozzá a többi rizst, sózzuk, borsozzuk, és chili porral fűszerezjük, és öntsünk hozzá kevés forró vizet. Hagyjuk forrni, majd tegyük a sütőbe 15 percre.

VEGYES ZÖLDSEGGOMBÓC

Hozzávalók 5 személynek: 20 dekagramm főtt burgonya, 10 dekagramm sárgarépa, 5 dekagramm zöldborsó, 3 dekagramm fokhagyma, 3 dkg liszt, só, bors.

Keverjük össze a burgonyát, sárgarépát, zöldborsót, zöldborsót. Tegyük hozzá az összenyomott fokhagymát, és izezzük sóval és borsal. Keverjük el jól. Sűrítsük 3 dekagramm liszttel. Formázzunk belőle 5 dekagrammos darabokat. Forgassuk lisztbe, és süssük aranybarna színűre.

Tálaláskor adjunk mellé ketchupot.

TÜLTÜTT PALACSINTA

Hozzávalók 5 személynek: 10 dekagramm liszt, kevés vaj, tej, víz.

Töltelékhez: 13 dekagramm főtt burgonya, 5 dekagramm zöldborsó, 3 dekagramm hagyma, 3 darab szegfűszeg, só, bors, chili por.

Készítsük el a töltelék: vágjuk kis kockákra a főtt burgonyát, és keverjük össze a főtt zöldborsóval és a fűszerekkel.

Keverjük össze a lisztet kevés vajjal. Öntsük hozzá fokozatosan a tejet és kevés vizet, amíg kemény tésztát nem kapunk. Formázzunk a tésztából kis gombóckákat (5 grammokat). Nyújtsuk ki jó vékonyra beliszteztet nyújtó deszkán. Vágjuk ketté a kis palacsintákat. Tegyük a félkör alakú tészta darabokat a tenyerünkbe, és tegyük bele két-két kávéskanányi töltelékkel a közepébe. Hajtsuk össze, nyomjuk össze a szélét, és bő zsírban süssük aranybarnára.

Tálaláskor adjunk hozzá ketchupot.

INDIAI RIZI-BIZI

Hozzávalók 4 személynek: 30 dekagramm rizs, 13 dekagramm főtt borsó, 2,5 dekagramm szegfűszeg, 5 dekagramm vöröshagyma (karikára vágva), 5 dekagramm vaj, 2,5 gramm fahéj, só, bors, chili por.

DEÁK MÓR:

Betegség ellen való ének

Piszka, a megzöldült tengerészbaba keserűen lórált a babapolcon.

— Nekem már semmi sem sikerül — gondolta szomorúan, s úgy lefitymolt a szája sarka, mintha a bánat abba csimpaszkodott volna. Csak a babák szíve nem esett meg rajta sehogyse, bárhogy fogyott, sóhajtozott.

— Aki a Dórát nem szereti, jó ember nem lehet — jelentette ki Puszáló, s bizony, attól kezdve szóba se álltak a megzöldült tengerészbabával.

— Jaj, minek is mondtam, hogy ez a Deák Dóra hazudós! — kesereggett Piszka, de kesereghetett! Álomórizó, a babák jótündére se méltatta figyelemre.

Egy napon aztán megbetegedett a Dóra. A láb pirosra paskolta az arcát, s úgy megcsavargatta a hangját a fájdalom, hogy a babák sorjában sírva fakadtak.

— Álomórizó, csinálj valamit! — könyörgöttek, de a jótündér is csak vonogatta a vállát tehetetlenül, a

szipakolás meg alig győzte a rengeteg munkát.

— De hát akkor mi lesz? — tanakodtak a babák, s már azt találgatták, melyikük induljon Rakvapakhoz, az anyabanyához.

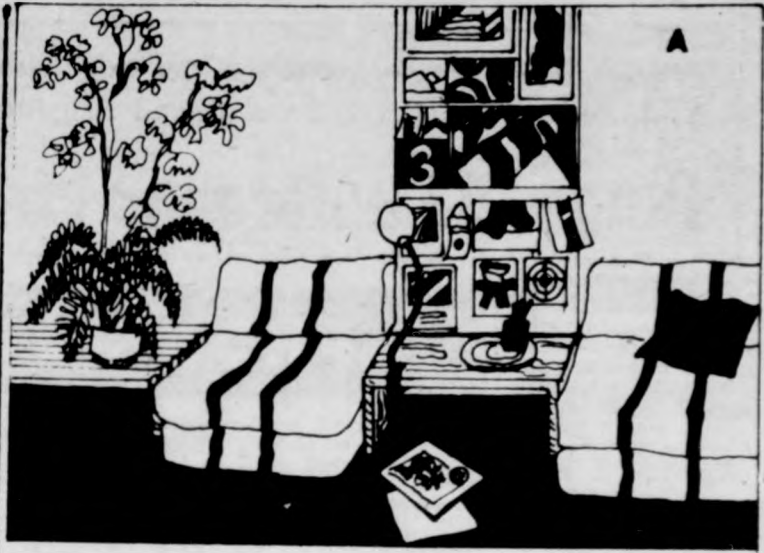
— Mert itt már csak a bűbáj segít — mondta csüggedten Jázminka. — Mi meg még azt se tudjuk, hogy abrak a babra.

— Badar kadarka! — javította ki Tappancska, a focicipó.

— Maradjatok már! — intette le őket Csicsika, a világszép alvóbabá, és már az ő szeme is a szomorúság elkeskenyedő szeme volt, hiszen nem aludt napok óta.

De Dóra anyukája meg apukája se különben! — alig támolyogtak már a fáradtságtól, s hiába mégis minden: csak ütötte, egyre vesztebbül a láb a kislány arcát, a fájdalom meg csak visított az apró fogak közül.

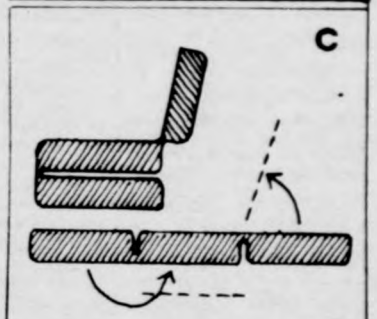
— Kórházba kell vinni, nincs mese — jelentette ki végül Dóra apukája, s az arca olyan kemény lett,

FOTEL IS, ÁGY IS

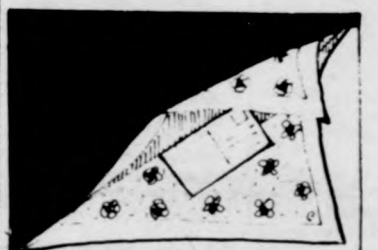
Ötletünknek a fiatal, kezdő házások vehetik legnagyobb hasznát, mert kivitelezése elviselhető kiadást jelent, és külön öröm, ha jól sikerül az összeállítás.

A fotelágy nappal kényelmes ülést (A), éjszakára praktikus fekvőhelyet (B) biztosít. Tulajdonképpen három jókora méretű, széles és vastag habszivacs párnából áll, amelyet a C jelű műhelyrajzon látható módon kell bevonni a szobába illő bútorszöveggel vagy vászonnal, s a kellő helyeken egybedolgozni, hogy szükség szerint össze-, illetve széthajtható legyen. Ez a megoldás természetesen igényli az állandóan tisztántartott, portalanított szőnyeget, illetve padlószőnyeget a fotel és az ágy alatt.

B. K.

Napvédő kendő

Akik a nyári melegben kint a szabadban végzik munkájukat, jól teszik, ha valamilyen fejdővel óvják fejüket a napszúrástól. A nők többsége szalmakalappal vagy fejkendővel. Ez utóbbinak azonban nincs karimája, vagy mint a simlis sapkának, ellenzője. Am akik kirándulnak, túrára indulnak, kerékpároznak, azok is jó hasznát vehetik az alábbi ötletnek. Egy téglalap alakú kartonlap (levelezőlap) is alkalmas, vagy még inkább egy celluloid darab (színes átlátszó műanyag dossziéból ki lehet vágni). Ezt a lapot egy háromszögletűre összenajtot négyzet alakú kendő közepébe csúsztatjuk. Ha a kendőt hátul szorosan megkötjük, akkor elől a kimerevített részt, mint egy ellenzőt, szélesen, jól a homlokunkba húzhatjuk. BK.

úgy érezték, követnék akár-hová.

— Sikerülni fog — mosolygott még Puszáló is.

— Sikerülni fog!

— És a megzöldült tengerészbaba megállt Dóra fejénél, és felemelte a kezét. És lassan, akadozva bár, rekedten kongó hangon bár, de szavalni kezdett.

— Macskaszőr, kutymáj, betegség, messze szállj! Arcomra tűz ravgyog: betegség takarodj! Lázadból vér surran, hangyd itt, de menj gyorsan! Fájdalom, betegség! Árnyékod átlépték! Dóra csöpp kezével derekad átérték! Roppanj hát mosollyá, tisztuló homlokká, kiabálj, ordibálj, betegség, messze szállj!

— Gratulálók! — rohant oda hozzá Puszáló, de Piszka úgy nézett rá, hogy hátrálni kezdett.

— Máskor mindig örültél, ha dicsőítettek! — motyogta.

De a megzöldült tengerészbaba akkor már újra Dórára figyelt. Mintha elfáradt volna, lehajtotta a fejét — s a babák köréje gyűltek szótlanul.

Dóra apukája pedig, aki észre sem vette lánya körül a tolongást, nagyot kiáltott végre:

— Mosolyog a lányom! Mosolyog! Mosolyog!

CSAK 2 ELŐADÁS! ELŐSZÜR MAGYARORSZAGON! CSAK KÉT NAPIG!
Csehszlovákia legnagyobb utazó autóródeó együttese

Prága '83 autóródeó-cirkusz show

LAKÁS

Elcserelem belvárosi tanács, keres, félkomfortos, 3 szobás, különálló épületben levő lakásom 2 szobás, komfortosra, csak a belvárosra... Kisiparosnak ideális" jellegére a kiadóba.

Elcserelem tanács 1+2 fős szobás, összkomfortos lakásom egy másik fős és egy egyszobás, összkomfortos lakásra. Különbözött fizetem. „Darabos utca” jellegére a kiadóba.

Kétszobás, hallos, 60 négyzetméteres, OTP-s lakás két év múlva beköltözhető, esetleg fizetési könnyítéssel kiadó. „Jó befektetés 108 435” jellegére a kiadóba.

Berhien utcai 2 + fél szobás, azonnal beköltözhető társaslakás OTP-átvállalással kiadó. Érdeklődni az esti órákban. Berhien u. 27. IX. 33.

Miskolc K. u. 24. II. 12. sz. alatti másfél-szobás szövetkezeti lakás kiadó. Érdeklődni ugyanitt, kizárólag 18 óra után.

3 szobás, garázsos, étkezőszobás családi ház eladó vagy 1+2 fele szövetkezeti cserelem. „Lakást + különbözött kérék 108 428” jellegére a kiadóba.

Gázfűtéses egy szoba, konyha, fürdőszoba, nyári konyha + fűtőrendszer házra szűrgősen eladó. Vendég u. 35.

Két és fél szobás, 68 négyzetméteres OTP-s lakás 1985-ös beköltözéssel kiadó. Érdeklődni: Poroslay út 38. III. 7., vagy 11-748 telefonon.

Nagyerdőn társasházban két szoba, gázfűtéses, örökállás garázzsal szűrgősen eladó. Debrece, Kodály u. 13. III. 11. Gavallér.

280 000 kp. + OTP-átvállalással lakásmegoldást keresünk. „Összkomfort” jellegére a kiadóba.

INGATLAN
Eladó szoba, konyha és 170 négyzetm. telekkel. Kiszégyesi út 165. (Kis utcában) Miskolc.

Kertes családi ház eladó. Bocskai utca, Népköztársaság u. 22. Csárdával szemben.

APRÓHIRDETÉSEK

Eladó 3 szobás, összkomfortos, keres családi ház 300 négyzetm. telekkel, garázs, pince, mellékhelyiséggel. Széchenyi út 83/B, a bérházak mögött.

Bocskai utca 270 négyzetm. szőlő-gyümölcsös, posztmés eladó. Debrece, Görgey u. 11. sz. 2.

Betegség miatt olcsón eladó 500 négyzetm. szőlő, szoba, konyha, előszobás lakóházzal Sámsoni Községre 118. alatt. Érdeklődni Debrece, Füst Sándor u. 40. sz. 2.

Hévíg ház Tiszacsege mellett a Honvéd údú mellett eladó. Érdeklődni az üdülő gondnoknál vagy Budapest 363-499 telefonon.

Jókai u. 1/C. alatti 150 négyzetm. alapelemlő, alaprajzát ház eladó, mely két család részére, vagy iroda, üzlet, műhely kialakításra is alkalmas. Érdeklődni: Domokos L. u. 9. I. emelet 5. alatti, 17 óra után.

Azonall beköltözéssel családi ház eladó. Híd u. 2. Érdeklődni: Bekéssy Béla u. 1. IV. 15.

Azonall beköltözhető szoba, konyha utcai ház rész eladó. Érdeklődni munkanapokon 17-20 óra között. Szombat, vasárnap egész nap. Füst S. u. 55.

Nagyerdőn háromszobás, gázfűtéses, családi ház 200 négyzetm. telekkel elcserelemként két lakásra, vagy 1 lakásra ráfizetéssel. Tanács ki-vételével. Más megoldás is szóba jöhet. „Ez évben” jellegére a kiadóba.

Két családnak alkalmas keres családi ház eladó. Bálint pap u. 25/B.

800 négyzetm. telek a Lánher utcában eladó. Érdeklődni: Tómos utca 64.

3 szobás keres családi ház rész eladó. Debrece, Mátyás király u. 27.

ALBÉRLET

Egyedülálló nő 7 éves gyerekkel különálló albérletet keres. „Gáz vagy központi fűtés 100 476” jellegére a kiadóba.

Külön bejárattal, bútorozott szoba, fürdőszobahasználattal két központosított albérletbe kiadó. „Pendlit tér 83.” jellegére a kiadóba.

Cemete utca egyetemista vagy főiskolai lány, külön bejárattal szoba albérletbe kiadó. Érdeklődni 18 óra után 13-525-ös telefonon.

Három és fél szobás részben bútorozott lakás telefonnal, tulajdonos nélküli hosszabb időre kiadó. „3000 + rezsi” jellegére a kiadóba.

Főbérlet nélküli lakásban lánynak szoba kiadó. Érdeklődni: Klárpéda u. 16. IV. 12.

Kiadó tulajdonos nélküli távfűtéses, összkomfortos szoba 1 személy részére. Berhien u. 27. I. 4.

Két diáknak különbejárattal szoba albérletbe kiadó. Kandia u. 9. III. 12.

Egyetemmel rendelkező diákoknak vagy értelmiségi házaspárnak főbérlet nélküli albérlet kiadó. „IX. hó 1-től” jellegére a kiadóba.

Különálló szoba, konyha, előszoba házaspárnak kiadó. Debrece, Eszedi István u. 7.

JÁRMŰ
12 forgalmi rendszámú Trabant érvényes műszaki vizsgával eladó. Budapest Nagy Antal u. 105.

Személygépkocsi-alkatrészeket (Lada, Skoda, Polski Fiat 125, Trabant, Wartburg, Zaporozsec) megvevőkre felkínál a hajdúhadházi Bocskai Mgtz. Érdeklődni lehet a szövetkezetünk gépcsoportjánál. Telefon: 12. Ügyintézők: Erdő Lászlóné.

BÜTOR

Mindenféle szép bútor vétel és eladás. Arany Ános u. 13. Telefon: 20 019.

Székényorok, reka-miék, egyéb bútorok vétele. Eladás: Pesti u. 8.

Alulbél készült garázs (5 x 4-s) eladó. Péchy u. 12. sz. 2.

Warburg Tourist kevesebb futott, eladó. ARO 4x4-est (kevesebb futott) buszműköt. Telefon: 12-304.

Virágüzletet a Nagy-állomástól átvevőként a Széchenyi út 1. sz. alatti (OFOTERT mellett). Várom kedves vásárlóimat! Tondora Ervinné virágkereskedő. Telefon: 15-951.

165/80 R-13 Radial gumú díszített állapotban eladó. Lefkóvitás V. u. 133. sz. 1.

A KEVITERV felajánlja megvevőre feleslegesé vált BA-130 típusú fényképezőgépet. Érdeklődni: Debrece, Hajnal u. 15. sz.

Szörmebunda javítását, tisztítását, bőrkabát és műbőr kabát festését, tisztítását, beállítását minden színben vállalok. Jakab Antal szűrmester. Kosuth u. 25.

Gázvezeték palackkal eladó. Szappanos u. 25/ A. Szűcs Árpád.

Garancia villanytás kavarrógép eladó. Dobó u. 3. I. 5.

Jó állapotban levő Hajdú mosógép és centrifug. Labonc A. tér 7. X. 87. Érdeklődni: szerda, csütörtök du. 5-10.

Dolgozókat alkalmaznak

Almaszedőket, almaválogatókat veszünk fel augusztus 15-től folyamatosan a debreceni Kossuth Mgtz. apafalmszerke. Nyugdíjasokat is foglalkoztatunk. Kulturális személyiségeket, kiemelt kereset lehetősége. Előzetes az intézkedés főnöknél.

A Farkas Mihály Gimnázium takarított azonnali beépítésű felvez. Debrece, Hatvan u. 44.

A Debreceni Orvostudományi Egyetem 1. sz. Belsőgyógyászati Klinikája gyakorlati rendelkező géprőlót alkalmaz. Általános asszisztens részre szűrgő elhelyezést, szűrgő részre szűrgő elhelyezést az intézkedés főnöknél.

A Szabolcs megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat felvételt hirdet építőipari technikum vagy szaközépliskolát végzett fiatal szakember részre fenntartott előadói munkakör betöltésére. Fizetés megegyezik a vállalat munkakör betöltésével. Jelentkezni a vállalat központi személyzeti osztályán. Cím: Törökzentmiskolc, Berhien G. út 47-49. (5200).

Asztalos, lakatos, vasbetonszerelő, fémipari gépmechanikus, hegesztő, esztergályos, csészterelő, betonlemezgyártó, maró, gumijavító, építőgépszerelő, tarogancjavító, autószerelő, karbantartó villanyszerelő szakmunkásokat, valamint betonozókat, segédmunkásokat, takarítókat, vagonöröket, öltözőöröket, raktrakt munkásokat vesz fel a Hajdúhadházi Állami Építőipari Vállalat Hajdúhadházi Bocskai Mgtz. Érdeklődni lehet a szövetkezetünk gépcsoportjánál. Telefon: 12. Ügyintézők: Erdő Lászlóné.

A Debreceni Közközelelmi Vállalat felvez fűtő, esztergályos, járműszerelő lakatos, tmk gépjárvító lakatos munkakör betöltésére. Jelentkezni lehet a gyár üzemszolgálati osztályán (Debrece, Köntösgát sor 1-3.).

Felvétele keresünk gyakorlati gyors- és gépi adminisztrátort középiskolai végzettséggel. „Társadalmi szervezet” jellegére a kiadóba.

Gyakorlati gyors- és gépi tudó adminisztrátort felvesszünk. Jelentkezni lehet: Béke Mgtz Debrece, Gazdasági Társaság, Berhien u. 26.

A Debreceni Közközelelmi Vállalat közlekedési mérnököt keres forgalom-szervező és irányítói munkakörbe. Jelentkezni: Blaháné u. 2. sz. alatti a személyzeti vezetőnél.

A Debreceni Közközelelmi Vállalat felvez fűtő, esztergályos, járműszerelő lakatos, tmk gépjárvító lakatos munkakör betöltésére. Jelentkezni lehet a gyár üzemszolgálati osztályán (Debrece, Köntösgát sor 1-3.).

A Hajdúszoboszló és Vidéke ÁFESZ csebi tejkenyerboltjába szakképzett helyi lakos boltvezetőt keres. Jelentkezni: Hajdúszoboszló, Rákóczi u. 16-18. szám alatti a személyzeti osztályon.

A Debrecen 1. sz. Megyei Postahivatal (Hatvan u. 5-9.) német nyelvű érettségizett dolgozókat alkalmaz felvezői munkakörbe, továbbá nyolc általános iskolai képzésűeket. Jelentkezni a hivatal munkügyi előadóknál.

Debrecenben, a VOLÁN Gázvezeték utcai sportpályáján augusztus 22-én és 23-án délután 18 órakor (esőnap: aug. 24.)
Jegyek elővételben válthatók a VOLÁN szokásos elővételi helyein.
Figyelje a PRÁGA '83 AUTÓRODEÓ plakátjait!

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, NAGY ISTVAN temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik BODOR IMRE elvtárs temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. MSZMP Gazdasági Pártalapszervezete, MSZMP megyei Bizottság apparátusa, a gyászoló család.

Köszönetet mondunk az Építőipari Minőségellenőrző Intézet vezetőinek, dolgozóknak és mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, KOVACS SANDOR építészterelő temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, NAGY ISTVAN temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik BODOR IMRE elvtárs temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. MSZMP Gazdasági Pártalapszervezete, MSZMP megyei Bizottság apparátusa, a gyászoló család.

Köszönetet mondunk az Építőipari Minőségellenőrző Intézet vezetőinek, dolgozóknak és mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, KOVACS SANDOR építészterelő temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, NAGY ISTVAN temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik BODOR IMRE elvtárs temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. MSZMP Gazdasági Pártalapszervezete, MSZMP megyei Bizottság apparátusa, a gyászoló család.

Köszönetet mondunk az Építőipari Minőségellenőrző Intézet vezetőinek, dolgozóknak és mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, KOVACS SANDOR építészterelő temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, NAGY ISTVAN temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik BODOR IMRE elvtárs temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. MSZMP Gazdasági Pártalapszervezete, MSZMP megyei Bizottság apparátusa, a gyászoló család.

Köszönetet mondunk az Építőipari Minőségellenőrző Intézet vezetőinek, dolgozóknak és mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, KOVACS SANDOR építészterelő temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, NAGY ISTVAN temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik BODOR IMRE elvtárs temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. MSZMP Gazdasági Pártalapszervezete, MSZMP megyei Bizottság apparátusa, a gyászoló család.

Köszönetet mondunk az Építőipari Minőségellenőrző Intézet vezetőinek, dolgozóknak és mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, KOVACS SANDOR építészterelő temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejtethetetlen halottunk, SZATMARI SANDOR temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszéges bánatunkban részvétel ostromtak. A gyászoló család.

A MEDIC

FELVE
minimum esztendővel visszakeresett három műtővel többé foglalkozni valamin t kettő, illet Jelentkez Debrece,

2 szobás, 73 méteres tanács elcserelem másfél tanácsára vagy szűrgő, OTP-sre u. 3. II. 6. Erdőszobát, vasárnap 20-ig.

A MEDICOR Művek debreceni orvosműszer-gyára FELVÉTELRE KERES

minimum 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkező esztétikus, maros, épületépítési, vasszerkezeti és felújító lakatos szakmunkásokat, három műszakban történő foglalkoztatásra, továbbá kőműves szakmunkásokat egy műszakos foglalkoztatásra, valamint női és férfi betanított munkásokat kettő, illetve három műszakos munkakörbe. Jelenkézés a gyár munkügyi csoportjánál, Debrecen, Háman Kató u. 98.

EXPRESSZ

2 szobás, 73 négyzetméteres tanácslakásom elcserélem másfél szobás tanácsira vagy szövetkezetire, OTP-re, Kossuth u. 3. II. 6. Erdéklődni: szombat, vasárnap 17-20-ig.

Kétszoba-összkomfort plusz szoba, könyvház, étkező, kerítés, csatlakozás, kádják, Debrecen, Solyom u. 135/A.
Kertes családi ház 180 négyzetm. telkeskel eladó. Solyom u. 183.
Hajdúszoboszló údülő eladó. Gyöngyíró u. 17. Erdéklődni a helyszínen.
Hajdúszoboszló Rózsa utcán 270 négyzetm. építési telek eladó. Erdéklődni: Hajdúszoboszló, Bartók B. u. 45.

Tanya lakható ház, jószaggal és anélkül, kertszelvényre is kiadó. Széchenyi út 12. 5. ajtó.
Hársás eladó, elcserélem régi kis kertés házzá. Erdéklődni szombat, vasárnap. Debrecen, Főv. u. 5. Bereczkék.
Debrecen-Józsa, Hegy u. 1. sz. alatti kétszobás, nagy családi ház garázzal, 355 négyzetm. 61 telekkel, nagy műhellyel, melléképületekkel eladó. Kft család részére is alkalmas. Kiseb lakást beszámítunk. Erdéklődni a helyszínen, vasútállomással szemben.

Jószán akár azonnal is, de legkésőbb ősszel úres zártkerttel vagy kisebb gyümölcsösöt vennék. „40 000 Ft-ig” jellegre a kiadóba.
Egyszobás, összkomfortos lakás 3 évre kiadó. Vörös Hadsereg útja 71. I. 1.
Összkomfortos lakásba két fiatal diák vagy diákolgató lakást felveszek 15-15. Erdéklődni: 4. után. Kandia u. 5. II. 8.
Gázfűtéssel bútorozott szoba kiadó. Péterfia u. 17. 3. ajtó.
Főberő nélküli, összkomfortos egyszobás, vagy minigarzon, bútorozott lakást albérletbe kiadó. Erdéklődni: 24-670 telefonon, 20 óra után.
Szoba két nének vagy házaspárnak kiadó. Béressy B. u. 5. III. 10.
Főberő nélküli összkomfortos lakásban 1 szoba házaspárnak, vagy nő részére tartósan kiadó. Erdéklődni a 14-328 telefonon.
Főberő nélküli lakásban nagy szoba két kisgyermek számára kiadó. D. Dimitrov utcán. Erdéklődni: Erős L. u. 8. Kisállomás mögött.

Eladó 69 négyzetméteres, kétszobás, komfortos, kertes (282 négyzetm.) családi ház. Debrecen, Tözsér u. 18. Széchenyikert. Megtekinthető hétköznap délután 5-7-ig, szombaton vasárnap egész nap.
Sterbinszky u. 19. sz. alatti levő kertés ház, gazdasági épületekkel eladó. Irányár: 480 000 Ft. Barmikor megtekinthető. Létai útból nyílik.
Tanya eladó 1 hold földdel. Debrecen, Bánk III. sz. (Ludasi csárda). Díszes út végénél. Erdéklődni mindennap 15 óráig.

400 000 Ft kp. és magas OTP-átvállalással 2 szobás vagy 2 szobás + étkező társasházakat garaszt vennék. „Nagyon szűkös” jellegre a kiadóba.
Elcserélem 1+2 fél szobás, távfűtéssel, szövetkezet lakásom másfél szobás tanácsot vagy szövetkezet távfűtésesre, ráfizetés kérék. Erdéklődni 18 óra után, szombaton és hétfőn egész nap. Burgundia u. 10. III. 15.
Eladó 69 négyzetméteres, kétszobás, komfortos, kertes (282 négyzetm.) családi ház. Debrecen, Tözsér u. 18. Széchenyikert. Megtekinthető hétköznap délután 5-7-ig, szombaton vasárnap egész nap.
Sterbinszky u. 19. sz. alatti levő kertés ház, gazdasági épületekkel eladó. Irányár: 480 000 Ft. Barmikor megtekinthető. Létai útból nyílik.
Tanya eladó 1 hold földdel. Debrecen, Bánk III. sz. (Ludasi csárda). Díszes út végénél. Erdéklődni mindennap 15 óráig.

4 szobás új, tetőtervezéssel lakás eladó. Vadláb u. 23. sz. alatt. Erdéklődni 17 óra után.

Elcserélem 1 szobás, összkomfortos és különálló 1 szoba, könyvház, kerítés házam, másfél szobás tanácsit beszámítok vagy szövetkezetit. Eva u. 22.

Eladó 69 négyzetméteres, kétszobás, komfortos, kertes (282 négyzetm.) családi ház. Debrecen, Tözsér u. 18. Széchenyikert. Megtekinthető hétköznap délután 5-7-ig, szombaton vasárnap egész nap.
Sterbinszky u. 19. sz. alatti levő kertés ház, gazdasági épületekkel eladó. Irányár: 480 000 Ft. Barmikor megtekinthető. Létai útból nyílik.
Tanya eladó 1 hold földdel. Debrecen, Bánk III. sz. (Ludasi csárda). Díszes út végénél. Erdéklődni mindennap 15 óráig.

Elcserélem 1 szobás, összkomfortos és különálló 1 szoba, könyvház, kerítés házam, másfél szobás tanácsit beszámítok vagy szövetkezetit. Eva u. 22.

Eladó 69 négyzetméteres, kétszobás, komfortos, kertes (282 négyzetm.) családi ház. Debrecen, Tözsér u. 18. Széchenyikert. Megtekinthető hétköznap délután 5-7-ig, szombaton vasárnap egész nap.
Sterbinszky u. 19. sz. alatti levő kertés ház, gazdasági épületekkel eladó. Irányár: 480 000 Ft. Barmikor megtekinthető. Létai útból nyílik.
Tanya eladó 1 hold földdel. Debrecen, Bánk III. sz. (Ludasi csárda). Díszes út végénél. Erdéklődni mindennap 15 óráig.

Elcserélem 1 szobás, összkomfortos és különálló 1 szoba, könyvház, kerítés házam, másfél szobás tanácsit beszámítok vagy szövetkezetit. Eva u. 22.

Eladó 69 négyzetméteres, kétszobás, komfortos, kertes (282 négyzetm.) családi ház. Debrecen, Tözsér u. 18. Széchenyikert. Megtekinthető hétköznap délután 5-7-ig, szombaton vasárnap egész nap.
Sterbinszky u. 19. sz. alatti levő kertés ház, gazdasági épületekkel eladó. Irányár: 480 000 Ft. Barmikor megtekinthető. Létai útból nyílik.
Tanya eladó 1 hold földdel. Debrecen, Bánk III. sz. (Ludasi csárda). Díszes út végénél. Erdéklődni mindennap 15 óráig.

Elcserélem 1 szobás, összkomfortos és különálló 1 szoba, könyvház, kerítés házam, másfél szobás tanácsit beszámítok vagy szövetkezetit. Eva u. 22.

Eladó 69 négyzetméteres, kétszobás, komfortos, kertes (282 négyzetm.) családi ház. Debrecen, Tözsér u. 18. Széchenyikert. Megtekinthető hétköznap délután 5-7-ig, szombaton vasárnap egész nap.
Sterbinszky u. 19. sz. alatti levő kertés ház, gazdasági épületekkel eladó. Irányár: 480 000 Ft. Barmikor megtekinthető. Létai útból nyílik.
Tanya eladó 1 hold földdel. Debrecen, Bánk III. sz. (Ludasi csárda). Díszes út végénél. Erdéklődni mindennap 15 óráig.

Elcserélem 1 szobás, összkomfortos és különálló 1 szoba, könyvház, kerítés házam, másfél szobás tanácsit beszámítok vagy szövetkezetit. Eva u. 22.

SPORT SPORT SPORT SPORT

Szurkolói ankét Szenvedélyek a labdarúgás körül

— AMI A MÁSFÉL ÓRÁBA BELEFÉRT —

Csütörtök este 6 óra megtelt a nagyerdei stadion fedett lelátója. Pedig nem volt mérkőzés, nem versengtek atléták, ezt bizonyította az is, hogy a többi lelátó üresen maradt. Mindennek az volt az oka, hogy a tribün rendezvénynek adott otthont, első ízben szervezték szurkolói ankétot a szabadban, kellemes nyáresti levegőn. Az ötlet mindenképpen jó volt, s akadt is érdeklődő bőven, hisz néhányan a páholyokba szorultak.

Az új mesteredző, dr. Lakat Károly, az új labdarúgó-szakosztályelnök, Fülöp János, s a régiiek közül Huszti Ferenc technikai vezető, Szűcs István csapatkapitány és Szigeti András játékosok képviselték a labdarúgó-szakosztályt, azaz ültek jelképesen az asztal egyik oldalán, míg velük szemben főleg öszes hajú, kopaszodó, idősebb szurkolók várták a beszámolókat és a válaszokat.

Először Lakat tanár úr tartott mintegy 40 perces — fradise anekdotákkal fűszerezett — előadást a szurkoló lélektanáról, a helyes viselkedésről és a sportszerű buzditásról. Külön megkérte a jelenlevőket, vegyék elejét a rendbontásnak, a játékozók szidalmazásának. Az idő rövidsége miatt csak nagyvonalakban tudta vázolni az együttes előtt álló feladatokat, és a játékosokkal kapcsolatos gondolat, örömeiket. Sajnálatlall állapította meg, hogy egyezmorit és meglepő a felegyelm hiánya. Hosszú és eredményes edző pályafutása alatt eddig egyetlen helyen sem találkozott ennyire szabadjárára engedett társasággal. Mint „ügyeletes boszszantó”, rövidesen név szerint is terítékre került Kerekes és Menyhárt. A közpccatár egyszerűen nem kezdte el az edzéseket, amiért az MLSZ kétéves eltillast helyezte kilátásba, de a héten az egykori válogatott játékos

A közönség élvezte Lakat tanár úr előadását (Fotó: Kalmár István)

újra átgondolta az elmúlt hetekben történeteket, s megígérte mind edzőjének, mind játékosársainak, „beáll a sorba”.

Menyhátrnak nézeteltérése támadt a vezető edzővel, szó szót követett, amelyből végül is a középpályás húzta a rövidebbet. Az ügy furcsán és a játékosok számára is szokatlanul végződött: a tavasszal ugyan szerényebb teljesítményt nyújtó, de nagyszerű szerelőkészségről híres játékos az edző kitiltotta az öltözőből, pontosabban időt adott neki, hogy elgondolkozzon magatartásán. Csütörtökön pont került ennek az ügynek is a végére. Menyhárt belátta; az edző szava a döntő, neki csak egy kötelessége van: becsületesen készülni, edzeni. A többi már a vezető dolga, s nem kell megsértődni akkor sem, ha netán kimarad a kezdő tizenegyből. Ez egyben azt a pozitívumot is jelzi, hogy a DMVSC-ben ezentúl megszűntek a biztosított helyek. Szinte minden posztjár van 2-3 azonos vagy közel azonos képességű játékos. Kerekesről még elnyomta Lakat edző, hogy az egyelőre jelentős lemaradása

Megtudtuk azt is, hogy egy státus a húszas keretből szabadon maradt, hátha sikerül időközben valakit leigazolni. A mesteredző hangsúlyozta, nem zárkózik el a megyében szereplő csapatok segítségétől, persze törekszik arra, hogy ez kölcsönös legyen. Többen próbálták feszegetni a múltat, miért nem váltottak le vezetőket, miért nem büntettek meg játékosokat... A szakosztályvezetés nagyon határozott állásfoglalása volt, a múltat el kell felejtetni, a jövőért, a visszakerülésért, az újabb győzelmekért kell dolgozni.

Szót kapott Fülöp János, aki türelmet és megértést kért az új szakvezetés számára, s kiemelte, mindenki fehér „lappal” kezdett, akárcsak a játékosok Lakat mester szemében. Szigeti András a csapaton belüli egységre válaszolva elmondta: bizakodó a hangulat, mindenki teljes erőbedobással készült a bajnoki szezonra. Huszti Ferenc maradt a feladat, válaszoljon: drága-e a 32 forintos belépő? Szerinte nem, hiszen kéthetente ez az összeg senkinek nem okoz különösebb anyagi megterhelést.

Lakat edző beszélt még új elképzeléseiről. Szeretné, ha kisebb rendezvények lennének a szurkolókkal, ha a „B” közép vagy egyáltalán a szurkolók közül bárki utazhatna a vidéki mérkőzésekre.

Kérdések lettek volna még, de háromnegyed nyolc előtt véget vetettek az időnként éles hangú beszélgetéseknek. A tervezett új kapcsolathoz nem valószínű, hogy ez az út vezet. Mert a szurkoló, ha akar, akkor még kérdezhessen. Legalább így, félvénnyel egyszer.

Először Lakat tanár úr tartott mintegy 40 perces — fradise anekdotákkal fűszerezett — előadást a szurkoló lélektanáról, a helyes viselkedésről és a sportszerű buzditásról. Külön megkérte a jelenlevőket, vegyék elejét a rendbontásnak, a játékozók szidalmazásának. Az idő rövidsége miatt csak nagyvonalakban tudta vázolni az együttes előtt álló feladatokat, és a játékosokkal kapcsolatos gondolat, örömeiket. Sajnálatlall állapította meg, hogy egyezmorit és meglepő a felegyelm hiánya. Hosszú és eredményes edző pályafutása alatt eddig egyetlen helyen sem találkozott ennyire szabadjárára engedett társasággal. Mint „ügyeletes boszszantó”, rövidesen név szerint is terítékre került Kerekes és Menyhárt. A közpccatár egyszerűen nem kezdte el az edzéseket, amiért az MLSZ kétéves eltillast helyezte kilátásba, de a héten az egykori válogatott játékos

Megtudtuk azt is, hogy egy státus a húszas keretből szabadon maradt, hátha sikerül időközben valakit leigazolni. A mesteredző hangsúlyozta, nem zárkózik el a megyében szereplő csapatok segítségétől, persze törekszik arra, hogy ez kölcsönös legyen. Többen próbálták feszegetni a múltat, miért nem váltottak le vezetőket, miért nem büntettek meg játékosokat... A szakosztályvezetés nagyon határozott állásfoglalása volt, a múltat el kell felejtetni, a jövőért, a visszakerülésért, az újabb győzelmekért kell dolgozni.

Szót kapott Fülöp János, aki türelmet és megértést kért az új szakvezetés számára, s kiemelte, mindenki fehér „lappal” kezdett, akárcsak a játékosok Lakat mester szemében. Szigeti András a csapaton belüli egységre válaszolva elmondta: bizakodó a hangulat, mindenki teljes erőbedobással készült a bajnoki szezonra. Huszti Ferenc maradt a feladat, válaszoljon: drága-e a 32 forintos belépő? Szerinte nem, hiszen kéthetente ez az összeg senkinek nem okoz különösebb anyagi megterhelést.

Lakat edző beszélt még új elképzeléseiről. Szeretné, ha kisebb rendezvények lennének a szurkolókkal, ha a „B” közép vagy egyáltalán a szurkolók közül bárki utazhatna a vidéki mérkőzésekre.

A fegyveres örök napja tiszteletére

Országos kispályás labdarúgó-bajnokság döntője

A szokáshoz híven a hadkiegészítési és területvédelmi parancsnokságok bizottsága a fegyveres örök napja tiszteletére kispályás labdarúgó-bajnokságot hirdetett meg. Ezúttal a rendező az MN 3. sorozóközpontja, Debrecenben a DMVSC Oláh Gábor úti sporttelepén döntik el, hogy ki a legjobb. A döntőbe a Magyar Néphadsereg 3. sorozóközpontja, Békés megye, Hajdú-Bihar, Komárom, Veszprém, Zala, Heves és Nógrád csapata jutott 22 csapat közül. Ma, szombaton 9 órakor benépesülnek tehát a DMVSC pályái. Az elsőlegéltöntő mérkőzést vasárnap játsszák. Közben a patronáló vállalatok, a Vágóhid, a BARNEVÁL, a Konzervgyár, a Centrum Áruház, az Élelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat és a balmazújvárosi Lenin Termelőszövetkezet a megyei parancsnokságon termékbemutatóval teszi kellemissé a foci napjait.

A tavalyi védő reméljük, ismét helytáll. A cím ugyanis a Hajdú-Bihar megyei Kiégészítő Parancsnokság birtoában van.

SOROKBAN

A Debreceni Torna Egyesület (DTE) Baráti Köre augusztus 17-én, 10 óráig tartó találkozókat rendez a régi nagyerdei Vildoban.

A DSI és a püspökladányi MÁV Egyetértés több mint 40 utas és serdülő bírközője edzői kíséretében Kőszegre utaznak, ahol augusztus 17-től 27-ig edzőtáborozáson vesznek részt.

A KPVD Sz Hajdú-Bihar megyei bizottsága augusztus 7-én rendezte meg tömegsportnapját a DMVSC Oláh Gábor utcai sporttelepén. A 22 vállalat 1100 sportolóval képviseltette magát.

Balassagyarmaton rendezték — 33 egyesület, 86 ökölvívó az 1983. évi utánpótlás egyéni ökölvívó bajnokságot. A versenyen részt vettek a DMVSC és DSI ökölvívói. Legjobbban Tóth József (DMVSC) szerepelt, aki papírsúlyban (48 kg) ezüstérmert nyert, ezzel megismételte tavalyi teljesítményét.

CSELGÁNC S

Továbbra is az élvonalban

Budapesten rendezték az idei cselgáncs felnőtt csapatbajnokságot. A Budapesti Spartacus együttese veretlenül végzett az élen s immáron 10. alkalommal állhattak a szövözetetiek a dobogó legfelső fokára. A Debreceni Dózsa csapata szoros küzdelemben biztosított a további első osztályú szereplés jogát. A sportág élvonalától a Baja és a Győri Dózsa együttese elbucázott. A D. Dózsa eredményei: —Bp. Spartacus 3—11, —KSC 3—11, —Baja 8—6, —H. Szalvai SE 6—8, —Ü. Dózsa 2—12, —Győri Dózsa 11—3, Bp. Honvéd 2—12. A csapatbajnokság végeredménye: 1. Bp. Spartacus 14 pont, 2. KSC 12, 3. Ü. Dózsa 9, 4. Bp. Honvéd 8, 5. H. Szalvai SE 7, 6. D. Dózsa 4, 7. Baja 2, 8. Győri Dózsa 0.

Hét végi sportműsor

Augusztus 13., szombat
Atlétika
DMVSC nagyerdei sporttelepe, 15: Hajdú-Bihar 1983. évi nyílt bajnoksága, a dr. Káposzta László magasugró és a Gali Károly gerelyhajító emléktverseny.

Kézilabda
Vidéken: Hajdúszoboszlói Gázláng—Solyvár (férfi NB I. B. Komár, Mócsai, 17).

Teké
DMVSC nagyerdei pályája, 8: Férfi NB III-as tizek bajnoksága, ifjúságiak seregszemléje.

Tennis
Hajdúszoboszló, Bocskai sporttelep, 11: Hajdúszoboszló—Mélyépterv, Férfi OB III-as csapatbajnoki mérkőzés. DUSE sporttelepe, 10.30: DUSE—VM Kózer OB II-es férfi csapatbajnoki mérkőzés.

Augusztus 14., vasárnap
Atlétika
DMVSC nagyerdei műanyagpályája, 9: Hajdú-Bihar 1983. évi nyílt bajnoksága.

Kézilabda
Vénkert pályá, 8.30: D. Vörös Meteor—D. Közüti Építő II. (női megyei, Katkó, Mezei).
Vidéken: Hajdúszoboszlói Bocskai—Balmazújváros (10.15. női megyei, Nádasdi, Pesti), Földes—Hajdú Vasas (10.15. női megyei, Tiba K., Katona), Nádudvar—

Labdarúgás
DMVSC Vágóhid utcai sporttelepe, 17.30: D. Kinizsi—Kazinebarcai Vegyész (Mester, Mészáros, Puhl). NB II-es találkozó. — Gázvezeték utcai pályá, 10: D. Volán—Rakamaz (Varga). Területi bajnoki mérkőzés.

Vidéken. Területi bajnokság (16.30): Balmazújváros—Püspökkladány (Fodor F., Pataki, Könyvnyű B.). Hajdúszoboszlói Bocskai—Rákóczi (Fekke, Káposzta, Mezei).

Megeyi bajnokság (16.30): Berettyóújfalú—Vámospercs (Németh V., Cseh, Vass), Mipepercs—Sárrétudvari (Zsupos, Mészáros, Nagy L.), Tépe—Polgár (Nagy J., Turi, Zám), Derecske—Nagytrák (Juhász Gy., Csató, Incedi), Hajdúnánás—Nádudvar (Hunyadi, Vincze, Domokos), Hajdú Vasas—Létavátes (Csecsdí, Balogh Boross), Kaba—Körösszegapáti (Dalányi, Oláh, Németh J.), Komádi—Hajdúdorog (Benedek, Meleg, Benedek), — Hortobágy Kupa. A 3. helyért: Hajdúbagos—Nyírábrány (Hajdúbagos, 15) — az I. helyért: Tiszacsécsge—Hajdúhadház (Hajdúbagos, 17).

A Papíripari Vállalat Nyiregyházi Gyára hajdúdorogi gyárrezlegbe pályázatot hirdet:

gyárrezleg-vezető

munkakör betöltésére.

PÁLYÁZATI FELTÉTELEK:

műszaki egyetem vagy főiskola, középfokú politikai végzettség, 5 év szakmai gyakorlat.

Felvétel esetén szolgálati lakást biztosítunk.

PÁLYÁZATI CÍM:

Papíripari Vállalat Nyiregyházi Gyára, személyzeti osztály 4400 Nyiregyháza, Tünde u. 2.

JELENTKEZNI LEHET:

Személyforgalmi és Tehertforgalmi Üzemegység Debrecen, Déli sor 55.

Berettyóújfalui Üzemegység, Honvéd u. 13.

Figyelem! Szabadságon és szabádnapon levő gépkocsivezetők foglalkoztatását s biztosítani tudjuk.

A VOLÁN 6. sz. Vállalat üzemegység

AUTÓBUSZ GÉPKOCSIVEZETŐT, TEHERGÉPJÁRMŰ-VEZETŐT, RAKODÓGÉP-KEZELŐT ÉS RAKODÓ MUNKÁSOKAT ALKALMAZ.

JELENTKEZNI LEHET:

Személyforgalmi és Tehertforgalmi Üzemegység Debrecen, Déli sor 55.

Berettyóújfalui Üzemegység, Honvéd u. 13.

Figyelem! Szabadságon és szabádnapon levő gépkocsivezetők foglalkoztatását s biztosítani tudjuk.

A porcszövet biológiája

NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS TANÁCSKOZÁS DEBRECENBEN

Az Európai Csont- és Izületkutató Társaság megbízásából augusztus 15-17. között a Debreceni Orvostudományi Egyetem Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstan Intézete rendezte a társaság XII. szimpoziumát Debrecenben.

A konferencián 14 ország mintegy 80 kutatója vesz részt, köztük a szakterület több úttörője, vezető kutatója. A tanácskozás augusztus 15-én, hétfőn fél 9-kor kezdődik az Orvostudományi Egyetem elméleti tőmbje előadótermében.

A tanácskozás augusztus 15-én, hétfőn fél 9-kor kezdődik az Orvostudományi Egyetem elméleti tőmbje előadótermében.

MINIKONDENZÁTOR

A KÓPORC Elektronikai Alkatrész- és Műszaki Vállalat balassagyarmati kondenzátorgyárában megkezdődött az NSZK Stettner céggel kooperációban készülő miniatűr kerámia kondenzátorok próbagyártása. A számítógépgyártáshoz eddig importált alkatrészből az év végéig négy-öt százalékos darabot készítenek havonta. A jövő évben kezdődő sorozatgyártással évente 15 millió darab készülő a belföldi és a kooperációs partner számára. Képviselet: ellenőrzik az elkészült kondenzátorok kapacitását és forgatómomátékát (MTI-fotó: Varga László felvétele - KS)

A balesetek csökkentésére

Szigorúbban büntetik a szabályok megszegőit

A balesetek csökkentése érdekében a MÁV pécsi és szombathelyi igazgatóságának képviselői — a zalai vasúthálózat gazdája — a közelmúltban felülvizsgálták azokat a vasúti kereszteződések, ahol tömegközlekedési eszközök, autóbuszok közlekednek. Megállapították, hogy a nagyobb biztonság érdekében az átjárók közeléből eltávolítanak minden kilyátat zavaró tárgyat. A fényoszpompák és más műszaki berendezések folyamatos üzemképességének fenntartására mind a két igazgatóság hibaelhárító gyorsbiztosítást szerveztek. Ezen túl szigorúbban itélik meg a tilos jelzésnél a vasúti sínekkel áthaladó szabálytalankodó járművezetőket. Aki a tilalmat megszegi, szabálysértést követ el, s a bíróság határa 10 ezer forintig terjedhet. Az intézkedés szeptember elsején lép hatályba. A rendőrség a közlekedési fejelem javítása érdekében technikai eszközök alkalmazásával is szigorítani fogja az ellenőrzést a fényoszpompával ellátott vasúti átjárókban. A balesetek megelőzésére tett rendőrségi erőfeszítéseket a MÁV és a Volán is támogatja, saját területükön szigorítja az intézkedéseket. (MTI)

A rendőrség felhívása

Mint már korábban megírtuk, 1983. július 31-én (vasárnap) a kora hajnali órákban 03 óra körül időben Hajdúbágyos és Hosszúpályi között a 4-es km-kö közelében egy feltehetően zöld színű ismeretlen rendszámú személygépkocsi elütötte Vincze Imre hosszúpályi lakost, aki a sérüléseibe a helyszínen belehalt.

Az ismeretlen személygépkocsi vezető a helyszínről segítségnyújtás nélkül továbbhajtott.

Ebben az időben közlekedett Hosszúpályi, Hajdúbágyos, Sáránd, Derecske, Berettyóújfalui közötti útvonalon Berettyóújfalui irányába egy zöld színű személygépkocsi, melynek a bal oldali lámpája nem világított.

A rendőrség kéri mindazon személyek jelentkezését, akik a jelzett gépkocsiról bármilyen felvilágosítást tudnak adni. Jelentkezni lehet a Debreceni városi és járási Rendőrkapitányságon (Debrecen, Végkezdő Mihály u. 18. sz.) vagy a 11-300/318-as melléken.

Beiratkozás és évnyitó a Dolgozók Gimnáziumában

Augusztus 31-ig lehet még beiratkozni a Debreceni Dolgozók Gimnáziumának osztályaiba. Beiratkozás és felvilágosítás az iskola irodájában naponta 9-től 16 óráig (Tóth Árpád u. 3.).

A Dolgozók Gimnáziuma tanévnyitóját augusztus 27-én, szombaton délelőtt 10 órakor tartják.

HAGE ifjúsági napok

A hagyományokhoz híven az idén is megrendezi a Hajdúsági Agráripari Egyesülés fiataljainak találkozóját, az ebési Vörös Csillag Termelőszövetkezet rendezésében. A tizenhat tangazdaság küldöttjei augusztus 14-én, vasárnap így az ebési Vörös Csillag Termelőszövetkezet vendégei lesznek Hajdúszoboszlón.

MŰVÉSZETI ISMERETTERJESZŐ SOROZATOK KÉPERNYŐN.

A Magyar Televízió 13 részes francia ismeretterjesztő sorozat sugárzását kezdi meg szeptember közepétől. A sorozatban világosan áttekinthető a század első évtizedeitől napjainkig az eddig többnyire szakmai berkekből ismert számtalan, festészettel kapcsolatos művészeti törekvés.

HÍREK

HÍRSZERKESZTŐ: SZALAI CSABA — TELEFON 12-144

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS:

Időnként erősen megnövekszik a felhőzet és szóróviharosan zápor, zivatar várható. Az északi, északnyugati szél egyre többfelé megerősödik és a Dunántúlon időnként viharossá fokozódik. A nappali fölmelegedés északnyugaton gyengül.

A legmagasabb nappali hőmérséklet szombaton északnyugaton 25, délkeleten 30 fok közelében várható.

1983. AUGUSZTUS 13., SZOMBAT

IPOLY NAPJA

A Nap két 5.37 — nyugszik 20.01 órakor (Debreceni adatok: 5.26 és 19.50)

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Hetven évvel ezelőtt, 1913. augusztus 13-án halt meg — 73 éves korában — August Ferdinánd Bebel, a szocialista munkásmozgalom neves személyisége.

Fiatal esztorgályosként délnémetországi és ausztráliai vándorútja során Lipcsében telepedett le, ahol belépett a Munkásképző Egyesületbe. Wilhelm Liebknecht hatására szocialistává vált, a 1867-től ő volt a Német Munkásgyűlések Szövetségének elnöke. A mozgalom fejlődése, amelyben Bebel is nagy érdemeket szerzett, a német proletariátus forradalmi munkáspártjának újítágyengedte. 1869-ben aztán ő maga is részt vett a Szocialdemokrata Munkáspárt megalapításában. A forradalmi, demokratikus és egységes Németországért küzdve, élesen szembefordult Bismarck militarista és agresszív porosz politikájával. A munkásmozgalom belüli küzdőit a lassúléletem irányzat, a reformizmus és az opportunizmus ellen.

A Bismarck kivételes törvényei elleni illegális küzdelemben ő volt a legjelentősebb vezető személyiség, akinek tevékenysége nagyban hozzájárult, hogy a párt tömegbefolyása az üldöztetés idején is maradjon. Nagy energiával küzdött a gyarmatosítás és a militarizmus ellen. Tőle származik a szállóige: „Ennek a rendszernek egyetlen embert, egy garast sem!”

MUNKÁSELEGGÁCIÓ VILNIUSBÓL.

A Debreceni Ruhagyár Lella testvérpári ruházeméből munkáseleggáció érkezett, hogy tapasztalatokat cserélhessen. A vendégek a ruhagyárban két napig a szalagnál gyakorolnak. Az idén a szabászgépek, a modellek, a tervezés, ami iránt érdeklődnek.

ALLATORVOSI ÜGYELET.

Debrecenben a város területén szombaton, 13-án reggel 6 órától vasárnap reggel 6 óráig dr. Márkus István látja el az állatorvosi ügyeletet. Címe: Debrecen, Nagyerdei krt. 24., telefon: 22-194.

GÖRÖGORSZÁGI ÚTI ÉLMÉNYEK.

Sárrétudvariban a művelődési házban vitett képekkel illusztrált politikai úti élménybeszámolóra várják a hallgatókat. Időpontja: augusztus 15-én 18.30 óra.

NYIT A „PEDAGÓGUS”.

A debreceni Pedagógus Művelődési Ház nyári szünet után augusztus 15-én 9 órakor újra megnyitja kapuit a látogatók előtt.

UTCAK, TEREK TISZTASÁGA.

Földesen augusztus 20-án tisztelőre felhívással fordultak a tanácsstagok az utcák, terek, közületek helyek tisztaságának megőrzésére, ugyanakkor takarítási munkákhoz való csatlakozásra. A 21. számú körzet augusztus 12-re időzített vállalatát már 6-án teljesítette.

Gépkocsi-átvételi sorszámok

Trabant Lim. Hyc. (Bp.)	971
Trabant Hyc. Combi (Bp.)	71
Trabant Lim. (Bp.)	17 473
Trabant (Debr.)	12 690
Trabant Combi (Bp.)	7 253
Wartburg Lim. (Bp.)	9 499
Wartburg de Luxe (Bp.)	12 463
Wartburg de Luxe it. (Bp.)	2 842
Wartburg Tourist (Bp.)	1 826
Skoda 105 S (Debr.)	5 352
Skoda 120 L (Debr.)	3 534
Lada 1200 (Debr.)	15 633
Lada 1300 (Debr.)	6 822
Lada 1500 (Debr.)	5 960
Lada Combi (Debr.)	2 628
Moszkvics (Bp.)	12 143
Polski Fiat 125 P (Bp.)	16 587
Dacia (Bp.)	18 533
Dacia (Debr.)	6 991
Zastava (Bp.)	2 803

Tehertaxik új állomáshelye

A Debrecen városi Tanács építési és közlekedési osztálya értesíti a lakosságot, hogy a Rózsai utcai tehertaxi-állomást szeptember 1-től megszünteti. Az új állomáshelyet a Vár utcában a kétszintes parkoló déli oldalán jelölte ki. Szeptember 1-től szállítási igényekkel a Vár utcában keressék a fuvarozatokat a tehertaxit.

MOZI • TV • RÁDIO

MOZI

Gyilkos bolygó (amerikai). 16 Vig. Hn. 4. s. n. 9. Apolló 10. n. 12. Hn. 2. Meteor 3. n. 5. n. 8.

Néma front (szovjet). Apolló 4. Híradó f. 10. Hn. 8.

Oktalan áldozatok (japán). Vig. n. 19. Apolló 6. s. n. 9.

Vámpírok bálja (angol). Film-művészet n. 5. n. 7. n. 9.

Apacsok (NDK). Művész 3. Csak semmi pánik (magyar). Vig. n. 12. Hn. 2.

Hurrikán (amerikai). Meteor kert 9.

Kéjvázas Las Palmasba (svéd). Petőfi kert f. 8.

Kihajolni veszélyes (magyar). Híradó f. 12. Hn. 2. Hn. 4. Hn. 6.

A Kobra napja (olasz). 16. Delta f. 8.

Majmok bolygója (amerikai). Vig. kamara f. 5. f. 7.

Seriff és az idegenek (olasz). Delta f. 6.

Szállást kérek (olasz). Művész 5. f. 8.

Tizenkét hónap (japán). Meteor mese 3. n. 6.

A vízesség fia (amerikai). Debreceni fürdő 9. n. 13. 15. 17.

TELEVÍZIÓ

BUDAPEST, 1.: 7.38 Műsorismertetés. 8.00 Tévéóra. 8.05 Mesélő mesére. 8.30 A nagy kék úveggyöngy. Amerikai sorozat. XII/6. rész. 8.55 Alfons Zitterbache. NDK Ifjúsági film. 10.05 Legyen a zene mindenkié! 10.45 Alomkereskedők. 11.35 Autó-motorsport. 11.55 Varieté. Varieté! Nemzetközi díszkő. 12.40 Képijság. 15.00 Műsorismertetés. 15.10 Improvizá-

(ism.). 13.30 Kontinensek számföldök. 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 A hét embere. 14.15 Zenei anyanyelvünk. 14.25 Magyarán szólva. 14.40 Irodalmi fügyel. 15.10 Peter Schreier Beethoven-dalokt. énekel. 15.25 Új zenei újság. 15.55 Reklámparadé. 16.00 18.00 óra. 17.00-17.05 Hírek. Időjárás. 17.30 Evszázadok mesterművel. 18.15 Hol volt, hol nem volt... 18.25 Mai könyvajánlatok. 18.28 Hallgatóink figyelmébe! 18.30 Hírek. Időjárás. Sport. 18.45 A szülőföld muzsikája. 20.00 Rádiószínház. 21.00 A King's Singers és a könnyűzene. 21.36 Jascha Bernstein Popper-műveket gondolkázik. 22.00 Időjárás. Sport. 22.15 Európa hangversenytermeiből. 13.46 Németalföldi madrigálok. 24.00 Hírek. Időjárás. 0.10 Melódiakötel. 1.00-1.05 Hírek. Időjárás. 1.58 Himnusz.

PETŐFI. 4.25-7.59 A Petőfi rádió reggeli zenés műsora. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Szeretted beállítógang. 8.11 Könyvzene. hangszerszólok. 8.20 Tíz perc külpolitiká. 8.30-8.35 Hírek. Utközben. 8.47 Reklám. 8.50 Arckép emlékek. 10.05 Operacékek operettfelvételeiből. 10.27 Német nyelvű hírek. 10.30 Hírek. Utközben. 10.35 Győztesek mekkorosa énekel. 11.27 Óros nyelvű hírek. 11.30 Hírek. Utközben. 11.35 Tézene Kaposny. 11.57 Angol nyelvű hírek. 12.00 Jó ébredés szól a nóta. 12.30-12.35 Hírek. Utközben. 12.58 Twist Olivér. 13.45 Időjárás és vízállás-jelentés. Hírek. Utközben. 14.30 Hírek. Utközben. 16.00 Félóra nézene. 16.30 Hírek. Utközben. 16.35 A Rádió dalszínháza. 17.30 Muzika. 18.30 Hírek. Utközben. 18.35 Slágerek min-

denek. 19.34 Sportkrónika. 19.44 Kérdőújság a spandori popzenében. 20.30 Hírek. Utközben. 20.35 Népdalkörök pódiuma. 21.00 Klasszikus operettközl. 21.50 Slágermúzeum (ism.). 23.00 Hírek. Időjárás. Sport. 23.15 A debreceni dzsessznapok felvételeiből. 24.00 Hírek. Időjárás. 0.10 Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat.

3. MŰSOR: 7.00 A szolnoki stúdió román nyelvű nemzetközi műsora. 7.30 A miskolci köcsi stúdió nyelvi nyelvű nemzetiségi műsora. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Műsorismertetés. 8.08 A kiállítások programjából. 8.11 Szeretted beállítógang. 8.17 Lehotka Gábor orgonahangversenye. 9.27 Romantikus mesterművek. 10.25 Slágerlista. 11.00 Hírek. Időjárás. 11.05 Hangfelvételek feladás. 12.35 Irodalmi sétá Kecskeméten. 13.00 Hírek. Időjárás. 13.05 Műsorismertetés. 13.07 Lemezborze helyett. 14.00 Közölk. Magyar nézene. 14.21 Zenekari muzsika. 15.15 A Weather Report együttes lemeze. 16.00 Kapcsoljuk a Magyar Nemzeti Galéria barokk kiállítását. 17.10 Hangszerszólok. 17.30 Tipp-topp parádé. 18.00 Kritikusok fóruma. 18.10 Nézene sztereóban. 18.40 A magyar szépproza századal. 18.55 Akinek szívére fűjt az István. 19.00 Hírek. Időjárás. 19.05 Dalok és találkozások. 19.34 Beethoven: Három Razu-movszél-vonósnegygyes. 21.19 A telenkő ország. 22.03 Rigoletto. 23.13 Marscs Demeter nótákat énekel. 23.30 Hírek. Időjárás.

NYÍREGYHÁZA: 8.00 Hírek. Időjárás. Lapszemle. Evfordulónaptár. 8.30 A héten történt. 8.45-10.00 Hétfégi terték, zenével.

VILÁG PROLETÁRI EGYESÜLETJEK

HAJDÚ-BIHARI

XL ÉVFOLYAM

192. SZÁM

ÁRA: 1,40 FO

1983. VIII. 14. VASÁRNAP

A MAGYAR

Augusztus

Vásár

Máris sokan di vásár esemében látnak népműki szemet győdi a híd nyugati málai lovaspáram várja az Augusztus 20. a balmazújvári zenél. A kell pásztorok fél óra 30 perckor rának megköneplés megntalálkozik. A Dukciója után lovassportot, pályához, ahol a közönséget. az ökrösítés hiszen a jó ill a délelőtti órák Augusztus 21. sodik napja. 10. műsor, amelyre az idegenforga A máti lov Ide a Hortobágy érdeklődtek. A tavaly is jó szára elegendő. műve a Pászto 15 percenként utátlomáslól M MÁV és a Volán Azoknak, akik kívánják látni, a látogató kedvez nyugati oldalán állatokat. Ugya s a pótilovakok

A rendezőknek náló vásároknak amelyet a kirak jeleztek részve nem megtartani a művészek — k szervek megh Legtöbbjük má vásos forma e az olcsó, bővíl gyományok kiál

Tízzeze

Munka találko

Az elmúlt idő nagy tömegeket színvonalas nyomán a KISZ Bizottsága júniú döntött, hogy a 28. között Debr dekiz meg, a Bihar megyei közösen, a m országos találko tésben szerepe hogy a KISZ X sának határozat mezogazdasági munkásfiatalok politika alakítás gyenkben ez kéz

Az előbbi gon Gusztus 12-én, E KISZ KB székhá zottak el, ahol taton mondta el Sándor, a KISZ megyei KISZ-bi titkára, Szilágyi KISZ KB mezőg munkásfiatalok titkára és Koós zsébet, a KISZ r kára mindazok gyakorlati célkit elképzeléseket, a nagyszabású ese dtították. Augu